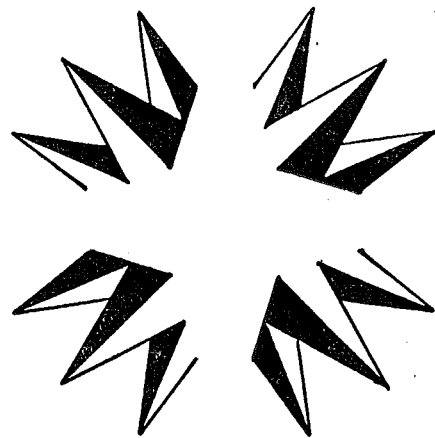

HOMÉRSKÉ HYMNY

VÁLKA ŽAB A MYŠÍ

7-441577

SVĚTOVÁ ČETBA SV. 199

Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění

KRĀSNĀ
LITERĀTŪRA

SVĚTOVÁ ČETBA

Svazek 199

HOMÉRSKÉ HYMNY A VÁLKA ŽAB A MYŠÍ

Pod společný název „Homérské hymny“ shrnujeme sbírku 35 starořeckých epických básní v daktylském hexamtru, které oslavují řecká božstva, zejména tzv. bohy olympské. Pouze šest z těchto básní jsou rozsáhlejší celky s epickým vyprávěním, u ostatních vlastní vyprávění chybí. Jména autorů ani dobu vzniku neznáme, interpretaci docházíme k názoru, že vznikly mezi 7.—5. stol. př. n. l. patrně mezi maloasijskými Ióny. Válka žab a myší byla sice už ve starověku přičítána Homérovi a považována za dílko jeho mládí, avšak jazykové zjevy, metrické nepravidelnosti i kulturní pozadí nás nutí klást báseň do doby mladší — asi do 5. stol. př. n. l. — a hledat místo vzniku v Athénách.

HOMÉRSKÉ HYMNY

VÁLKA ŽAB A MYŠÍ

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ
KRÁSNÉ LITERATURY, HUDBY A UMĚNÍ
Praha 1959

1-411574

Přeložil Otakar Smrčka

MZK-UK Brno

2819958315

O DOBĚ A VZNIKU HOMÉRSKÝCH HYMNŮ A „VÁLKY ŽAB A MYŠÍ“

Na počátku řecké literatury stojí jako první písemně zaznamenané a zachované literární památky dvě rozsáhlé epické básně „Ilias“ a „Odyssea.“ První z těchto básní líčí poslední rok desetiletého obléhání maloasijské Tróje řeckými vojsky, druhá návrat jednoho z řeckých velitelů, Odyssea, po pádu Tróje do vlasti. Za autora těchto básní byl už ve starověku zpravidla považován slepý básník Homér, pocházející podle tradice z některé iónské kolonie na maloasijském pobřeží nebo z některého iónského ostrova. Podle dnešního stavu našeho bádání klade se „Ilias“ zpravidla do 8. stol. před naším letopočtem, kdežto „Odyssea“ bývá považována za mladší a řadí se až do stol. 7. Je však jisté, že obě básně jsou vyvrcholením delšího nám neznámého vývoje a měly nesmírný vliv na celé starořecké a ještě i byzantské písemnictví. Vliv homérské poesie se projevil i v jiných kulturních oblastech, např. v umění výtvarném, a po staletí se udržela homérská představa o bozích a o olympské rodině. Znalost obou básní byla velmi rozšířena a z jednoho místa Xenofontovy „Hostiny“ je známo, že leckdo dovedl odříkat i obě básně z paměti.

Nejstaršími šířiteli epické poesie byli zprvu pěvci zvaní aoidové, kteří doprovázeli svůj přednes hrou na strunný nástroj zvaný forminx, v mladší době pak rapsódové, kteří recitovali bez hudebního doprovodu.

Tito pěvci navštěvovali jednak slechtická sídla, kde při hostinách přednášeli písně oslavující hostitele tím, že odvozovali jeho původ od některého božstva, jednak přicházeli na místa, kde byl pěstován kult určitého božstva spojený s různými pravidelně se opakujícími slavnostmi. Ve svých písních tu chválili původ božstva a oslavovali jeho hrdinské činy. Takové oslavné písně se nazývaly hymny. Poněvadž Řek nepotřeboval ke styku s bohem prostředníka v osobě knězové a poněvadž řecká modlitba a hymnus už v době nejstarší byly poměrně velmi málo svírány rituálními předpisy, mohl se hymnus velmi brzo rozvinout do samostatného literárního útvaru.

Do mytické doby klademe jména nejstarších sklada-
telů hymnů: Olena z Lykie, Pamfa, Orfea, Musaia. Hymnem je také zpěv slepého Demodoka o lásce Aréa a Afrodity, které známe z „Odysseje“ a jehož parodistický ráz má analogii v homérském hymnu na Herma nebo i v hymnu na Afrodítu. Z těchto starých epických hymnů se však zachovala pouze sbírka 35 básní složených dak-
tylským hexametrem, z nichž některé už ve starověku byly známy pod jménem hymnů homérských. Jenom šest z těchto básní jsou rozsáhlejší celky obsahující i epické vyprávění, nejkratší skládají se pouze z úvodu a závěru, oslovení a pozdravu božstvu, kdežto vlastní vyprávění chybí. Ve starověku byly podobné básně nejčastěji označovány výrazem prooimion, tj. předzpěv, úvod. Zdá se, že kratší hymny opravdů byly pouze uzýváním bož-
stva na počátku delší recitace. Čtenář „Iliady“, „Odysseje“ nebo Hésiodova díla „Práce a dny“ ví, že básník uzýval na počátku svého díla Musu. Rapsód zase uzýval to božstvo, při jehož slavnosti nebo k jehož počtu

přednášel. Název prooimion byl pak přenesen i na delší hymny, které jsou už samostatným epickým vyprávěním.

Je nesnadné pojednávat o sbírce homérských hymnů jako o celku. Neznáme autory jednotlivých básní, neznáme místo jejich vzniku a nemůžeme je ani zařadit do určité doby. Sběrka totiž byla sestavena v době poměrně mladé, buď ještě pro potřeby rapsodů v době, kdy jejich umění už sláblo, nebo až v tak zvané době alexandrijské, kdy se filologové, knihovníci a archiváři, soustředění kolem knihovny v Alexandrii a podporovaní vládnoucí dynastií Ptolemaiovců, vědecky zabývali starými literárními památkami. Sběrka tedy byla redigována někdy mezi 5. až 3. stol. před n. l. Dobu vzniku můžeme přibližně určit jenom u hymnů rozsáhlejších buď podle narážek na určitou událost známou z historie, podle představy o kultu, který později prošel dalším vývojem, jindy klademe jako termín, před nímž báseň musila vzniknout, nějakou významnou událost, o níž se básník ještě nezmiňuje. Na základě podobných úvah klademe vznik hymnů většinou do 7. až 5. stol. př. n. l. Některá čísla sbírky jsou však ještě mladší. Tak hymnus na Aréa, který svým rázem odpovídá zcela náboženským poměrům na konci starověku, kdy docházelo k tzv. náboženskému synkretismu, splývání představ o analogických božstvech antických a orientálních, přičemž antické mythy byly vykládány pod vlivem názorů astrologických symbolicky, pochází snad až z 4. stol. n. l. Tato domněnka je velmi pravděpodobná a je posilována ještě tou okolností, že homérské hymny se zachovaly ve větší rukopisné sbírce hymnů, která obsahovala vedle homérských hymnů ještě hymny orfické, hymny Kallimachovy

a hymny novoplatonika Prokla z 5. stol. n. l. Hymnus na Aréa má totiž velmi podobný ráz jako hymny orfické, hymny sekty založené na stoických představách o přirodě a náboženství, které pocházejí z 2.—3. stol. n. l. Do sbírky homérských hymnů se tedy dostal asi omylem, chybným zařazením.

Také místo vzniku lze u většiny hymnů stanovit pouze s určitou pravděpodobností, nejčastěji podle božstva, kterého se hymnus týká. Většina opěvaných božstev měla kult v íónských maloasijských městech, zvláště ve Smyrně a Miletu, zde tedy snad také vznikla většina hymnů.

Pokud se týče formy a účelu těchto hymnů, nejde již o pravé hymny kultovní. Ty totiž vycházely z představy, že božstva se lze zmocnit jenom tím, že je zavoláme pravým jménem. Proto spočívají tyto hymny v hromadění jmen a epitet přičítaných určitému božstvu, po případě uvádějí uzývající i rodiče a místo zrození. Proto obsahují nejstarší hymny naší sbírky často báji o zrození božstva. Nepohlížíme na ně tedy jako na hymny náboženské, ale jako na literární díla. Některé z nich jsou legendami, jež vyprávějí o vzniku určitého kultu (aitiologické legendy z řec. *aition* — příčina), nebo o hrdinném činu boha (aretologické legendy, z řec. *areté* — ctnost, statečnost). Ostatně ani daktylský hexametr nepřísluší kultovní písni, která byla skutečnou zpívanou písni, ať už jednotlivce nebo sboru, a patří tedy do oblasti poesie melické (*melos* — píseň), skládané lyrickými metry.

Otázka autorství hymnů je ovšem otázkou neřešitelnou. Již ve starověku vládla v této věci nejistota a za autora považovali Homér nebo některý z jeho následov-

níků (*Homeridai*, příslušníci rodu Homérova, ale také rapsódi vůbec). Jako autora hymnu na Apollóna uvádějí některé antické zprávy jinak neznámého *Kynaita*.

Každý, kdo četl „*Iliadu*“ a „*Odysseu*“, nalezne v hymnech homérská epiteta, vazby i celé verše. Je nutno si uvědomit, že v otázce originality měl antický čtenář, v tomto případě lépe posluchač, poněkud jiná měřítko než čtenáři dnešní. Připomeňme si znovu, jak rozšířena byla tehdy znalost homérské poesie. Znalec homérské poesie dovedl posoudit použití homérského verše na vhodném místě, jindy zase jemnou narážku, někdy i s parodickou příchutí, jako libivou básnickou hru. Ostatně i ještě v době klasické na vrcholu antické literatury bylo napodobení starých — *mimésis tón archaión* — výrazem estetické dokonalosti. O poměrné samostatnosti a tvůrčích schopnostech autorů hymnů svědčí vhodné používání epického slohu. Tito básníci dovedli vhodně potlačit epický sloh tam, kde by nebyl vhodný pro kratší útvar hymnů. Nepoužívali dlouhých epických přirovnání a nesáhli ke konstantnímu opakování veršů.

Vzhledem k nejednotnosti sbírky je nutno zmínit se několik slovy alespoň o větších hymnech.

Hymnus na Démétrů (I) je nejstarším svědectvím o eleusinských mystériích, agrárním kultu v Eleusíně u Athén (podrobnější poučení o něm nalezne čtenář v poznámkách). Zasněžení, mystové, oslavovali příchod Démétrů do Atiky a v závěru slavností znázorňovali svým jednáním hledání *Persefony* Démétrů. *Persefoné* patří mezi ona agrární božstva, která ve svých osudech zpodobňují střídání ročních počasí a věčný návrat jara. Poněvadž v básni není zmínka o Athénách, soudíme, že

báseň vznikla dříve než byl tento kult přijat do státního kultu athénské, tj. asi začátkem 6. stol. Zajímavá je v hymnu zmínka o Krétě, která by mohla ukazovat na souvislost těchto mystérií s agrárními kultury krétskými. Námět byl u básníků oblíbený až do konce starověku a často zpracováván. V mladší době byla jako místo únosu Persefonina uváděna Sicílie a tato sicílská verze mythu byla rozšířena zejména v době alexandrinské, z jejíž poesie převzal námět Ovidius v „Proměnách“. — Krátký hymnus na Démětru (XXX) patří mezi ony, které se skládají jen z úvodu a závěru. Všechny jeho tři verše pocházejí z velkého hymnu na Démětru.

Mnoho bylo diskutováno o hymnu na Apollóna (II), v němž velmi pravděpodobně splynuly hymny dva, jeden na Apollóna dělského, druhý napsaný na oslavu boha delfského. Hymnus patří asi k nejstarším číslům sbírky. Lze tak soudit už z toho, že Pausanias a Herodot podle pramenů nám neznámých přičítají podobný hymnus mythickému pěvci Olenovi (hymnus o Eileithyi, tj. ochránkyni porodů, která hraje významnou úlohu právě v mythu o zrození Apollónově, a píseň o Hyperborejcích, z jejichž země Apollón přišel podle báje do Delf). I zde je pozoruhodná zmínka o původu prvních kněží Apollónových a jejich písní, paianů, z Kréty. Krásné verše o slepém pěvci z Chiu, který pozoruje tanec dělských dívek, prý daly vzniknouti legendě o slepotě Homérově. Na druhé straně to byly zase asi právě tyto verše, které — vedle pozoruhodného stáří hymnu — vedly k tomu, že jeho autorství bylo přičítáno Homérovi. O autorovi však nelze říci více, než že jím byl kolem r. 700 některý rapsód — homérovec — z Chiu.

Hymnus na Herma (III) patří po literární stránce k nejlepšímu číslům sbírky. Rozvíjí dále onu jemnou satiru na výjevy z života olympské rodiny, jak se objevuje už v závěru prvního zpěvu „Iliady“ nebo ve zpěvu Démodikově v „Odysseji“. Hermés tu vystupuje v podobě boha-zloděje, který spáchal svůj první zločin hned po narození. O této činnosti Hermově kolovalo několik mythů. Tak se vyprávělo, že Hermés ukradl Achilleovi mrtvého Hektora, Héfaistovi jeho nářadí, Poseidónovi trojzubec, šaty své matce Maii, když byla v koupeli. Vedle toho je Hermés oslavován jako bůh užitečných vynálezů. Vedle objevu sedmistrunné lyry přičítá se mu také vynález syringy, dále prý vynalezl sandály a roucha vůbec. Pro kulturní historii je hymnus na Herma významný tím, že odráží úpadek náboženského cítění a touhu nižších, obchodnických a řemeslnických vrstev po společenském vzestupu a po bohatství. Básník, který zná dobře nejen Homéra, ale i Hésioda, žil někdy v 6. stol. př. n. l.

Do téhož okruhu poesie s parodistickým nádechem patří i hymnus na Afrodítu (IV), který je vlastně erotickou novelou a obrázkem z života iónské aristokracie. Báje byla známa už Homérovi, u něhož je Anchísés spojencem Priamovým a jeho syn Aineias jedním z nejlepších trójských bojovníků. Postavu Anchísovu jest řadit mezi ony maloasijské postavy, které svým mládím a svou krásou vzbudily lásku bohyně Afrodítě. Z pozdějších zpracování mythu víme, že Anchísés byl za tuto lásku později potrestán hněvem božím a ochromen. Hymnus byl snad složen pro slavnost bohyně Afrodítě s přijmením Aineias, která měla kult v Ambrakii.

Motiv zpracovaný v hymnu na Dionýsa (V) — báje

o únosu boha Dionýsa tyrhénskými plavci, o jeho zázračném zachránění a potrestání únosců — zaujala častěji antické básníky. Báji známe zejména ve zpracování Ovidiově z jeho „Proměn“. Podobně jako některé scény z Homéra nebo z hymnu na Démétru dává nám představu o životě starověkých pirátů. Kratší hymnus na Dionýsa (XVI) oslavuje narození bohovo a byl přednášen asi při nějaké jarní slavnosti. Poslední hymnus (XXXIII) je složen ze dvou zlomků, z nichž jeden se zachoval jako citát u Diodora, druhý v rukopisné tradici. Oba zlomky pocházejí asi z jednoho a téhož hymnu, jehož námětem snad bylo Dionýsovo přijetí mezi olympské bohy.

Hymnus na Pána (VI) vznikl asi v Athénách, kde byl jeho kult zaveden po bitvě u Marathónu, v níž prý Pán pomáhal Řekům v boji proti Peršanům. Z ostatních kratších hymnů je nutno povšimnouti si hymnu na Athénu (XXVIII), jehož námětem je báje o zrození Athénině z hlavy Diovy. Ilustraci k této báji je scéna zobrazená na východním štítu Parthenónu. Podobně jako již uvedený hymnus na Aréa (XIII), jehož Arés je již zcela nepodobný Homérovu bohu války, ba je na základě astrologických úvah jeho pravým opakem, blíží se orfické mystice i hymnus na Héliu a na Selénu (XI, XII), která bývala ztotožňována s Artemidou a s bohyní Hekaté. Oba hymny pocházejí pravděpodobně od téhož autora. Hymny na Hestii (XV, XXIV) byly snad určeny pro přednes v soukromém domě a básníci jimi vzývali ochránkyni rodinného krbu. Mythos o Héfaistovi, v té podobě, jak je podán v homérském hymnu (XVIII), má obdobu v báji o Prométheovi a jeho darech lidstvu. Hymnus na Apollóna a Musy (XXXII) byl snad určen pro boiótskou slavnost Mus. Básník se

v něm hrdě staví po bok králů. Konečně je třeba upozornit, že zcela z okruhu homérské mythologie vypadá fryžská Velká matka bohů (XXI) bohyně Kybelé, uctívána v Pessinuntu ve Frygii. Do Řecka pronikl její orgiastický kult až v 5. stol. př. n. l. prostřednictvím kupců a otroků.

Literární vliv homérských hymnů se projevuje zejména v Sofokleově satyrském dramatu Slidiči, které zpracovává stejný námět jako hymnus na Herma, v helénistické době pak v hymnech Theokritových a Kallimachových, které jsou učenou, umělou obnovou tohoto literárního druhu. Epickou formou byl složen i stoický hymnus na Dia od Kleantha a duchem stoické přírodní filosofie jsou proniknuty i zmíněné už hymny orfické.

Mezi díla přičítaná už ve starověku Homérovi patří též Batrachomyomachia — Válka žab a myši, kterou starověké zprávy řadí mezi tzv. paignia, žertovné básně, které básník složil v svém mládí. U dalších básní, které byly rovněž pokládány za pokusy mládí, známe pouze tituly. Poněkud přesnější představu máme pouze o básni „Margites“, epické básni o hlupáčkovi, která parodovala „Odysseu“. Analogickým případem v latinské literatuře jsou některá drobná díla přičítaná hned Vergiliovu jako básnické prvotiny („Ciris“, „Culex“ aj.), hned zase mu odpiřaná z toho důvodu, že básník vážné epické skladby nemohl podobné verše složit. Tato nejistota o autorství vldla už osmdesát let po Vergiliově smrti. Nelze se tedy divit, že žádná starověká zpráva nám neurčuje autora Batrachomyomachie a že Homérovi byla báseň už ve starověku upířána z podobného důvodu, jako tomu bylo u Vergilia. Ojedinělé zprávy uvádějí jako autora jinak neznámého Pigreta z Karie. Důvody, které

pro jeho autorství přinášeli někteří moderní badatelé, však nejsou přesvědčivé.

Pro poměrně mladý původ básně svědčí zejména některé zjevy jazykové (pronikání vulgarismů do básnického díla), metrické nepravidelnosti (zanedbávání césur a délek) a konečně i kulturní pozadí básně, které je na vyšší úrovni, než je tomu v poesii homérské. Tak se v básni mluví o jemném pečivu, o kuchařích, vítězové bitvy stavějí vítězné znamení (tropaion, od ř. trepó — obrátiti na útěk) — to vše homérská poesie nezná. Literárně historický vývoj nás ovšem nutí zařadit dílko do doby, kdy se ještě konaly pokusy oživit starou epiku. Tyto pokusy byly marné, neboť epická poesie oslavující vládnoucí šlechtické rody a opěvující jejich božský původ ztratila smysl zároveň se zánikem této šlechtické rodové společnosti. Batrachomyomachie paroduje podobné pokusy a patří tedy pravděpodobně do 5. stol. př. n. l., do období mezi iambografem Hipponaktem (kolem r. 550 př. n. l.), který se v některých verších posmívá epice, a mezi klasikem parodie Hegemonem z Thasu v 5. stol., který vytvořil z parodií epické poesie zvláštní literární druh.

Báseň vznikla asi v Athénách, jak o tom svědčí narážka na chrám Athénin i na kvákání žab v blízké athénské čtvrti Limnai, které známe též z Aristofanovy komedie „Ždby“.

Svou formou je báseň parodií, a to nejspíše parodií na „Iliadu“. Připomeňme si líčení bitevní scény v „Iliadě“:

Jej jak zpřímá naň hnal, svým ostrým oštěpem bodl v čelo, a okraj přílby ho nezdržel kováním těžký:

přílbu a lebeční kost hrot prorazil, v hlavě mu mozek celý zalila krev — tak zabil ho, jak se naň řítíl.

(překl. O. Vaňorného)

a srovnejme podobnou scénu z *Batrachomyomachie*:

Hraboně jinou zbrání zas usmrtil Bahnivál chrabrý, kamenem ostrým mu lebku roztříštív; ihned mu mozek vytékal, stříkaje z nozder, a krví se třísnila půda.

(překl. O. Smrčky)

Podobné analogie bychom našli i pro ostatní bitevní scény. Autor paroduje snad některé nedůslednosti homérské poesie i tím, že znovu přivádí do boje hrdinu, kterého nechal již dříve zahynouti v boji, nebo že hrdinové téhož jména se objevují ve vojsku obou bojujících stran. Předpokladem pochopení komického účinku básně je tedy znalost homérské poesie, ale ukázali jsme již ve výkladu o hymnech, že básník mohl tuto znalost předpokládat u všech svých čtenářů. Velká část komického účinku spočívá v jménech hrdinů, která jsou volena podle typických vlastností nebo činnosti svých nositelů. Scéna, kdy Athéna nařídá nad zničeným rouchem, které jí rozkousaly myši, a na dluhy, do nichž kvůli této škodě upadla, patří zase mezi ony žertovné výjevy ze života jednotlivých bohů, které, jak už jsme poznali při četbě homérských hymnů, se aspoň v náznacích objevovaly už v homérské epice.

Volbou svých hrdinů se blíží báseň zvířecímu eposu, velmi oblíbenému v evropské literatuře středověké, jehož však antická literatura nezná, nebo zvířecí bajce. Pro

zařazení do tohoto literárního druhu však chybí básni poučný závěr. Není nezajímavé připomenout, že také starověká bajka znala námět o přátelství žáby s myší, jehož zpracování se nám zachovalo v jedné bajce Ezopově, v níž však žába úmyslně myš utopila a byla za to po zásluze potrestána.

Velké množství rukopisů (z 10. až 15. stol.), v nichž se nám báseň zachovala, svědčí na jedné straně o její velké oblíbenosti a rozšířenosti, na druhé straně však vedlo časté opisování k značnému porušení původního textu. Ve starověku znali Batrachomyomachii Statius a Martialis, vydávali a komentovali ji byzantští učenci od 12. stol. Známý byzantský básník Theodoros Prodromos ji napodobil ve své „Katomyomachii“ — válce myši s kočkou. Batrachomyomachie byla prvním řeckým textem, který byl r. 1553 tištěn na universitě ve Wittenberce a byla i oblíbenou četbou Filipa Melanchthona. Napodobuje tuto báseň, vydal Němec G. Rollenhagen r. 1595 dobovou satiru o několika tisících verších pod názvem „Froschmeuseler.“ Je pozoruhodné, že také slavný italský básník G. Leopardi (1826) ji uznal za hodnou zpracování v stancích.

Nový český překlad se svým rozměrem — pětizvukným hexametrem, jehož použití pro překlad antické epiky kanonisoval u nás svými překlady už O. Vaňorný — mnohem lépe přibližuje řeckému originálu než dřívější překlady, aniž je porušován přirozený rytmus českého jazyka.

Růžena Dostálová-Jeništová

I.

NA DÉMÉTRU

Démétru kadeří krásných chci opěvat, bohyni svatou,
s dcerou kotníků štíhlých, již uchvátil Hádés, když
otec,
v dálku vidoucí hřímatel Zeus, mu ji přislíbil dříve.

Vzdálena matky se zlatým srpem a skvělými plody,
s družkami z Ókeanoven se bavila, útlými v boku,
květiny na bujné louce si trhající, fialky krásné,
kosatce, hyacint, růže a šafrán i narcis, ježž dívce
s tváří jak rozvítý květ tam nástrahou zplodila Země,
konající Diovu vůli a vděk i Vladaři Stínů.

Podivuhodně se skvěl ten květ a úžasem plnil
pohled naň smrtelné lidi a stejně nesmrtné bohy;
z jednoho kořene jeho sto hlaviček vyrostlo výše,
vůni pak líbeznou šířil, až širé vysoké nebe,
celičká zem i dmoucí se moře, vše slastí se smálo.

Okouzlena tou krásou chce dívka květnou tu hříčku
přibrat a vztáhne k ní ruce — tu rázem se na pláni
nýské

rozevře rozlehlá půda a vyrazí Hostitel Stínů
s koňmi nesmrtelnými, syn Kronův s mnohými jměny.

Uchvátiv ji, ač marně se bránila, na zlatém voze
odvážel naříkající, kdy zoufale volala otce,
Kronovce nejvyššího a nejlepšího, v své tísní.
Avšak z nesmrtných bohů ni z lidí smrtelných nikdo
neslyšel její hlas, ani olivy s krásnými plody,

Persaiova jen dcera, ta bohyně laskavé myslí,
Hekaté se skvělou rouškou, to z jeskyně zaslechla
tehdy,
ještě pak Hélios vládce, syn jasný Hyperiónův,
Kronovce otce jak volala dívka; ten však dlel právě,
vzdálen jsa ostatních bohů, v svém chrámě modliteb
plném,

aby tam od smrtelníků zas přijímal oběti krásné.
Tehdy — s Diovou vůlí — ji s koňmi nesmrtelnými
odvážel, nevole plnou, syn Kronův s mnohými jmény,
bratr jejího otce, bůh Stínů, jež přijímá k sobě.

Pokavad božská dívka kol zemi a hvězdnaté nebe
ještě spatřovat mohla i proudné rybnaté moře,
slunečních paprsků září a doufala uvidět ještě
ctihodnou matku a s ní sbor bohů žijících věčně,
dotud naděje cit jí konejšil sklíčené srdce.

Pak se však jejím nářkem i hory i hlubiny moře
rozléhaly a tehdy ji slyšela velebná matka.

Prudký žal jí zachvátil srdce. S kadeří božských
jala se rukama svýma si skvělý strhávat závoj,
rouškou pak tmavé barvy si přikryla ramena obě,
potom se dala v kvap jako pták a hledala dítě
po souši, po moři, všude; však nikdo jí nemohl z lidí
povědět jistou pravdu a nikdo z nesmrtelných bohů,
také nižádný z ptáků se jistoty poslem jí nestal.

Takto velebná Déó, dvě hořící pochodně nesouc,
devět za sebou dní jen po zemi bloudila smutně,
aniž kdy ambrosie neb nektaru lahodné chuti

požila v zármutku svém, ni koupele nepřála tělu.
Když však již po desáté jí jasná jitřenka vzešla,
přišla jí Hekaté v cestu, svou pochodně držící v rukou,
zprávu jí zvěstovat spěla a tato pronesla slova:

Démétro, strůjkyně časů a skvělých dárkyně plodů,
který ti z nebeských bohů či kdo snad ze smrtelníků
unesl Persefonu a zármutkem sklíčil tvé srdce?

Její jsem slyšela hlas, však nezřela očima svýma,
který lupič to byl. To vše ti hned po pravdě říkám.

Tak tedy Hekaté děla; jí v odpověď neřekla slova
Démétér kadeří krásných, však zároveň s ní se v tu chvíli
do výše rychle vznesla, své hořící pochodně v rukou.
K Héliovi pak přišly, jenž hlídá bohy i lidi,
stanuly před jeho vozem, i zvidala bohyně jasná:

Hélie, aspoň ty hleď přece mne, bohyně, šetřit,
jestli jsem slovem neb skutkem kdy potěšila tvé srdce.
Neklidným nadvzduším volat a úpět jsem slyšela dívku,
kterou jsem, líbezný květ, já zrodila, půvabem vzácnou,
jak by ji moci kdos jímал, než nic jsem nemohla spatřit.
Ty však, Hélie, ty, jenž shlížíš paprsky svými
s jasného nadvzduší na celou zem i na všecka moře,
po pravdě o mé dcerce mi pověz, zdali jsi viděl,
kdo mi ji buďto z bohů neb ze smrtelných snad lidí
bez mého vědomí vzal a unesl přes její odpor.

Řekla a Hyperiónův syn jí odvětil takto:
Démétro, velebná paní, již Rheia kadeří krásných
zrodila, zvíš to, vždyť velmi tě ctím a líto mi tebe,
pro dceru kotníků štíhlých že truchlíš; nižádný jiný
z nesmrtelných než oblačný Zeus ti není v tom vinen;
on to byl, jenž ji dal bratru Hádovi, aby se zvala
kvetoucí chotí jeho, ten na vůz ji uchvátiv mocí,

hlasitě úpějící ji odvezl v podsvětí chmurné.

Ty však, bohyně, zastav i velký pro dceru nářek
i svůj nesmírný hněv, ježž marně bys chovala v srdci;
Hádés Hostitel Stínů, ti není přec nehodným zetěm,
435 bratr to stejného rodu, a k důstojnosti-li hledíš,
dostal svůj úděl tehdy, když na tré se dělila vláda,
sídlí pak společně s těmi, jichž vládcem stal se tou
dělbou.

Domluviv pobídl koně, ti poslušni pánova hlasu
s vozem se rozběhli rychle jak ptáci širokých křídel.

90 Hroznější žal a prudší tu pronikl matčino srdce.
Vzplanuvši hněvem na Dia Kronovce, vladaře mraků,
míjela společnost bohů a nedbajíc olympských sídel,
odešla k městům lidí a chodila po žírných polích,
skrývajíc pravou svou tvářnost čas dlouhý, aniž kdo
z mužů

95 aneb ze štíhlých žen ji poznával, hleděl-li na ni,
dokud v Eleusině se neoctla obětmi vonné.
dům kde chrabrého Kelea stál, jenž tehdy tam vládl.
Usedla poblíž cesty, jsouc zkormoucena v své duši,
u samé Panenské studně, z níž měšťané čerpali vodu,
400 vzrostlý kde olivy keř svým stínem úpalu bránil,
v podobě obstárlé ženy, jíž není přáno již z darů
zlaté Afrodíty se těšit a potomstvo rodit;
takové bývají chůvy a pěstounky u dětí králů,
ochránců právního řádu, a klíčnice v palácích hlučných.
405 Vladaře Kelea dcery ji na tom spatřily místě,
jdouce pro vodu snadno přístupnou, aby ji potom
odnesly v kovových konvích až do domu milého otce.
Čterou, jak bohyně krásných, jich bylo v panenském
květu,

Kallidiké a Kleisidiké, pak milostná Démó,
440 čtvrtá pak Kallithoé, jež ze sester nejstarší byla.
Nepoznaly ji ovšem, jeť nesnadno lidem zřít bohy;
přistoupily k ní blíže a pravily perutná slova:

Odkud jsi, stařenko, pověz, a která jsi z letitých lidí?
Proč ses vzdálila z města a nejdeš raději blíže
445 k obydlím? Tam přece jistě jsou v stinných komnatách
ženy

v takových letech, jako jsi ty, i mladšího věku,
jež by tě vítaly rády i vlídným slovem i skutkem.

Takto se ptaly a jim zas vznešená bohyně řekla:
Buďte zdravý, vy milé, ať kterékoli jste z města
450 z něžného rodu žen. Já všechno vám povím, jeť slušno,
když se mě tážete takto, dát pravdivou odpověď na vše.
Dósó je jméno mé, to dala mi velebná matka;
nyní pak dostala jsem se až z Kréty sem nedobrovolně.
Po širém mořském hřbetu mě odtamtud proti mé vůli
455 odvezli loupežní muži jen mocí a násilím. Cestou
přistali k Thóriku s lodí, kde napřed veškeré ženy
na souši vystoupily, pak muži; ti zůstali sami
u zadních lodních lan a chystali pro všechny oběd.
Avšak tehdy můj duch nic netoužil po chutném jídle;
460 vykradla jsem se tajně a pryč jen po černé souši
před svými zpupnými pány jsem prchala, aby z mé
ceny,

sami mě nekoupivše, pak prodejem neměli zisku.

Tak jsem se octla až zde tou bludnou poutí a nevím,
která je to tu země a jací lidé tu žijí.

465 Vám však bohové všichni, již mají olympská sídla,
dejtež manžely řádné a přejtež vám porodit dítky,
jakož si rodiče přejí; vy mějte pak útrpnost se mnou,

milené dívky, ať zvím, kam bezpečně měla bych jítí,
do domu k muži a ženě, jimž ráda bych konala služby,
jakým podle svých sil se věnují zestárlé ženy.

Mají-li nemluvnětko, to ve svých chovajíc loktech
řádně bych opatrovala, též o dům péči bych měla,
také lůžko svých pánů bych stlávala v ložnici vzadu,
stavěné pevně, a ženy bych pracím naučit znala.

Bohyni na ta slova hned dívka odpověď dala
Kallidiké, jež z vládcových dcer byla nejspanilejší:

Matičko, cokoli dají nám bohové, ať nás to trápí,
musíme snášet my lidé; jsou daleko mocnější nad nás.

Tuto však dobrou radu ti dám a povím ti jména
některých mužů, již u nás se veliké vážnosti těší,
stojí občanům v čele a hradby rodného města
radami svými chrání a nálezy spravedlivými.

Triptolemos je zde, jenž moudrostí slyne, a dále
Dioklos, Polyxeinos tu též a Eumolpos chrabrý,
Dolichos potom a s nimi náš otec zmužilé myslí.

O jejich domácnost ovšem se starají manželky řádné,
z těch však nebude žádná, jež spatříc tebe by chtěla
znevážiti tvůj zjev a tě odmítnout od svého domu,
nýbrž rády tě přijmou: vždyť bohům jsi podobna věru.

Chceš-li, posečkej chvíli, až do domu otcova odtud
s vodou přijdeme zpět, my zevrubně povíme všecko
matce své Metaneife a snad by tě vyzvala sama,
abys zůstala u nás a v jiných se neptala domech.

Synáček zrozený pozdě, jí vytoužený a drahý,
v síni stavěné pevně je rodičům k radosti chován.

Kdybys ho odchovala, až v jinošská léta by dospěl,
leckterá z něžných žen, jež tebe by spatřila potom,
mohla by závidět tobě, tak velké bys odměny došla.

Bohyně k slovům těmto jen přikývla. Ony pak vodou
plnily nádoby lesklé a plné s radostí nesly.

V prostorný otcův dům si pospíšily, kde matce
vyprávěly hned příhodu svou: ta vyzvala dcery,
aby ji došly hned pozvat, že za velkou mzdu ji chce
přijmout.

Jako když v jarní době buď jalůvky anebo laňky
po louce poskakují, když dosti se napásly píce,
dívky tak, zdvihnuvše výš svá půvabná řasnatá roucha,
běžely úvozem zpět a v poskoku kadeře bujné,
zlaté jak šafránu květ, kol ramen se pohazovaly.
Zastaly vznešenou paní zas u cesty tam, kde ji dříve
samotnu zanechaly; hned k otcovu domu ji vedly,
ona pak kráčela vzadu, jsouc v milém sklíčena srdci,
od hlavy zakryta všecka, a temně zbarvená říza
zlehka při chůzi vlála kol pružných bohyně nohou.

Brzo pak do domu došly, v němž Keleos Diovi milý
bydlil, a v předsíni octly se tam, kde velebná matka
seděla u dveří síně, jež důkladně stavěna byla,
majíc v náručí synka, své útlé poupě; tu dcery
běžely k ní, však bohyně na práh jen vstoupila,
hlavou

sahajíc k stropu, a vchod hned božskou plnila září.
Ostych i úžas jal matku a strachem zbledly jí tváře;
povstala se svého křesla a zvala ji, aby si sedla.
Démétér, strůjkyně časů a skvělých dárkyně plodů,
na lesklé panino křeslo se zdráhala usednout sama,
mlčky jen na místě stála, své krásné sklopivši oči;
až když prostou židli jí Iambé, pečlivá služka,
přistavit pospíšila a rounem ji pokryla bílým,
teprv usedla na ni a přes tvář si spustila roušku.

Dlouho seděla tam tak bez hlesu, sklíčena všecka,
aniž se na koho slovem jen obrátila neb činem;
ani se neusmála a bez jídla, bez pití tak jen
seděla, v zármutku tonouc a v touze po štíhlé dceři,
až když drahnou již chvíli ji škádlila, velebnou stále,
pečlivá Iambé němým a žertovným posuňkováním,
vzbudila u ní úsměv i smích a laskavou mysl;
ta se jí později také svou povahou líbila vždycky.
Metaneira šla potom jí podat číš sladkého vína,
ona však odmítla, řkouc, že vína se napítí nesmí;
vyžádala si zato, by smísila z ječmene mouku
s vodou a s jemnou mátou a toho jí poskytla k pití.
Paní schystala směs a pohár z ní bohyni dala;
přijala velebná Déó a zasnětila tak nápoj.

Nejdřív pak Metaneira k ní mluvila zdobená pásem:

Vítej mi, ženo, tušímť, že nejsi nízkého rodu,
nýbrž z rodičů vzácných; v tvých očích se důstojnost
zračí
s půvabem, jak by tvůj původ byl z králů chránících
právo.

Co nám bohové dají, ať nás to sebevíc trápí,
musíme snášet my lidé, to jho nám na šíji leží;
když jsi však přišla sem, teď budeš mít všecko, co já
mám.

Synáčka tuhle mi chovej, jenž pozdě nám bohy byl
seslán,

když jsem již nedoufala, ač vroucně jsem prosila o něj.
Kdybys ho odchovala a v jinošská léta by dospěl,
leckterá z něžných žen, jež tebe by spatřila potom,
záviděla by tobě, jak velkou bych odměnu dala.

Takto jí odvětila pak Démétér s čelenkou krásnou:

215 Zdráva buď, paní, i ty a bohové dejte ti štěstí!
Ráda přijmu tvé dítě na starost, jakož si žádáš,
vychovám synka a troufám, že nedbalé pěstounky vinou
nebudou moci ni kouzla ni hlodavý neduh mu škodit;
prostředek, který já znám, je silnější zhoubného červa,
220 proti traplivým kouzlům znám rovněž ochranu mocnou.

Takto řekla a dítě si přitiskla božskými lokty
k vonným ňadrům; tu matka hned radost cítila v srdci.
Moudrému Keleovi tak v domě pěstila synka,
kterého Metaneira mu zrodila zdobená pásem.

225 Démofóón pak prospíval tak, že byl podoběn bohům,
nekojen prsem ni jídlem neživen; Démétér sama
ambrosií ho natírala jak zrozenec z boha,
libým naň dýchajíc dechem, když ve svou náruč ho tiskla.
V noci ho nořívala jak polínko do žáru ohně,

230 což bylo rodičům tajno; jen velký v nich budilo podiv,
jak jim rozkvétá krásně, že málem bohům se rovnal,
Mohla tak věčné mládí a nesmrtelnost mu zjednat,
matka však Metaneira, jež pozbyla rozvahy, tiše
za noci z vonné síně šla slídit a nahlédla za ní.

235 Projel jí o dítě strach, že vzkřikla a dlaněmi prudce
v stehna se udeřila; zle pobloudila v své mysli,
žalostně naříkajíc pak pronesla perutná slova:

Ach, ta cizinka tebe, mé dítě, v plameny ohně
noří, mně v srdci pak pláč a kruté úzkosti vzbouzí.

240 Takto volala lkajíc. Ji slyšela bohyně jasná,
Démétér s čelenkou krásnou, a rozhorlivši se na ni,
synka, jenž nečekán již se narodil v knížecím domě,
z rukou svých nesmrtelných jí od sebe složila na zem,
když ho vyňala z ohně, a hrozně se hněvala v srdci.

245 K matce pak Metaneire se zároveň ozvala takto:

Nevědomí vy lidé a neschopní poznati napřed,
ani v čem šťastný úděl k vám přichází, ani v čem špatný.
Tak jsi z nerozumnosti i ty teď zbloudila těžce.
Neúprosný proud Stygu, ta přísaha bohů, mi svědkem:
Chtěla jsem nesmrtelným a nestárnoucím tvé dítě
učinít pro všecky dni a čest mu propůjčit věčnou;
nyní však není mu možno již uniknout smrti a zhoubě.
Ale ta trvalá čest mu navždycky zůstane přece,
na můj že vzat byl klín a v mých že spočíval loktech.
Na jeho počest, když v oběhu let se přiblíží jaro,
jinoši eleusinští tu spolu vždy sváděti budou
navzájem tuhý boj a zápas po všecky věky.
Jsemť já Démétér, věz, jež uctívána je všude,
bohům i smrtelníkům vždy největší radost a spása.
Slyš tedy, veliký chrám a v něm oltář nechať mi zřídí
veškeren lid zde pod městem tím a pod jeho strmou
hradbou na návrší, jež nad Kallichorem se zdvíhá;
sama já slavnostní určím obřady, abyste příště,
s úctou je konajíce, mou přízeň si hleděli získat.

Sotva to řekla, hned změnila vzhled a postavu svoji,
stařeckou podobu svrhla a kolkolem vanul dech krásy;
libá vůně se nesla z řas božského jejího roucha,
z nesmrtelného těla se daleko linula záře,
kadeří rusých proud jí s ramenou splýval a světlem
pevný se naplnil dům, jak blesk by jej osvětil rázem.
Vyšla pak síní ven. Tu ochabla kolena matce,
bez hlesu dlouho stála a ani drahnou tu chvíli
na dítě nepomyslila, by miláčka s podlahy zdvihla.
Žalostný jeho hlas v tom zaslechnou sestry a rychle
seskočí z úpravných lůžek, z nich jedna hned rukama
svýma

hošíka chopí, zvedne a k svým ho přivine nadržím,
druhá rozžehne oheň a jiná z ložnice vonné
rozběhem půvabných nohou zas pospíší probudit

matku.

290 Obklopily pak děcko a myly je, laskaly všechny,
to však jen třepalo sebou a marně je zkonejšit chtěly;
cítiloť horší chůvy a pěstounky okolo sebe.

295 Po celou tehdy noc hněv bohyně usmiřovaly
ženy, trnouce bázní, a jakmile jitřenka vyšla,
mocnému Keleovi, co Démétér s čelenkou krásnou
vykonat ukládala, šly po pravdě oznámit všecko.
Početný tedy svůj lid dal vladař v hromadu svolat,
tam pak rozkázal všem, aby Démétře kadeří krásných
stavěli bohatý chrám a oltář na mírném vrchu.
300 Poslechli jeho hlasu a jali se nemeškajíce
stavěti, jak jim kázal, a po vůli boží chrám rostl.

Když pak skončili stavbu a ustali v únavné práci,
domů se rozešli všichni; tu Démétér, bohyně rusá,
usedla v chrámě a tam, všech vzdálena blažených bohů,
305 trvala, nyjíc steskem a touhou po dceři štíhlé.
Tenkrát na zemi živné rok lidem nejukrutnější
schystala, nejhroznější, kdy símě nevzešlo z půdy,
neboť pod prstí skryté je držela Démétér mocná.
Nadarmo mnoho býků pluh zahnutý po polích táhlo,
nadarmo do mnohých brázď pak zapadal bělavý ječmen.
310 Všechn smrtelných lidí rod tak byla by tehdy
zhubila krutým hladem a bohy v olympských sídlech
slavných by zbavila poct, jež z darů a obětí mají,
avšak poznal to Zeus a v své to rozvážil myslí.
Íridě zlatokřídle on uložil povolát nejdřív
315 Déméttru kadeří krásných a postavy půvabu plné.

Řekl své slovo a Íris hned poslechla Kronovce Dia,
vladaře mraků, a letem tu dlouhou proběhla dráhu.
Do města Eleusiny když dospěla, obětmi vonně,
nalezla Démétro v chrámě, kde v tmavém seděla rouchu,
ihned se ozvala k ní a pravila perutná slova:

Démétro, otec Zeus, jenž nezmarne úradky chová,
do sboru věčných bohů tě volá, zpět abys přišla;
pojď tedy, ať vzkaz Diův mým slovem nevyzní marně.

Těmi ji prosila slovy, však jejím nehnula srdcem.

Pak tedy otec Zeus k ní vysílal blažené bohy
věčně žijící všecky; ti střídavě přicházejíce,
bohyni domlouvali a nabízelí jí dary
mnohé a skvělé i pocty, jež u nich by zvolila sobě.
Žádný nebyl však s to jí vůli a smýšlení zvrátit,
zůstala neústupná, nic nedbajíc řečí, v svém hněvu;
na Olymp vůni plný že nikdy nevkročí dříve,
říkala, plodům země že také vzejítí nedá
dříve, než očima svýma zas uzří dceru svou sličnou.

Jakmile hřímatel Zeus to uslyšel, vidoucí v dálku,
Herma se zlatým prutem v říš podsvětní vyslal, by
Háda

přemluvil vlídnými slovy a sám pak odvedl zase
ctihodnou Persefonu zpět na světlo z temnoty chmurné
do sboru nesmrtných, a tak aby konečně matka,
očima svýma ji spatříc, již ustala od svého hněvu.

Ihned poslechl Hermés a opustiv olympské sídlo,
spěšným letem se snesl až v temné hlubiny zemské.

Vladaře v paláci zastal, kde na lůžku seděl a jemu
po boku ctihodná choť jen s nevolí v srdci a těžkým
po milé matce steskem, jež tehdy daleko od ní

pro činy blažených bohů svůj zhoubný strojila záměr.

Přistoupiv blíže k němu, tak promluvil Argovrah silný:

Temnovlasý Háde, jenž zástupům zemřelých vládneš,
vyslal mě otec Zeus a z Erebu vyvést mi kázal
velebnou Persefonu zas na světlo k nim, aby matka
očima svýma ji spatříc již nechala záští a hněvu
krutého proti všem bohům; vždyť hrozné obmyslí

dílo —
pozemských lidí mdlé plémě zahubit: veškeré símě
pod zemí nechává skryté a pocty vzdávané bohům
maří tak. Strašné záští má v srdci, s nesmrtnými
stýkat se nechce, jen sedí, všech vzdálena, ve vonném
chrámě,

skalnatou Eleusinu si za své zvolivši město.

Řekl a podsvětí pán, jen obrvím pohnuv, se usmál,
ochoten poslechnout hned, jak Zeus, král bohů, mu
kázal.

Moudrou Persefonu pak nemeškal vybidnout slovy:

Persefono, jdi k matce, jež v tmavé je oděna roucho,
vlídný však chovej cit a smýšlení v srdci svém ke mně,
nechtěj pak nijak příliš se oddávat stesku a smutku.
Před bohy nesmrtnými ti nebudu nehodným chotěm,
otce když Dia jsem bratr; ty zůstávajíc zde se mnou,
nade vším budeš paní, co život tu má a se hýbe,
ve sboru nesmrtných pak největší úctu mít budeš;
kdož by tě zlehčovati chtěli, ty trest bude stíhat věčně,
když by nedbali toho, tvou velebnost obětmi smířit,
zbožně je konajíce a nosíce příslušné dary.

Persefoné z těch slov se zaradovala a hbitě
radostí vyskočila. V tu chvíli Hádés jí lstivě
z jablka granátového dal snísti lahodné jádro,
o sebe pečuje včas, by nedlela napořád potom

u své ctihodné matky, jež tmavým je oděna rouchem.
Přichystav zlatý vůz, hned Aidóneus, Hostitel Stínů,
zapřáhl do něho vpředu své rychlé nesmrtné koně.
Bohyně vstoupila na vůz a vedle ní Argovrah silný
do rukou otěže chopil i bič a pobídl koně
do běhu síněmi ven; ti chutě se do trysku dali.
Ve chvíli dalekou dráhu projeli; nezadržely
nesmrtných koní úprk ni proudící řeky, ni moře
ani výšiny horské ni úvaly porostlé trávou,
hluboký nade vším vzduch jen proráželi svým letem.
Zastavil potom v místě, kde Démétér s členkou

skvělou

před chrámem plným vůní meškala; spatřivši dceru,
dala se v běh jak pohorským lesem se bakchantka žene.
Naproti Persefoné, jak spatřila líbezné oči
matčiny, zdvihla se z vozu a ihned skočila na zem,
přiběhši k ní se jí na šíji vrhla a tiskla ji v náruč.
Zatím co dcerušku matka v svém objetí držela ještě,
tušení lsti a nesmírný strach se v ní ozvaly náhle,
přestala miláčka laskat a rychle tak se jí ptala:
Nepožilas, mé dítě, v té době, cos trávila dole,
něčeho od jídla? Pověz, nic netaj, ať obě to víme!
Tak totiž po návratu tam z obydlí hrozného Háda

se mnou i s Kronovcem otcem bys bydlila, vladařem

mraků,

u všech olympských bohů jsouc ve cti a vážnosti stálé;
jinak — odejdouc nazpět v těch temných hlubinách
zemských

dlít budeš třetinu času, jež skládají období roční,
dvě pak třetiny u mne a ostatních nebeských bohů.
Kdykoli rozkvetě země zas vonnými jarními květy

tisícerymi, tu vždycky se z podzemní temnoty chmurné
nahoru vrátíš k podivu všem — i bohům, i lidem.
Pověz však, jakže tě unesl tam, v to temné své sídlo
silný Hostitel Stínů a jak tě obelstil potom.

Překrásná Persefoné jí dala zas odpověď tuto:
Já tedy, milá matko, to všechno ti po pravdě povím.
Tehdy, když rychlý Hermés tam s oním poselstvím
přišel

od otce Kronovce Dia a ostatních nebeských bohů,
z Erebu že se mám vrátit, bys očima svýma mě spatříc
nechala krutého záští a hněvu proti všem bohům,
vyskočila jsem radostí hned, však on ještě listivě
z jablka granátového mi sladké jádro dal do úst,
mocí pak proti mé vůli mě přinutil, abych je snědla.
Jak mě svobody zbavil, když byl to i samého otce
Kronovce chytrý plán, a unesl v hlubiny zemské,
také ti povím a nač se ptáš, ti vyložím všechno.
Celá družina naše si na louce rozkošné hrála,
Leukippé, Élektra, Fainó a Ianthé byly tam se mnou,
Melité, Kalliroé a Rhodeia, Iaché také,
Mélobosis a Tyché, pak Rhodopé, Ianeira,
Ókyroé jak v kalichu květ a Chryseis, Plútó,
Akasté, Admété ještě a Kalypsó půvabu plná,
Úranié a Styx i milostná Galaxauré,
Pallas též budící boj i Artemis, střelkyně šípů;
tam jsme se bavily hrou a trhaly líbezné květy,
kosatce v pestré směsi a hyacint, rozkošný šafrán,
lilie k obdivu zvoucí i poupata růží a potom
narcis, ježž širá země tam zbarvila tak jako šafrán.
Radostně vztáhla jsem ruku a trhám — tu pojednou
zdola

země se rozestoupila a silný Hostitel Stínů
vyrazil z ní a na zlatém voze mě unášel pod zem,
ač jsem se bránila s křikem a ostrým volala hlasem.
To tedy se smutkem v srdci ti všecko po pravdě říkám.

Tehdy tam po celý den, co jedné myslí tak byly,
vroucně se objímajíce, své srdce útěchou hojnou
navzájem posilovaly, a zármutek v duši se tišil;
radost pak přijímaly a dávaly jedna i druhá.
Zatím již přišla blíž k nim Hekaté se skvělou rouškou,
vítala dceru Démétrý ctné a tiskla ji v náruč;
od té doby jí k službě a k průvodu oddána byla.
K nim tam s poselstvím poslal syn Kronův, vidoucí
v dálku,

Rheiu kadeří krásných, by přivedla zpět mezi bohy
Démétrů s tmavým rouchem, a slíbil dáti jí pocty
ve sboru nesmrtelných, jež sama by zvolila sobě;
souhlas k tomu též dal, že dcera vždy z ročního běhu
třetinu bude trávit v té podzemní temnotě chmurné,
dvě však třetiny u ní a ostatních olympských bohů.
Takový Diův byl vzkaz a Rheia ho poslechla ráda.
Spěšně s olympských výšin se snesla a v nejbližší chvíli
přibyla na Rarskou pláň, jež bývala úrodným dřívě
kusem země, však tehdy tak ležela neplodná, pustá,
bez jediného lístku, jen skrývala bělavý ječmen,
jak tomu bohyně chtěla, ctná Démétér kotníků
krásných;

brzy však s postupem jara se měla štíhlými klasy
opět vlnit a potom se měly zas požaté hrsti
ježit těžkými klasy a povříslly v snopy se skládat.
Z nadvzduší neklidného v ta místa vstoupila nejdřív;
všem bylo s setkání milé a radost cítily v srdci.

400 Rheia se skvělou rouškou pak první promluví takto:

Dcero má, bouřící Zeus tě volá, vidoucí v dálku,
aby ses vrátila k bohům, a pocty slíbil ti dáti
takové v jejich sboru, jež sama bys vybrala sobě;
souhlas k tomu též dal, že dcera tvá z ročního běhu
410 třetinu bude trávit vždy dole v podzemí chmurném,
dvě však třetiny s tebou a s ostatním nebeským
božstvem.

Tak tedy děl, že se stane, a hlavou přikývl k tomu.
Pojd' tedy, poslechni, dítě, a tím svým nesmírným
hněvem
na Dia, vladaře mraků, se nedávej ovládat déle!

420 Lidem pak hned zas plody nech růst, v nichž jejich
je život.

Poslechla Diova vzkazu ctná Démétér s čelenkou
krásnou;

k růstu hned vzbudila vše, co plodily hrudnaté role,
brzy pak širá země se zaskvěla listím a květy.

Sama pak ukázat šla hned knížatům chránícím právo,
430 Triptolemovi a Diokleovi, zdatnému jezdcí,
silnému Eumolpovi a mocnému Keleovi,
obětní služby řád a svěřila obřady svaté
všem, zas Triptolemovi a s Dioklem Polyxeinovi,
taje, jež porušit nesmí ni vyzvídat nikdo ni zjevit;
440 mocnát' je před bohy bázeň, že hlas již zaráží v hrdle.
Blahoslavený ten, kdo z pozemských lidí je viděl;
kdo však nezasvěcen jich účasten nebyl, ten nikdy
po smrti v podzemí dusném tak dobrý úděl pak nemá.

Když tak bohyně jasná již určila úkoly všechny,
450 do shromáždění bohů se společně na Olymp vznesly
U Dia bleskovládce tam bydlí bohyně obě

břehy, jež do slaných proudů se sklánějí, zátoky mořské.
Mám-li zpívat, jak Létó tě zrodila k potěše lidem
na výspě skalnaté tam, kde spolehla na horu Kynthskou,
na Délu objatém mořem, kde z obou stran černavá
vlna,
svištícím větrem jsouc hnána, výš na suchou stoupala
půdu,
odkud maje svůj původ, všem lidem smrtelným
vládneš?

Co jich kde v sobě Kréta, co kraj jich athénský
chová,
Euboia proslulá plavbou a Aiginský ostrov, co Aigy,
Eiresie a Peparéthos, vln příboji zvyklý,
v Thrákii čnějící Athós a Pélia výšiny horské,
Samos Thráckého moře a stinné pohoří Ídské,
vysoká Autokané a Fókaia v íonském kraji,
Skýros, vzdělaný Imbros a v dým se halící Lémnos,
posvátný Lesbos, kde Makar, syn Aiolův, založil sídlo,
nejúrodnější ostrov, jenž v moři se rozkládá, Chios,
roklemi prorvaný Mimas a korycké výšiny srázné,
bohatstvím skvící se Klaros a vrcholy Aisagejské,
zavlažovaný Samos a strmé Mykalské vrchy,
co jich zná Milétoš, Koós, to dávné Meropů sídlo,
vysoko ležící Knidos a Karpathos šlehaný větry,
Naxos a blízky Paros i Rhénaia, skalnatá výspa —
po všech těch místech šla Létó, když měla již porodit,
Foiba,

zdali by která země jí pro syna útulek skytla.
Všecky však strachem se chvěly a odvahu neměla žádná
přijmouti božské dítě, byt sebevíc úrodná byla.
Teprv na ostrov Délos když vkročila velebná Létó,

jeho se tázat jala a pravila perutná slova:
Déle, zdaž by ses chtěl stát sídlem pro mého syna
Foiba Apollóna a bohatý chrám mu zde zřídít?
Jinak nikdo přec nikdy se nedotkne tebe — to poznáš—
nebude požehnána ni skotem, ni bravem tvá země,
nebudeš plodit vína ni oplývat hojností rostlin.
Pakli zde bude svůj chrám mít Apollón, nemylný střelec,
lidé odevšad sem se budou pak scházet a žertvy
přivádět tobě a vonný dým se tu ponese vzhůru
z obětí neustálých; svým lidem pak výživu zjednáš
z rukou poutníků cizích, když není tučná tvá půda.

Radost měl z řečí té Délos a odvětil těmito slovy:
Přeslavná velkého Koia zrozenko, velebná Létó,
rád bych já věru vítal zde zrození Jistého střelce
na své půdě; vždyť vskutku mám příliš neblahou pověst
u všech lidí a takto bych cti přec nesmírné došel.
Obávám se však, Létó, to zatajit nechci, těch řečí:
příliš prý sveřepý bude ten Apollón, říká ta pověst,
on jako mocný pán si pak sám prý osvojí vládu
nad bohy nesmrtelnými i nad lidmi po zemi živné.
Proto já v mysli své tu hroznou obavu chovám,
aby pak ten tvůj syn, jak spatří sluneční světlo,
nezhrdl ostrovem tímto, když tak má skalnatou půdu,
nezvrátil jej svou nohou a nesrazil do proudů mořských.
Tam pak mohutná vlna se bude jen přelévat stále
přes hlavu mou; on v jinou však zem, jež bude mu milá,
přijde a tam si založí chrám a stromové háje,
ve mně pak polypů rod své skrýše a tuleni černí
bezpečná obydlí svá si zřídí, když nebude lidí.
Leč že bys, bohyně, chtěla mi velkou přísahu složit,
první že překrásný chrám on založí na této půdě,

aby byl věštírnu lidem, a potom teprve jiné (že si dá zasvětit chrámy a posvátné stromové háje) u všech ostatních lidí, máť mnohými jmény být slaven.

Pravil a přísahu bohů mu Létó složila velkou: Svědkem budiž mi Zeus a širá nebesa shůry, jakož i Styžský proud, jenž pod zem stéká a bývá přísahou nejhroznější a největší blaženým bohům: najisto na tvé půdě zde Foibův stát bude povždy vonný oltář a háj a tebe on nad jiné počtí.

Když se tak zařekla Létó a skončila přísahu řádně, zaplesal Délos, že jemu se narodí Apollón vládce.

Po devět dní a po devět nocí pak trpěla Létó bolesti nesnesitelné. K ní sešly se na ostrov tehdy přední bohyně všecky; tam Dióné byla a Rheia, Ichnajská s nimi Themis i burácná Amfitríté, jakož i bohyně jiné krom Héry bělostných loktů, která prodlévala dál v paláci mračného Dia. Eileithyii jen, pudící plod, vše zůstalo tajno; na vrchu Olympu dlela, kde za clonou oblaků zlatých Héra bělostných loktů ji zúmysla meškala dlouho, zívistí jímána jsouc, že Létó pletenců krásných tenkrát zroditi měla tak silného, mocného syna. Bohyně Íridu tedy z té vzdělané vyslaly výspy, aby též Eileithyii tam přivedla, slibivše dát jí devítiloketní řetěz, jenž ze zlatých drátků je spleten; stranou, od Héry dál, jí ukládaly s ní mluvit, ta že by ještě svým slovem ji od cesty odvrátit mohla.

Jakmile vyslechla Íris, co žádaly, rychlá jak vítr, dala se v běh a spěšným tu vzdálenost proběhla letem. Když pak již v sídle bohů se na strmém Olympu octla,

vyzvavši Eileithyii, by ven k ní ze síně vyšla, ihned perutná slova k ní pronesla, všecka tak věrně, jak jí je na srdce kladly ty bohyně z olympských sídel. Řečí svou dovedla tedy jí milé přemluvit srdce, vyšly pak, kráčejíce jak plachých dvě holubic spolu. Sotva se Eileithyia, plod pudící, blížila Délu, Létu projela bolest a porodit cítila vůli. Objala pažemi palmu a koleny svými se pevně opřela o měkkou louku; tu pod ní se zasmála země, vyklouzlo na světlo dítě a zavýskly bohyně všecky. Tehdy tě bohyně, Foibe, hned omyly, příjemnou vodou čistě a v běloučké plátno, jež čerstvě utkáno bylo, jemně tě zavinuly a zlatou je ovily stuhou. Nevzala Apollóna pak rodička, aby pil z prsu, Themis mu nektaru dala a líbezné ambrosie rukama nesmrtelnýma; tu radost cítila Létó, z ní že takový syn, ten lučištník silný, se zrodil.

Jakmile tehdy, Foibe, té nebeské krmě jsi požil, nestačil povijan zlatý tě držet, jak jsi se třepal, pouta tě přestala vázat a pustily konečky všecky. Potom k bohyním hned tak promluvil Apollón Foibos: V loutně a v křivém luku své zalíbení chci míti, Díovu nezvratnou vůli pak lidem zjevovat věštbou.

Děl a po zemi širokých cest se jal kráčetí rázem Foibos s dlouhými vlasy, ten nemynlý střelec. I žasly bohyně všecky a Délos se celý zlatou^vskvěl zář; zíraje na Zevova a Létina skvělého syna, radosti pln, že bůh si ho před ostrovy a souší vyvolil za své sídlo a zvlášt si ho oblíbil v srdci — zaplál, jak horský vrchol když lesními květy se zaskví.

Sám pak, Stříbrnoluký, ty jistý střelče, jsi stoupal
brzy tam na horu Kynthskou, jež roklemi prorvána
všecka,

brzy zas po jiných výspách jsi k jiným putoval lidem.
Mnohé tvoje jsou chrámy a posvátné stromové háje,
všecky též rozhledné vrchy jsou milé tobě a strmé
výběžky vysokých hor a do moře tekoucí řeky,
nejvíce však, ó Foibe, ty z Délu v srdci se těšíš,
kde k tvé oslavě valně se Ióni s dlouhými rouchy
scházejí, manželky ctné i dítky vodíce s sebou;
pamětlivi jsou tebe a zápasem pěstním i tancem
těší tebe a zpěvem, když zřídí velkou tu slavnost.
Kdo by tak shromážděné v ten čas tu Ióny zastal,
nesmrtelní že jsou, by řekl, a neznalí stáří;
spatřil by všech jich půvab a v svém by se potěšil

srdci,
na muže pohlížeje i na ženy s krásnými pásy,
na jejich rychlé lodi a na všecko bohatství hojně.
Mimo to velký ten div, jehož slavná nezajde pověst:
délských dívek to sbor, těch služebnic Jistého střelce;
ty když Apollóna svou písní oslaví nejdřív,
po něm velebnou Létu a panenskou Artemidu,
vzpomenou mužů a žen dob dávných a o jejich činech
zpívají staré zkazky a jímají zástupy kouzlem.
S průvodním klapotem taktu i různé hlasy všech lidí
napodobovat znají a každý by řekl, že slyší
vlastní svůj hlas; tak souhlasí věrně ten zpěv jejich
vzácný.

Apollón s Artemidou nám nyní milostiv budiž,
zdrávy pak buďte vy všechny! A také vzpomeňte na mne,

někdy až z pozemských lidí sem zavítá cizinec jakýs,
zkušený svízelů cest, a vás se tu vyptávat bude:
Povězte, dívky, který to muž sem nejlepší z pěvců
přichází k vám a který svým zpěvem vás nejvíce těší?
Tehdy pak jedním hlasem mu všechny tu odpověď
dejte:

Slepý muž to, jehožto vlast je skalnatý Chios,
ten, jehož veškerých zpěvů i později vytrvá sláva.
My zase vaši slávu chcem světem roznášet dále,
pokud se budeme toulat, kde města jsou k bydlení
vhodná;

všude tam uvěří nám, co také je skutečná pravda.
Neustanu však já dál slaviti Jistého střelce,
stříbrnolukého Foiba, jež zrodila velebná Létó.

Lykii, pane, zveš svou i rozkošnou Méonii,
Miléto také je tvůj, to půvabné pomořské město,
na Délu objatém mořem však sám jen panuješ mocně.
Odtud syn přeslavné Léty, hrou na dutou loutnu se
těše,

dále se ubírá tam, kde leží skalnatý Pýthó;
ve vonné božské roucho je oděn a nástroj, jež zlatým
tepátkem rozehrává, se ozývá sladkými zvuky.

Odtud jak myšlenka rychle se od země na Olymp
vznesl
k paláci Diovu přímo a do sboru ostatních bohů;
ihned tu nesmrtelní jen na loutnu myslí a na zpěv.
Musy, jež krásným hlasem se střídají, pospolu všechny
velebí nebeské dary, jež bohy blaží, a pějí
o strastech lidí, jichž život je v rukou nesmrtných
bohů,

v nevědomosti jak žijí a bezradní nemohou nalézt
prostředek proti smrti ni odvrátit od sebe stáří.
Charitky vrkočů krásných a Hóry veselé myslí,
Harmonié a Hébé i úsměvná Afrodité,
tančí, tvoříce kruh, a všechny se za ruce drží;
v jejich se mísí rej ne nehezká, nikterak malá,
nybrž vynikající i vzrůstem, i podobou sličnou
Artemis, střelkyně šípů a rodná Foibova sestra.
Ve středu jejich Arés a Argovrah bystrého zraku
tančí, Apollón Foibos pak sám, jenž na loutnu hraje,
ladně se nadnáší k hudbě, kol něho pak leskem to svítí
z kmitavých pohybů nohou a krásně tkaného roucha.
Ke všemu všemoudrý Zeus a Létó kadeří zlatých
přihlížejí a oba se s hrdostí pohledem těší,
ve sboru nesmrtelných jak milý syn jejich plesá.

Jak tě teď opěvat mám, když všelikou písni jsi slaven?
Mám-li pět o tvých láskách a výpravách k žádoucím
ženám,
jak ses o Azantovnu šel ucházet, spanilou dívku,
s Ischyem Elatovcem, jenž bohům rovným byl jezdcem,
či jaks měl s Leukippem zápas a s manželkou
Leukippovou,
s Triopem Forbantovcem zas jindy, v závodu tom pak,
sám jsa pěší, co on byl na voze, nezůstals za ním?
Či mám, Nemylný střelče, spíš pět, jak ses poprvé
vydal
na zemi hledat místo, kde lidem bys věštírnu zřídil?
Nejdříve do Pierie jsi sestoupil s olympských výšin,
k Enienům šels dál a do písčitého pak Lektu,
prošels i Peraibů kraj a brzo jsi k Iólku přišel,

na Kénaiu jsi Euboie dospěl, proslulé plavbou;
na pláni lélantské stanuls, však nezábila tvé srdce,
aby sis tam svůj založil chrám a stromové háje.
Odtud, Nemylný střelče, pak překročiv Eurípu proudy,
na svatou zelenou horu jsi vystoupil, s té zase dolů
kráčels do Mykaléssa a v Teuméssos posetý trávou.
Potom i v thébské sídlo jsi zavítal, v stromoví skryté;
nebylo člověka ještě, jenž v Thébě svaté by bydlel,
nevedly tenkrát ještě ni žádné cesty, ni stezky
úrodnou rovinou thébskou, jen les kol pokrýval všecko.

Odtud kráčeje dál jsi přišel, Nemylný střelče,
k Onchéstu posvátnému, kde háj má Poseidón vzácný.
Koník s vozíkem krásným, jež poprvé zapřažen táhne,
tam se z únavy vzchopí; tu vozataj, třebaže zdatný,
seskočí na zem s vozu, jde pěšky a konici zatím,
zbaveni řídicí ruky, dál prázdným rachotí vozem.
Jestliže v háji pak voj se zláme, vlastníci jenom
o koně mají péči, vůz opřou a nechají státi,
(takový zajisté rád se od prvopočátku ujal),
o milost božstvo pak prosí a vůz je svým údělem

chráněn.

Na své pouti pak dál ses ubíral, Nemylný střelče,
ke Kéfisu ses odtamtud obrátil, krásnému toku,
který od Lilaie své půvabné prameny sbírá.
Překročiv řeku a prosed i věžatou Ókaleiou,
Svémocný, do Haliartu jsi dále šel travinatého,
pak jsi k Telfúse dospěl; tam hledals bezpečné místo,
abys tu svůj si založil chrám a stromové háje.
Blízko u ní jsi stanul a tato k ní pronesl slova:

Telfúso, na tomto místě já chrám chci překrásný zřídít,
který by lidem věštírnu byl, a oni mi potom

budou po všechen čas sem přivádět bezvadné žertvy,
veškeří, co jich bydlí kde na žírném Peloponnésu,
v Evropě na souši dál i po výspách objatých mořem;
přijdou se tázat věštby a já jim úradky boží
neklamně zvěstovat budu, v svém chrámě bohatém
věště.

Promluviv takto Foibos, hned stanovil základy
chrámu,
rozsáhlé šířkou i délkou. To jakmile Telfúsa zhlédla,
rozhořčila se v srdci a tato pronesla slova:

Svémocný Foibe, poslyš, co k úvaze tobě chci dáti,
když ty zde na tom místě svůj chrám chceš překrásný
zřídít,

který by lidem věštírnou byl, a oni by tobě
přiváděli pak po všechen čas sem bezvadné žertvy,
já tedy něco ti povím a ty o tom uvažuj v myslí:
dupání rychlých koní zde stále ti na obtíž bude,
rovněž hýkání mezků, co pijí z mých posvátných
zdrojů;

spíše pak budou poutat zde pozornost mnohého z lidí
s dupotem běžící koně a krásně zrobené vozy
nežli snad veliký chrám a hojné poklady jeho.
Ovšem tys mocnější, pane, než já a ve všem mne předčíš,
největší moc je tvá; však chtěl-li bys poslechnout rady,
raději zříd svůj chrám tam pod svahem Parnásu v Krise!
Nebudou krásné vozy tam rachotit, nebude tobě
dupání rychlých koní tam k pevnému oltáři vnikat.
Tam tedy věštnému božstvu nechť slavné zástupy lidí
přinášejí své dary; ty sám pak s radostí v srdci
od lidí z okolních sídel tam přijímej oběti krásné.

Získala Apollóna tou řečí, aby tak sama
měla slávu v tom kraji jen Telfúsa, nikoli Foibos.
Odtud, Nemylný střelče, ses cestou ubíral dále,
do města Flegyů přišels, těch zpupných, bezbožných
mužů,

o Dia nedbajících, již bydleli na této zemi
v úvale krásném, kde poblíž se rozlilo Kéfíské pleso.
Odtud s dychtivým spěchem jsi vystoupil k horskému
hřbetu,

do Krísy potom vkročiv jsi pod sněžný Parnásos přišel,
k onomu boku, jenž k západu hledí; mohutná skála
shora tu visí a pod ní se rozbíhá hluboká průrva
drsného vzhledu; tam teprv se rozhodl Apollón Foibos
založit žádoucí chrám a tato promluvil slova:

Na tomto tedy místě já chrám chci překrásný zřídít
který by lidem věštírnou byl a oni mi potom
budou po všechen čas sem přivádět bezvadné žertvy,
veškeří, co jich bydlí kde na žírném Peloponnésu,
v Evropě na souši dál i po výspách objatých mořem;
přijdou se tázat věštby a já jim úradky boží
neklamně zvěstovat budu, v svém chrámě bohatém
věště.

Takto promluviv Foibos hned stanovil základy
chrámu
rozsáhlé šířkou i délkou; a kamenný práh na nich
potom

položil Trofónios a bratr s ním Agamédés,
synové Erginovi, již bohům bývali milí;
kolem stavěly dál pak nesčetné zástupy lidí
z úpravných kamenů chrám, aby písněmi povždy byl
slaven.

Poblíž byl půvabný pramen, kde Apollón vládce,
syn Diův,

lítou usmrtil saň svým šípem z pevného luku,
ztučnělou obludu velkou a dravou, jež přemnoho zlého
páchala na zemi živné i samým lidem a mnoho
štíhlonohému bravu, jak po krvi zíznila stále.
Od Héry zlatotrúnné kdys převzala Tyfaóna,
krutou pro lidi trýzeň, a živila hroznou tu stvůru.
Héra ho zrodila kdysi, jsouc rozhněvána v svém srdci
na chotě Dia, když on dřív přeslavnou Athénu zplodil
ze své hlavy; a tehdy zlý hněv jal velebnou Hěru,
ve sboru nesmrtelných pak tato pronesla slova:

Poslyšte, bohové všichni a vy též, bohyně všecky,
jak mě oblačný Zeus sám začíná zlehčovat první,
ačkoli chotí svou si mě učinil, pečlivou družkou;
beze mne sám dal život Athéně jiskrných zraků,
která z blažených bohů smí vysoko předčítí jiné,
Héfaistos však, můj syn, mnou zrozený, mezi vším

božstvem

musí mrzákem být, jenž na obě nohy je chromý.
Hanbou pro mne byl v nebi a výtkou, a tak jsem ho

sama

chopila rukama svýma a v širé moře ho svrhla;
stříbrnohá Thetis, jež Nereovou je dcerou,
vzala ho v kruh svých sester a s nimi se starala o něj.
Měla se něčím jiným spíš zavděčit blaženým bohům!
Lstivý ty opovázlivče, co jiného zamýšlíš ještě?
Sám sis troufal dát život té Athéně jiskrných zraků?
Já jsem ji nemohla zrodit? A přec tvou chotí jsem slula
vždycky u bohů věčných, již sídlí na širém nebi.
Pozor si dej, ať já teď zlého cos nesvedu tobě!

Však už to nyní i já tak nastrojím, aby se můj též
narodil syn, jenž nad nesmrtelné by vynikl bohy,
i když zhanobit nechci tvé posvátné lůžko ni svoje.
Nebudu na tvé lože teď vstupovat, ve společnosti
nesmrtných bohů chci dlít, však docela vzdálena tebe.

Řekla a s hněvem v srdci dál od bohů kráčela potom
Héra vznešených zraků a modlitbu na mysli měla;
zvysoka rukou pak bijíc do země, volala takto:

Slyšte mě nyní, země a širé s výsosti nebe,
božští též Titánové, vy v podzemí přebývající,
tam, kde je Tartaros velký, z nichž lidé vzešli i bozi,
vyslyšte nyní vy všichni mou prosbu a dejte mi syna,
Dia když budu se stranit! Ať nijak mu nezadá v síle,
mocnější nechť je, oč bouřící Zeus je nad Krona větší!

Zvolala takto a v půdu zas pádnou bušila pěstí.
Pojednou žírná země se pohnula; vidouc to Héra,
v srdci se zaradovala, že tušila splnění prosby.
Potom až do té chvíle, kdy rok se již dovršil celý,
k Diovi důmyslnému ni na lůžko nevstoupila nikdy
Héra vznešených zraků, ni na křeslo zdobené skvostně,
na němž po jeho boku, své rozvázně smýšlejí rady,
sedávala vždy dřív; jen v chrámech modliteb plných
trvala neustála a ze svých se těšila žertev.

Když pak se naplňoval již dnů a měsíců počet
v opětném oběhu roku a nastaly příslušné doby,
zrodila nikterak bohům ni lidem podobnou stvůru,
hrozného Tyfaóna, tu krutou pro lidi trýzeň.
Vzala ho velebná Héra a hned ho donesla k sani,
zlé tak svěřujíc zlému, a ona ho přijala k sobě.
Mnoho páchala škod zlá saň kol lidskému rodu;
kdokoli se s ní setkal, ten měl den záhuby jistý,

dokud ji nezasáhl, svou silnou vymrštiv střelu, svémocný Apollón vládce; tu krutými bolestmi rvána klesla, strašlivě chroptíc, a jen se zmítala v prachu. Ohromný kolem se rozléhal řev, kdy po lesní půdě z boku se válela na bok tak dlouho, až pustila ducha, z tlamy své chrlíc krev. Tu zajásal Apollón Foibos:

Tak si tu nyní lež a práchnivěj na zemi živné! Nebudeš záhubou krutou již nadále živoucím lidem, kteří požívajíce, co štedrá země jim plodí, budou do těchto míst mi přivádět bezvadné žertvy. Nyní již od tebe bolestnou smrt ani Tyfaón žádný neodvrátí, ni kletá Chimaira, nýbrž zde na prach černá země tě stráví a na nebi zářící slunce. Chlubně tak prohlásil Foibos, jí temno pak zastřelo

zraky.

Héliův posvátný žár ji v prach tam obrátil brzy; odtud to místo teď Pýthó se zve a Apollón zase přijímá Pýthický má, že právě na tomto místě prudkého Héliá žár v prach obrátil netvora zlého.

Tehdy Apollón vládce to dobře v mysli své poznal, Telfúsa s krásným tokem že úskočně mluvila k němu; ihned zamířil k ní pln hněvu a rychle tam došel, blízko pak u ní stanul a tato k ní pronesl slova:

Telfúso, chtělas tím, že mě oklameš, rozkošné místo ovládat půvabným tokem svých vod, však nemá být po tvém; má přece sláva zde zůstane těž, ne toliko tvoje.

Řekl a skalní útes vtom Foibos Apollón srazil dolů k ní s kamení deštěm a čisté proudy jím pokryl. Potom v stromovém háji si zřídil obětní oltář

blízko, kde půvabné zřídlo se vinulo; na tom pak místě vládce, ježž Telfúským zvou, lid veškerý uctívá zbožně, protože Telfúsy svaté proud tam pokořil takto.

Tenkrát Apollón Foibos již o tom přemítal v mysli, odkud a jaké muže by zavedl za sluhy boží do Pýthu skalnatého, kde o chrám péči by měli. Ještě v těch myšlenkách trval, když spatřil na třpytném

moři

rychlý koráb; v něm četní a statní se plavili muži, od Knósu Mínoova to Krétané, kteří tam vládci konají oběti slavné a hlásají rozkazy božské Foiba se zlatým mečem a vše, co zjeví on lidem, věště z vavřínu svého, jenž pod svahy Parnásu roste. Za obchodem a ziskem ti mužové na lodi černé do Pylu písečného se vezli a k pylskému lidu. S nimi jak na té cestě se Foibos Apollón setkal, podobu delfína v moři vzav na sebe, do lodi rychlé vskočil a tak tam ležel jak velká obluda hrozná; jak si však některý z plavců jen usmyslil blíž ho

zhlednout,

otřásal lodí na stranách všech, až praskaly trámy. Zticha pak tedy v lodi jen seděli, trnouce bázní; nikdo se neodvažoval kdes na lodi s černavou přídou uvolnit pevná lana a nikdo stahovat plachtu, nýbrž jak upevnili hned před plavbou řemení všecka, pořád pluli tak dál, co prudký odzadu Notos poháněl rychlou loď. Tak míjeli Maleiu nejdřív, podle lakónských břehů pak dopluli k Tainaru městu, které je věněno mořem, a ke kraji Héliá přišli, blažícího rod lidí, kde stále huňaté ovce Héliá vládce se pasou a mají radostný pobyt.

Tam oni zadržet chtěli svou loď a vystoupit na souš,
divný si prohlédnout zjev a uvidět očima svýma,
zůstane-li ta stvůra dál na spodku vyduté lodi
či zda se vrhne zpět zas do mořské rybnaté tůně.
Avšak úpravná loď se nedala kormidlem řídit,
zajížděla hned dále kol žírného Peloponnésu,
zatím co dechem vánku ji svémocný Apollón vládce
lehce poháněl vpřed. Tak další dráhu si razíc,
k Aréně připlouvala a k rozkošné Argyfei,
mimo Thryon a alfejský brod i výstavné Aipy
k Pylu až písečnému a k sídlům pylského lidu.
Plula pak podél Krun a Chalkidy, minula dále
Dýmu a Élidu skvělou, kde panují Epejští muži.
Fery když mījela loď, již Diův provázek vítr,
Ithaké s pohořím strmým se ukázala jim z oblak,
Dúlíchion i Samé a Zakynthos porostlý lesem.
Když pak loď obeplula již celý břeh Peloponnésu,
směrem ke Kríse brzy jim kynul rozlehlý záliv,
žírný Pelopův ostrov svým vodstvem oddělující.
Čerstvý a silný Zefyr tu zadul z Diový vůle,
fučící z jasných nebes, a prudký, aby co nejdřív
přejela letící loď svou dráhu po mořských vodách.
Tak oni napotom tam, kde vychází zora a slunce,
pluli a vůdcem byl jim syn Diův Apollón vládce;
do Krísy patrné z dálky pak dospěli, bohaté révou,
do přístavu, kde v písku se mořský zarazil koráb.
Svémocný Apollón vládce tu rázem vyskočil z lodi,
hvězdě ve světle denním jsa podoben; nesčetné jiskry
sršely od něho kolem a záře stoupala k nebi.
Do své svatyně vstoupil, jda řadou trojnoží vzácných,
tam pak roznítil plamen, své střely zjevuje lidem.

Po vši Kríse tu záře se rozlévala, až pokřik
zdvihly manželky mužů a dcery s krásnými pásy,
užaslé Foibovým leskem, jenž strachem naplnil
všecky.
Odtud zas na loď skočil, tak rychle, jak myšlenka letí,
podobu jarého muže vzav na sebe, v rozkvětu mládí,
silného, jemuž vlasy až k širokým splývaly plecím.
Ihned oslovil plavce a pravil perutná slova:
Kdožpak, cizinci, jste? A odkud po vodních drahách
plujete? Za obchodem či bez cíle po širém moři
jen se touláte tak, jako lupiči na lodích bloudí,
život dávají všanc a zkázu cizincům nosí?
Pročpak zkormouceně tak sedíte? Proč ani na zem
nechcete vystoupit z lodi a uložit náradí lodní?
Takový obyčej přec je u lidí starostí plných,
kdykoli s černou lodí se z moře přiblíží k zemi,
zemdleni námahou cesty, a touha po chutném jídle
v takové oddechu chvíli se hned jim v útrobach hlásí.
Promluviv tato slova jim v prsou odvalu vzbudil.
Náčelník mužů krétských pak jemu zas v odpověď

pravil:
Cizinče — smrtelníkům ty nijak sic podoben nejsi
vzežením ani vzrůstem, než bohům spíše se rovnáš —
budiž vítán a zdrav a bozi ti dopřejte zdar!
To však po pravdě, prosím, mi pověz, abych to věděl:
který to kraj zde a země? A jací lidé tu žijí?
Jinam zamýšlejíce jsme po moři hlubokém pluli,
do Pylu chtěli jsme z Kréty, kde náš je domov a původ;
nyní proti své vůli jsme jinou dojeli cestou,
jinou drahou až sem, ač toužíme vrátit se domů.
Jistě to některý z bohů teď sem nás nechtící vedl.

Odpovídaje jim, tak promluvil Apollón Foibos:

Cizinci, kteří jste dříve kol Knósu plného stromů přebývali, vy nyní se nevrátíte již nazpět do města půvabného a do svého domova každý k milé manželce své, teď budete na péči míti zde můj bohatý chrám, jenž u mnohých lidí je v úctě. Jsemť já, vězte, syn Diův, jenž Apollónem jsem nazván, vás pak, ne s úmyslem zlým, jsem přes velké hlubiny mořské

přivedl právě až sem: zde budete na péči míti skvělý můj chrám, jenž u lidí všech bude ve velké úctě,

úradky bohů budete znát a po jejich vůli po všechny dny zde napořád budete ctěni. Nuže jak řeknu vám já, tak rychle mne poslušni buďte. Řemeny rozvázat spěšte a plachty především spusťte, potom si vytáhněte hned na souš rychlý svůj koráb, zboží si vyberte všecko a nářadí souměrné lodí, poblíž na břehu mořském pak postavte obětní oltář; zapalte oheň a v obět tam ječné sypejte zrní, obstupte oltář kolem a zbožnou se modlete myslí! Že pak v té první chvíli jsem na vodách mlžného moře, delfína podobu máje, vám vpadl na rychlý koráb, jakožto Delfínského mě vzývejte, sám pak ten oltář Delfínským bude zván a provždy daleko zřícím. Potom u lodi černé si připravte jídlo a vzdejte úlitbu blaženým bohům, již na svém Olympu bydlí. Avšak až chutného jídla již všichni budete syti, za mnou se ubírejte a sborem oslavný paian pějte, až přijdete k místu, kde chrám mít budete skvělý.

Takto jim řekl a oni, co vyslechli, konali ihned. Řemeny rozvázali a především spustili plachty, stěžeň sklonili lany a konec do vidlí dali, sami pak vystoupili a vyšedše na mořský příboj, nejprve rychlý koráb si na souš vytáhli z moře vysoko na březní písek a podpěry opřeli o něj; poblíž na břehu mořském pak zřídili obětní oltář, rozžehli oheň a v obět tam ječné sypali zrní, obstoupili kol oltář a zbožnou se modlili myslí. Potom u lodi černé se do jídla dali a vzdali úlitbu blaženým bohům, již na svém Olympu bydlí. Když pak jídla a pití již všecku zahnali žádost, vyšli a v čele jim kráčel syn Diův, Apollón vládce, v rukou třímaje loutnu, z níž loudil líbezné zvuky, ladně se nadnášeje; tak za ním mužové krétští do taktu kráčeli k Pýthu a zpívali oslavný paian, jaké Krétané znají a ti, jimž do hloubi prsou milostí božské Musy dar sladkého zpěvu je vštípen. Bez únavy na vrch se dostavše, k Parnásu rychle došli, až dospěli rozkošných míst, jež napotom měli za své bydliště mít a u mnohých lidí být v úctě; tam jim ukázal bohatý chrám a svatyni božskou.

Tu se však nepokoj náhlý jim počal ozývat v prsou — náčelník krétských mužů pak takto se tázaje pravil:

Když jsi nás přivedl, pane, sem daleko od našich milých,

od naší otcovské země, jak tobě se zdálo v myslí, kterak tu budeme živi? To uvaž, tak žádáme tebe. Není žádoucí půda zde pro sklizeň plodin ni trávy, abychom obživu měli a mohli sloužiti lidem.

Usmáv se jejich řečí, syn Diův Apollón řekl:

Bláhoví nebozí lidé, vy, kteří starostmi stále,
pracemi namáhavými a strachy si tížíte mysl.
Snadnou povím vám radu a vám ji do mysli vložím:
pravici každý z vás ať chopí se nože a volně
porážíte si ovce; vždyť hojnost bude tu bravu,
ježž mi přivádět budou sem slavné zástupy lidí.
Opatrujte mi chrám a přijímejte ty davy,
ježž sem putovat budou, a především pokyny moje
zjevujte smrtelníkům a právo chovejte v srdci.
Nebude-li kdo chtít ho dbát a poslušen býti,
padne-li křivé slovo neb jestliže spáchána bude
urážka svévolným činem, jak u lidí smrtelných bývá,
jiní mužové potom se stanou vašimi pány,
jejichž rozhodné vůli pak budete poddáni navždy.
Všecko je řečeno již, z vás každý to uchovej v mysli!

Nyní již ty buď zdráv, ó synu Diův a Létin,
já pak jinakou písní zas ještě vzpomenu tebe.

III.

NA HERMA

Herma, Diova syna a Maiina, opěvuj, Muso,
Arkadie rodící brav a Kyllény pána,
rychlého posla bohů, ježž Diovi porodila Maia,
nymfa vrkočů krásných, když s ním se spojila v lásce,
ostychuplná; v ten čas se stranila blažených bohů,
bydlíc v jeskyni stinné, kde dlíval v objetí lásky
s nymfou pletenců krásných syn Kronův za noci čiré,
zatím co velebná Héra se v sladký nořila spánek,
bohům nesmrtelným jsa skryt i smrtelným lidem.
Když pak přišel již čas, kdy vůle velkého Dia
měla se splnit a jí stál na nebi desátý měsíc,
na světlo přivedl věc a zjevným se stalo to dílo.
Tehdy zchytalého a lstivého porodila syna,
jenž měl kořistit, odhánět skot a sny také vodit,
po nocích slídit a číhat u dveří, zakrátko měl pak
mezi věčnými bohy též slavné dokázat činy.

Ráno se zrodil a v polední čas hrál na svoji lyru,
večer pak ukradl krávy, to stádo Apollónovo,
ve čtvrtý měsíce den, kdy ho porodila velebná Maia.
Z nesmrtelných matčiných útrob když vyklouzl, nezůstal
potom

nijak dlouho jen tak v své svaté kolébce ležet,
nýbrž vyskočiv z ní, šel hledat Foibovy krávy.
Sotva překročil práh a vyšel z klenuté sluje,
našel ve chvíli želvu, již nesmírné bohatství získal.

Hermés tu první z želvy si zpěvný sestrojil nástroj.
U vrat, jež do dvora vedla, mu náhodou do cesty přišla,
vznošeně našlapující; tam před domem právě se pásala
na trávě bujně vzrostlé. Syn Diův nosící štěstí,
jak ji spatřil, se zasmál a ihned promluvil takto:

Milé to znamená pro mne a prospěšné, nepřejdu
přes ně!

Vítej, podobou sličná, ty hostiny družko a tance,
k radosti mé ses tu octla. Kdes na sebe vzala tu krásu,
ozdobnou skořáčku lesklou, ty, želva žijící v horách?
Teď si tě odnesu domů, však budeš mi k užítku jistě;
nedám tě jen tak pryč, ty mně teď posloužíš nejdřív.
Líp je držet se doma, dlít venku na újmu bývá;
budeš ty, na živu jsouc, jen pomáhat škodlivé síly
odvracet, ale když zhyneš, pak zpívat mohla bys krásně.

Tak tedy řekl a hned vzav želvu do obou rukou,
nazpět do domu kráčel s tou sobě přemilou hračkou.
Nožem z oceli sivé tam želvě bydlící v horách
uřezal údy a vydlabal vše, co živé v ní bylo.
Tak jako myšlenka rychlá když muži pronikne hrudí,
na jehož hlavu se četné a těžké starosti hrnou,
rázem pak z očí jeho se rozletí pohledy bleskné,
zároveň slovo i čin tak vymýšlel proslulý Hermés.

Nařezal ze třtiny hůlky, jež odměřil, po hřbetě
želvy
skořápkou prostrkal všecky a konce přivázel k sobě.
Přes ně s důmyslem vlastním pak natáhl hovězí kůži,
na to dvě ramena vsadil a příčkou spojil je obě,
na ní pak z ovčích stěv strun sedm k souladu napjal.
Když tedy půvabnou hračku tak upravil, tepátkem
v struny

po řadě poklepával a nástroj pod jeho rukou
hlasně se rozezvučel; k těm zvukům bůh lahodně
zpíval,

sama jak píseň se rtů mu plynula, jako když sbory
jinochů o slavnostech se navzájem ústípkou škádlí.
Pěl, jak se Kronovec Zeus a s krásnými opánky Maia
důvěrně stýkávali a v lásce se družili k sobě,
hlučně hlásaje též své vlastní zrození slavné;
velebil nymfíny služky a skvělé obydlí její,
trojnože zdobící dům a hojné měděnce lesklé.

O všem tom ještě zpíval a v mysli již jinou věc
chystal.

Vydotou loutnu z želvy si nesl domů a tam ji
v božské kolébce schoval; však že se mu zachtělo masa,
ze síně vonné ven zas na zvědy vyběhl hbitě,
náhlou osnuje lest, jak podobné provádět znají
taškáři obmyšlející lup v čas temnoty noční.

Hélios od zemské dráhy se nořil již do Ókeanu
se svými oři a s vozem, když Hermés v dychtivém
spěchu
přicházel k stinným horám, kde v píerské krajině
míval

stáje své žírný skot, jenž náležel blaženým bohům,
spásaje rozkošné louky, jichž trávu neseče nikdo.
Tehdy zrozenec Maiin, vrah Argův bystrého zraku,
padesát bučivých krav tam oddělil z celého stáda.
Klikatě hnal je přes pláň písčitou, aby tak stranou
odvedl jejich stopy, a lstivé jsa pamětliv šalby,
obrátil otisky kopyt, že z předních učinil zadní,
ze zadních zase přední, sám čelem naproti kráčel.
Na břehu písečném tam hned z rákosí sandály pletl,

umělé nad pomyslení, kus podivuhodného díla,
stahuje větévky k sobě i z tamaryšku a z myrty.
Náruč čerstvého proutí tak v pevné pletivo svázav,
vhodné sandály z něho i s listím větví si dobře
zespod na nohy připjal; ty smýkal pak slavný vrah

Argův

z Píerie dál s sebou a řádně se vyhýbal cestě;
spěchalť a dalekou dráhu si vlastním způsobem

zkrátil.

Když již přicházel na pláň, skrz travnatý Onchéstos
mífe,
zpozoroval ho stařec, jenž v kvetoucí vinici kopal;
toho oslovil dřív syn přeslavné Maie a pravil:

Starče, jenž s ohnutým hřbetem tu révám zkyprjuješ
půdu,

budeš ty obtížen vínem, až tohle všecko dá plody!
Nevidět chtěj však, cos viděl, a neslyšet, co jsi tu
slyšel,
jak bys byl hluchý, a mlč, ať tvého cos netrpí škody.

Promluviv takto hnal dál zas v houfu loudavé krávy.
Přes mnoho stinných hor a úvalů s ozvěnou hlučnou,
přes mnoho květnatých rovin tak přešel přeslavný

Hermés.

Větší díl božské noci, jež tmou mu pomocna byla,
docházel konce a ráno se blížilo, budící k dílu,
ještě však na svou hlídku si vystoupla Seléné jasná,
Pallanta vládce dcera, jenž Megamédem byl zplozen.
Tehdy statný syn Diův již přiháněl k Alfeiu řece
krávy širokých čel, jež odvedl z Foibova stáda;
zůstaly bez únavy, když k stáji s vysokým krytem
přicházely a k žlabům, jež stály před bujnou loukou.

Nechal bučivý skot se po vůli napásti travin,
potom je rozptýlené zas v hromadu do stáje sehnal,
ještě co zrosený jetel a sladký žvýkaly šáchor.
Venku si nanosil dříví a zkoušel rozdělat oheň.
Z vavřínu silnou vzal větev a točil jí, sevřenou v pěsti,
ve dřevě marhaníku, až horký vyrazil závan.

Hermés tak oheň tehdy i křesadla vynašel první.
Mnoho pak suchých dřev si nabrať do jámy v zemi,
z hromady přikládal víc a víc, až zasvítíl plamen,
daleko vysílaje žár ohně, jenž mohutně hořel.

Slavného Héfaista silou se oheň vzámáhal a zatím
Hermés ze stáje táhl dvě lesklé bučící krávy
blízko k ohništi ven — tak velikou oplýval silou;
povalil obě na zem, až supěly, ležice naznak,
nahnul je zvrácené na bok a pak jim probodl páteř.

Nezastaviv se v díle hned tučné nakrájel kusy,
na rožně z tenkých dřev je napíchal, pospolu potom
pekl úkrojky masa i na poctu hřbety i černou
vnitřnostmi sevřenou krev; to na místě zůstalo všecko.
Stažené kůže zvířat však rozprostřel po drsné skále,
jakož do dneška ještě tam trvají po dlouhé věky,
svědkové dávných dob, tak napořád; potom však

Hermés

odtáhl s radostnou myslí ty kusy tučného masa
na hladkou plošinu skalní a dvanáct nařezal dílů,
losem rozdělených, by každý byl bezvadnou poctou.
Pocítil slavný Hermés chuť na maso z oběti této,
neboť ho, ač byl bůh, tak libá dráždila vůně;
mužný však jeho duch se přece jen ovládnout nedal,
třebaže velmi toužil je vpustit v božské své hrdlo.
Všecky ty kusy s tukem tam do stáje s vysokým stropem

složil a pak je rozvěsil výš, aby památkou byly
čerstvé krádeže té; pak suchá naloživ dřeva,
spaloval v žáru ohně vše zbylé, nohy a hlavy.

Potom když vykonal bůh to všecko, jak bylo třeba,
zahodiv sandály své až v hluboké Alfeia víry,
uhášel řeřavé uhly a pokrýval černý prach pískem
v krásném Selény světle, jak svítilo ve zbytku noci.
K ránu pak přišel zpět zas k jasným vrcholům hory
Kyllénské a tou cestou ho nepotkal, jak byla dlouhá,
ani z blažených bohů ni z lidí smrtelných nikdo,
aniž kde zaštkal pes. Tu rychlý Diův syn Hermés,
přinášející štěstí, se smrštil a otvorem pro klíč
jako podzimní vítr, jak mlha se do síně vtáhl.
Mířil jeskyní dál a do skvělé komnaty vstoupiv,
zticha šel, bez dupání, jak z podlahy vzbuzeno bývá.
Hbitě pak do kolébky zas vklouzl, a okolo plec
zahalen ve své plínky, tak ležel jak maličké děcko,
u kolen v dosahu dlaní si s plenou pohrával klidně,
levou pak paží k sobě svou milou lyru si tiskl.
Před božskou matkou však neskryl se bůh, a pravila

k němu:

Copak, ty tichošlápku, kdes byl a odkud se vracíš,
nestoudný, takhle v noci? Už vidím věru, že spíše
v moci Létina syna, jenž kolem žeber tě sevře
do svých nezdočných pout, se dostaneš ze dveří domu
nežli že dál budeš v úvalech hor své loupeže páchat.
Klid se mi odtud zasl Ba, k soužení zplodil tě otec
velkému smrtelným lidem a rovněž nesmrtným bohům.

Na to zchytralou řečí jí Hermés odvětil takto:
Copak mě, milá matko, tak plíšníš, jak maličké děcko,
které pravidel krásných má plno vštípeno v mysl,

chlapečka plného strachu, jenž matčiných výtek se
hrozí?

Však já nejlepší způsob už najdu, jak o sebe sama
pořád se budu starat i o tebe; nesnesem přece,
abychom, jak ty kážeš, zde zůstávali a z bohů
sami snad neměli darů a nebyli vzývání lidmi.
Líp je po všechen čas tam v bohatství, v hojnosti všeho
s nesmrtelnými bohy být ve společnosti než doma
v šeré jeskyni trčet. Mé místo jaké tam bude?
Jakou má Apollón poctu, i já chci takové dojít.
Kdyby však otec Zeus mi nechtěl té hodnosti dopřát,
zkusím, což zmožu sám, být aspoň lupičů vládcem.
Jestliže přec mě vyslídí on, syn přeslavné Létý,
jiného, myslím, něco a horšího ještě ho potká:
do Pýthu půjdu, kde velký má dům, a do toho vniknu;
trojnoží krásných a kotlů si odtud naberu hojnost,
hromadu zlata též a z lesklého železa věcí,
k tomu i mnoho rouch; to uvidíš, budeš-li chtít.

Taková byla slova, jež promlouvali tam k sobě
bouřného Dia Kronovce syn a velebná Maia.

Zora, jež vodí ráno, zas lidem vracejíc světlo,
z hlubin Ókeanu již stoupala. Apollón zatím
k Onchéstu, k luznému háji se blížil, zasvěcenému
burácivému Zemětřasu; tam zastihl starce
u vinice blíž cesty, kde tažné své dobytče pásł.
K němu se obrátil dřív a pravil syn přeslavné Létý:

Starče, jenž zbavuješ trní kus Onchéstu travinátého,
z Píerie jdu sem a krávy ze stáda hledám —
samé kravky to jsou a všecky s křivými rohy;
jediný v stádě byl býk, ten pásł se opodál, černý,
čtyři pak za nimi psi vždy chodili jiskrných očí,

statní jak chlapi a svorné myslí; ti zůstali spolu
na místě, psové i býk, což div je veliký věru,
krávy však z měkké louky, když zacházelo již slunce,
někam se zatoulaly až daleko od sladké pastvy.
Pověz mi, letitý starče, zdas ty snad člověka viděl,
s takovým stádem krav se touto ubírat cestou.

Odpovídaje jemu děl stařec taková slova:
Těžká věc je, můj milý, co člověk očima spatří,
všecko to povědět potom, vždyť mnoho chodců tu
přejde,

někteří se špatnými jdou úmysly, někteří ovšem
s dobrými zas — je těžko si dobře každého všimnout;
já pak po celý den až do slunce západu pořád
na svahu vinice své jsem překopával tu půdu.
Zdá se mi, nevím však dobře, že přece jsem zahlédl

chlapce —
takový nějaký kluk — ten hnal tudy rohaté krávy,
docela ještě dítě; měl prut a šněroval cestu,
pozpátku tlačil je vpřed, sám čelem se naproti držel.

Vyslechnuv starcovu řeč, bůh rychleji dál šel tou
cestou.

Ptáka mohutných křídel vtom spatřil a znamení poznal,
jistě že zlodějem bylo to dítě Kronovce Dia.
Nemeškal Apollón Foibos, syn Diův, a pospíšil ihned
do Pylu posvátného dál hledat loudavé krávy,
kolem širokých plecí jsa temným zahalen mrakem.
Tam hned uviděl stopy a takto promluvil k sobě:

Ejhle, jaký to div tu spatřuji očima svýmal
Zřejmě zde tyto stopy jsou od krav s přímými rohy,
avšak jsou obráceny tam k louce květnaté nazpět.
Tyhle pak šlépěje přece ni mužské nejsou ni ženské,

ani od šedých vlků ni od medvědů ni od lvů,
ani kosmatý Kentaur to nebyl, myslím, co nejspíš
hbitýma nohama svýma tak hrozné šlápoty dělá;
divné jsou z jedné strany, a ještě divnější z druhé.

Po těchto slovech Foibos, syn Diův, se do výše
vznesl.

Přišel pak na Kyllénu, tu horu obrostlou lesem,
k oné až skalní sluji, kde božská zrodila nymfa
v stinném úkrytu synka, jenž Kronovcem Diem byl
zplozen.

Po celé posvátné hoře se šířila líbezná vůně,
v stádech pak štíhlý brav se pásl na bujné trávě.
Překročiv kamenný práh tam dovnitř jeskyně šeré
spěšnými kroky vstoupil sám Apollón, nemylný střelec.
Jakmile Diův a Maiin syn to poznal, že přišel
Apollón, svémocný bůh, a pro skot že je pln hněvu,
hlouběji do vonných plínek se schoulil; jak řěavý
uhel,

zbylý z hromady dřev, se pod vrstvou popela skrývá,
tak se schovával Hermés, když Apollóna tam zhlédl.
Honem hlavu, ruce i nohy přikrčil k sobě,
jakoby, poprvé teprv vykoupán, usínal sladce;
vskutku však dobře bděl a v podpaží držel svou lyru.
Diův a Létin syn však neklámně poznal v tu chvíli
překrásnou horskou nymfu i jejího milého synka,
malé to děcko tam, jež vězelo v zábalu klamném.
Když se rozhlédl po všem, co velký příbytek skrýval,
uchopiv lesklý klíč, tři komory otevřel nejdřív,
zásob nektaru plné a líbezné ambrosie;
bylo tam nahromaděno i zlata mnoho i stříbra,
bělostných nymfínych rouch i jiných nachové barvy,

jaká blažení bozi v svých posvátných chovají síních.
Když v tom příbytku velkém již všechny prohlédl kouty,
ozval se Létin syn a k slavnému Hermovi pravil:

Kloučku, jenž v kolébce ležíš, ty o mých kravách
mi pověz,
rychle — sic poznáš hned, jak zle my se rozejdem
spolu.

Mocí tě chopím a svrhnu tam, kde je Tartaros
chmurný,
v podsvětí bezútěšné a hrozné, a na světlo odtud
ani tvá matka, ni otec tě nevysvobodí, jen stále
pod zemí bloudit budeš a maličkým můžeš tam
vládnout.

Zchytralou řečí jemu hned na to odvětil Hermés:
Jaká to, synu Létin, jsi promluvil nevlídná slova?
Pročpak přicházíš sem, když hledáš polní své krávy?
Neviděl jsem je vůbec ni neslyšel odjinud o nich,
nemohu proto dát zprávu a získat snad odměnu za to.
Vypadám já jako silák a chlap, co dobytek honí?
To přece není pro mne, spíš o jiné věci mám zájem:
hledím si svého spánku a mléka z matčina prsu,
plínky si na tělo žádám a vlažnou příjemnou koupel.
Raděj ať nikdo nezví, proč naše rozepře vznikla!
Veliký podiv, myslím, by vzbudilo ve sboru bohů,
sotva zrozený hošík že prošel předsíní domu
se stádem polních krav — jak nemístné řeči to mluvíš!
Nožky, včera se zrodív, mám jemné a půda je drsná.
Chceš-li, přísahu velkou ti při hlavě otcově složím.
ručím ti, ani já sám že ničím nejsem v tom vinen,
ani jsem nespátril toho, kdo vaše snad ukradl krávy,
aťsi jsou jakékoli; jen tuhle zvěst o nich slyším.

Takto mu řekl a chytře zpod víček očima blýskal,
obočí nadzdvihuje jen sem tam se díval a přitom,
jako by zbytečnou poslouchal řeč, si hlasitě hvízdal.

Apollón, jistý střelec, se srdečně zasmál a pravil:
Ó, ty kvítko, ty úskočný taškáři! Věru bych soudil,
žes ty častěji už se do domu s pohodlím pěkným
za noci vkradl a oškubal víc než jednoho muže,
bez hluku sbíraje v domě svůj lup, když hovoříš takhle.
Mnohého pastýře venku ty také zarmoutíš těžce
někde v úvale horském, až žádost po mase cítě,
budeš potkávat toulavý skot nebo vlnaté ovce.
Teď tedy, nechceš-li dnes si naposled ve spánku hovět,
z kolébky pěkně už vyskoč, ty noční temnoty druhul
Budeš mít v budoucnu jistě tu čest mezi nesmrtelnými,
zlodějí nejvyšším pánem být nazýváán po všechny časy.

Řekl to, popadl chlapce a chtěl ho násilím odnést.
Silný Hermés však vtom, jak Foibos ho v rukou svých
zdvíhal,

honem si usmyslil něco a znamení ze sebe pustil,
drzého sluhu břicha, co neslušná hlášení dělá,
vzápětí pak i kýchl. Jak uslyšel Foibos ty zvuky,
nechal slavného Herma a z rukou na zem ho pustil.
Sedl si proti němu, ač další byl žádostiv cesty,
slovy pak posměšnými zas takto oslovil Herma:

Neboj se, dětátko v plenkách, ty synku Diův a Maiin,
však já nakonec přece své krávy mohutných šíjí
při těchhle znameních najdu a ty mi ukážeš cestu.

Tak mu řekl. Však Hermés se rychle vzhopil
a vážně
k chůzi se měl; jen dlaněmi obě přikláníl uši,
plecemi v plínkách věze, a těmito slovy se tázal:

Kam mě chceš, Svémocný, nést, ty z bohů
nejhnevivější?

kvůli nějakým kravám se zlobíš a takhle mě týráš?
Achich, ať zhyne rod skotů! Vždyť já jsem žádné tvé

krávy
ani sám neukradl, ni jiného neviděl krást je,
aťsi jsou jakékoli; jen tuhle zvěst o nich slyším.
Předlož Diovi otci tu při a rozsudek přijmil

Zevrubně o všem zvlášt se domlouvali pak spolu
Hermés, pastevec ovcí, a slavný rozenec Létin,
různé byli však myslí; z nich Apollón, upřímně mluvě,
s právem z krádeže krav se pokoušel usvědčit Herma,
ten zase vytáčkami a chytrácky hladkými slovy
stříbrolukého boha se napořád namáhal klamat;
když však shledal, že lstivost tu proti chytrosti stojí,
potom písčitou cestou již krácel čiperně dále
napřed sám a za ním šel zrozenec Diův a Létin.

Oba ti synové skvělí tak rychle k vrcholu došli
Olympu plného vůně a k sídlu Kronovce Dia;
tam totiž ležely váhy, jež spor jim rozhodnout měly.
Na sněžném Olympu zdvihl se ruch a bohové věční
sešli se hned, jak zlatotrúnná se zjevila Zora.

Stanuli tehdy Hermés a Apollón stříbroluky
před trůnem otce Dia; tu tázal se jasného syna
zvysoka hřmící Zeus a promluvil těmito slovy:

Jakou pak si to, Foibe, sem vedeš výtečnou kořist,
nedávno zrozené klouče, jež tady jak hlasatel stojí?
Toť asi vážná věc, jež před sbor bohů tu přišla.

Svémocný Apollón vládce pak takto promluvil
k němu:

Uslyšíš, otče, hned, že maličkost není, co řeknu,

přes ten tvůj posměch, jak já jen sám bych si kořisti
hleděl.

Tohoble kloučka zde jsem objevil po delší cestě
v úkrytu kyllénských hor: je to lupič nadmíru smělý,
lstivý, jak aspoň já jsem jiného nepoznal z bohů
ani z kdejakých lidí, co na zemi loupeže páší.
Ukradl z louky stádo mých krav, pak po břehu moře
mohutně hučícího je s večerem odháněl odtud,
přímo do Pylu míře. Tam stopy zřít bylo dvojí,
podivné k užasnutí, jak zloboha dovedné dílo:
kravské šlépěje totiž se v černém jevíly prachu,
mířící naproti louce, jež květnatou pastvou jim byla;
sám pak záhadný honec, ten ani po nohou prostě,
ani snad po rukou nešel tím místem s písčitou půdou,
jakýsi jiný měl nápad a prošel celou tu dráhu,
jak by kdo na mladých stromcích s tak hroznou

šlápotou chodil.
Dokud odháněl skot jen po té písčité půdě,
docela zřejmě v prachu se značily veškeré stopy;
když však tu dlouhou dráhu, jež vedla pískem, tak

přešel,
nebylo na tvrdé půdě již ani šlépěje kravské,
ani ty jeho dál znát, však smrtelník jakýs ho viděl
tamtudy přímo k Pylu hnát krávy s širokým čelem.

V tichosti lup svůj zavřel a potom, když provedl
veskrz
všecky ty kejkle s cestou hned na tu, hned na onu
stranu,
v kolébce zase ležel, tak s temnou splyváje nocí
v zášeří pochmurné sluje, že ani bystrým svým
zrakem

orel by ho tam nebyl postřehl; dlouho si potom rukama protíral oči, v své mysli chystaje šalbu. Honem pak začal sám vést rovnou takové řeči:

Já nic neviděl, neslyšel nic, ani nezvěděl jinde, ani nic nemohu udat a získat odměnu za to.

Přednesl takto svou při a usedl Apollón Foibos. Hermés pak před sborem bohů zas jinou promluvil

řečí,
pravici k Diovi vztáhnuv, jenž všechněch bohů je
pánem:

Já teď, otče můj Zeve, ti jistou vypovím pravdu; vždyť já neumím lhát a věru jsem neznalý klamu. Přišel on dnešního rána, tak právě s východem slunce, tam, kde je příbytek náš, prý hledaje loudavé krávy. Žádné k důkazu bohy si nevedl, očitě svědky, jenom vši mocí chtěl a poroučel, abych vše vyznal, hroze mi neustále, že do Tartaru mě svrhne; ovšem, když sám se skví tak skvostného jinošství

květem,
kdežto já včera jsem teprv se narodil — však to ví
dobře —

aniž mám siláka vzhled a chlapa, co dobytek honí.

Věř mi, jestliže ke mně se hlásíš jako můj otec, že jsem nezahnal krávy k nám domů — tak zdar ať

je se mnou! —
aniž jsem překročil práh, to svatou pravdu ti říkám.

Hélia v úctě mám velké a rovněž ostatní bohy, tebe mám rád a jeho se bojím; ty sám to víš také, v tom že já viníkem nejsem. A přísahu na to chci složit

při této bráně bohů, jež nádherou svítí, že nejsem.

Však já mu bohdá jednou to kruté stíhání splatím, třebaže on je silný; ty přej však teď pomoci mladším!

Pošilhávaje stranou tak zrozenec kyllénský mluvil; neshodil dosud plínky a loktem k tělu je tiskl.

Zasmál se hlasitě Zeus, když viděl chlapce, jenž spáchav s kravami chytrácký pych, teď dovedně zapírá vinu.

Nařídil oběma synům, by svornou majíce mysl, odešli spolu hledat a vést že má průvodce Hermés;

beze vši zlomyslnosti ať sám pak ukáže přímo místo, na kterém ukryl ty krávy mohutných šjíj.

Kynul Kronovec hlavou a poslechl proslulý Hermés; vůle bouřného Dia to snadno zajisté zmohla.

Hned se vydali oba, ti Diovi synové skvělí, do Pylu písečného, až k brodu Alfeia přišli,

přes pole potom a luka až k stáji s vysokým krytem, v které dobytek míval svůj útulek pro dobu noční.

Zatím co Hermés sám tam do skalní jeskyně vstoupil, krávy mohutných šjíj pak vyháněl na světlo denní,

zahlédl, popatřiv stranou, syn Létin na drsné skále stažené kravské kůže a hned se otázal Herma:

Jak jsi, ty úskočnicku, jen mohl zabít dvě krávy, sotva jsi na svět přišel a ještě máš na bradě mléko?

Žasnu, co síly budeš mít později; toť ani věru nemusíš valně už růst, ty kyllénský synáčku Maiin.

Vzápětí po těch slovech si pevnou upletl houžev z vrbových prutů a Herma hned svazoval silnými pouty;

vazba však nevydržela a daleko padaly pruty uvolněné, hned v zemi se ujímaly a rostly

na místě kolem nich a spolu se proplétající rychle se šířily dál i přes nohy celého stáda

po vůli Herma s myslí šalebnu; spatřiv to Foibos,

úžasem nad tím byl jat. A tehdy silný vrah Argúv
po straně místem se bystře rozhlédl, očima blýskal

.....
před ním ukryti hleděl. Pak syna přeslavné Léty
snadno, jak sám již chtěl, si usmířil přes jeho přísnost.
Vzav totiž lyru svou a tiskna ji k levému lokti,
tepátkem struny zkoušel a nástroj pod jeho rukou
hlasně se rozezvučel. V tu chvíli se Apollón zasmál,
radosti pln, jak v srdce mu proniklo líbezné znění
hlaholu čarovného, a sladká ho jímala touha,
když mu tak naslouchal; zatím syn Maiin na svoji lyru
zvučněji hraje, již směle se postavil po levém boku
Foiba Apollóna a k jasným průvodním zvukům
sám pak zpívat se jal a hlas mu lahodně plynul.
O bozích nesmrtelných tu pěl i o temné zemi,
jaký byl počátek jejich a jaký kdo obdržel úděl.
Z bohů všech Mnémosynu svým zpěvem velebil první,
matku to Mus, bylť Maiin syn jí v ochranu určen;
slavil pak skvělý syn Diův též ostatní nesmrtné bohy
v pořadí podle stáří a pěl, jak se každý z nich zrodil;
lyru opřenou drže, tak hrál, až vyzpíval všecko.
Cítil Apollón tehdy v svých prsou nesmírnou touhu,
proto se ozval takto a pravil perutná slova:

Lstivý ty škůdce skotu, však dovedný hostiny druhu,
za těch padesát krav mi stojí tohle tvé dílo.
Myslím, že přece svůj spor si vyřídíme již smírně.
Nyní však tohle mi pověz, ty zchytralý rozenče Maiin,
máš-li již od narození to umění podivuhodné
či ti dal některý z bohů neb z lidí smrtelných někdo
vzácný ten dar a sám tě naučil božskému zpěvu?
Podiv mě jímá věru, když nový hlahol ten slyším,

jaký vyloudit neznal ni člověk doposud žádný,
aniž kdo z nesmrtelných, již bydlí v olympských
sídlech,
kromě, ty zbojníku, tebe, jenž Diův syn jsi a Maiin.
Jaký to um v té hudbě, jež dotěrné starosti plaší?
Jaký to způsob hry? Moc trojí v ní sloučena jistě:
radost, milostnou touhu i spánek přivodit sladký.
Já přec olympských Mus jsem průvodcem, kterým je
stále

na péči taneční rej a ladné útvary písní,
jarý do kola ples a píšťal líbezné tóny,
tak však nejal mé srdce z těch umných výkonů žádný,
jakými o slavnostech se jinoši dovedou zaskvíti;
nad tvou rozkošnou hrou, ty zrozenče Diův, já žasnu.
Teď však, když ještě malý znáš takové výmysly vzácné,
poseď v klidu, můj milý, a dbej slov staršího dobře!
Nyní zajisté sláva ti u bohů nesmrtných vzejde,
tobě i mateři tvé. Tu jistou ti prohlásím pravdu:
při tomto dřínovém kopí — já bezpečně uvedu tebe
do sboru nesmrtelných, kde slavný a blažený budeš,
skvostné dary ti dám a nebudeš nakonec zklamán.

Jemu zchytralou řečí zas takto odvětil Hermés:
Ptáš se mě, Apollóne, tak opatrně — vždyť já ti
nikterak neodpírám, bys dosáhl umění mého.
Poznáš to ještě dnes; já úmysly svými i slovy
chci ti být přízniv; však ty, ty dobře rozumíš všemu.
Na prvním místě sedáš, ty Diův rozenče, s bohy,
sličný tak jako silný, a všemoudrý Zeus tě má v lásce
plným zajisté právem a skvělé ti poskytl dary.
Z Diova zjevení znáš prý i bohům příslušné pocty,
od Dia věštby také, ty božské projevy všechny;

poznal jsem nyní sám, jak v umění tomto jsi bohat.
Tobě však vlastní vůlí lze dovést, co si jen přeješ.
Když tedy tvoje srdce si žádá na lyru hráti,
pěj si a hrej jen sám a požívej rozkoše z toho,
ode mne přijmi ten nástroj a mně, můj milý, dej slávu!
Zvučnou tu družku v svých rukou třímaje, těš se tou
hudbou,

vždyť je to umění tvé, vše vyzpívat krásně a řádně.
Klidně ji napotom nos a bezpečně k slavnostem
skvělým,
k půvabným tanečním rejům a k slavným hostinám
všude,

potěchu sladkou pro noc i den. Když kdokoli jiný,
dovedností a cvikem jsa poučen, bude ji zkoušet,
dá mu poznat svým zněním, co zvuků lahodí duchu,
lehce se poddávajíc všem jemným, cvičeným hmatům,
týráním těžkou rukou však nesnese; když by pak někdo,
zcela neznalý jsa, hned urputně dorážel na ni,
bez ladu by mu jen tak a nejistě drnkala jenom.
Tobě však vlastní vůlí lze dovést, co si jen přeješ.
Já tedy tobě ji dám, ty Diův přeslavný synu,
sám pak v úvale horském a na pláni živící koně
stádem volného skotu chci bujně traviny spásat.
Později zrodí se z krav, jež s býky se pojímat budou,
býčků i jalůvek hojně. Tak, myslím, není ti třeba,
i když si hledíš zisku, se nějak přílišně hněvat.

Domluviv podal mu lyru; i přijal ji Apollón Foibos,
sám pak svůj lesklý bič hned Hermovi do ruky vloživ,
střežení stád mu svěřil, což také zrozenec Maiin
radostně od něho přijal. Tu levicí uchopiv lyru,
přeslavný Létin syn, bůh svémocný, Apollón Foibos

tepátkem struny zkoušel a nástroj pod jeho rukou
hlasně se rozezvučel; bůh ke hře pak lahodně zapěl.

Potom společně oba ti Diovi synové krásní
obrátili zas krávy tam nazpět k posvátné louce;
sami, lyry se bavíce hrou, se vrátili spěšně
na sněžný Olymp. Tu všemoudrý Zeus byl potěšen

v srdci,

oba pak v přátelství sblížil. A miloval napotom Hermés
napořád Létina syna tak jako už právě v té chvíli,
když mu, jistému střelci, dal darem žádoucí lyru,
ten pak ji o loket opřel a hned hrál dovedně na ni.
Hermés důmyslem novým si jiný zas vynášel nástroj:
syringu zrobil tak, aby zvuk bylo daleko slyšet.
Spolu když kráčeli tak, syn Létin Hermovi pravil:

Bojím se, rozenče Maiin, ty průvodce úskočné myslí,
abys mi lyru zas nevzal a křivý luk můj snad k tomu;
dánat je Diem tobě ta čest, abys naučil lidi
po širé živné zemi si výměnou získávat věci.
Kdybys mi chtěl však složit tu velkou přísahu bohů,
buď že přikývneš hlavou neb styžským se zařekneš
proudem,
mému srdci jen milé a příjemné všecko bys činil.

Tak tedy Main syn mu slíbil a přikývl hlavou,
nikdy že nevezme víc, co Apollón v majetek získal,
nikdy že nepřijde blíž ani k pevnému obydlí jeho.
Hermovi Létin syn zas přikývl k přátelské shodě,
nikdo že z nesmrtelných mu milejší nebude — bůh ne,
ani snad člověk pošlý od Dia. Na dotvrzení
(orla vtom seslal Zeus. A přísahal Foibos: Já tebe)
pro bohy nesmrtelné a pro lidi učiním poslem,
tebe, mně oddaného a drahého. K tomu pak ještě

dám ti převzácnou hůl, jež hojnost a bohatství nosí,
zlatou, trojratolestnou, jež uchrání škody a dává
v úkolech zdar, ať dobrých slov je třeba neb činů,
ve všech, jichž znalost já jsem z Diova vnuknutí získal.
Věštectví však, můj milý Diově, na něž jsi zvědav,
souzeno není poznat ni tobě, ni jinému z bohů
nesmrtelných, to zná jen Diova mysl; sám slibem
zavázat jsem se musel a přisáhat přísahu velkou,
z bohů žijících věčně že jiný nebude žádný,
nižádný kromě mne znát Diovy úradky moudré.
Nechtěj ode mne tedy, můj bratře se zlatým prutem,
zvědět, co Zeus, jenž do dálky vidí, v svých úmyslech
chová.

Tak já uškodím jedněm a druhým prospěji z lidí,
jak se tak hojně stýkám s tím bédným plemenem
lidským.

Prospěchu nabude ten mým výrokem, kdokoli přijde
provázen hlasem a letem jen věštně významných
ptáků;

tomu můj prospěje hlas a ten mnou nebude zklamán.
Kdo by však, důvěru máje snad k ptákům lichého
hlasu,
rozumné rozvahy prost, chtěl na mé vyzvídat věštbě
a chtěl znáti snad víc než sami bohové věční,
marnou cestou ten půjde, to pravím, já dary však
vezmu.

Jinou věc ti však povím, ty synu bouřného Dia
z matky přeslavné Maie, jenž nosíš od bohů štěstí.
Jsou, věz, jakési ženy věšticí, rodné to sestry,
ctihodné panny, jež rychlými křídly se pyšní;
na hlavě každé z nich se jemný poprašek bělá,

pod svahem Parnáské hory jsou jejich obydlí skryta.
Vlastní věštění znají, jež jako chlapec jsem u stád
od nich poznal a zkoušel; můj otec si nevěšmal toho.
Ty tedy na různé strany se odtud rozlétajíce,
z pláství jídají med a každá plní svůj úkol.
Jen když žlutého medu požijí, octnou se panny
u vytržení a tehdy jsou ochotny zjevovat pravdu;
pakli nenajdou přístup k té božské lahodné krmi,
živými výroky klamou a jedna se přes druhou plete.
Ty tedy nechávám tobě; těch vyptává se přísně,
sám svou mysl tím bav, a smrtelníka-li najdeš,
uslyší často zjevení tvé, když dovede ptát se.
To měj, rozenče Maiin, a polní lesknavé krávy,
koně si k radosti chovej i břemena nosící mezky.

(Když tak promluvil Foibos, těm slovům stvrzení
dodal

s nebe sám otec Zeus a rozkázal, veškerým ptákům,
očíma svítícím lvům a kancům bělostných zubů,
ovcím i psům aby vládli, co širá země jich živí,
pánem veškerých stád aby on byl, přeslavný Hermés,
jediným poslem také k Hádovi, určeným řádně,
jenž, jsa bez daru sám, dá jemu nemalou poctu.

Takto osvědčil Foibos svou náklonnost k Maiinu
synu

všelikou laskavostí a Kronovec přidal svou přízeň.
Se všemi smrtelnými i nesmrtelnými je v styku,
zřídka někomu prospěch přinese, napořád zato
šálí za tmavých nocí to plémě smrtelných lidí.

Tak již pozdraven buď, ó rozenče Diův a Maiin!
Jinakou zase písni já ještě vzpomenu tebe.

NA AFRODÍTU

Kyperské paní, Muso, mi vypravuj milostná díla,
 zlaté Afrodíty, jež sladkou vzbudila touhu
 v bozích a ovládla mocně i plémě smrtelných lidí,
 ptáky, již létají vzduchem, a všechna zvířata vesměs,
 co jich kde suchá země a co jen moře jich živí —
 všechněm na srdci leží to kythérské bohyně dílo.
 Tři však bohyně získat ni obloudit nemůže přece:
 Athéna jiskrných zraků, jež bouřného Dia je dcerou,
 nenašla záliby v dílech té milostné bohyně zlaté;
 jí se zlíbily války a prudkého Area dílo,
 kruté seče a bitvy a péče o práci umnou.
 Tesařům pozemských lidí ta první poskytla návod,
 jak si zhotovit káry a vozy zdobené bronzem,
 dívčinám jemné pleti zas v síních poznati dala,
 umné jak robiti práce, a každé to vstúpila v paměť.
 Nikdy též Artemidu, tu lovkyni s vřetenem zlatým,
 úsměvné Afrodítě se nedaří překonat láskou;
 té se zalíbil luk a po horách střílení zvěře,
 zvučící loutna a tance a jásavé výkřiky k reji,
 háje s chladivým stínem a města ctitelů práva.
 O díla Afrodítina ni Hestia nedbala cudná,
 dcera Istivého Krona, již zplodil z dětí svých první,
 z vůle bouřného Dia však potom se poslední stala.
 Vznešenou bohyni tu chtěl Poseidón získat i Foibos,
 ona však nebyla svolná a rozhodně odmítla oba,

hlavy bouřného Dia se dotkla prsty a vyškla
 velkou přísahu onu, jež také splněna byla,
 pannou na všechny časy že zůstane bohyně jasná.
 Místo sňatku pak otec Zeus jí krásnou dal poctu:
 uprostřed domu sídlo vždy mít a všeho díl tučný;
 ve všech svatyních bohů též ona je zároveň ctěna,
 u všech lidí pak z bohyň je ona na předním místě.

Srdce těch bohyň tří jí získat ni obloudit nelze,
 z jiných však blažených bohů a z lidí smrtelných nikdo
 není, kdo Afrodítě by mohl uniknout někdy.
 Dovedla zavést srdce i bleskovládneho Dia,
 jenž je největší přec a dosáhl největší úcty;
 zmámivši, kdykoli chtěla, i jeho rozváznou mysl,
 s ženami smrtelnými v styk milostný snadno ho svedla
 v tajnosti před jeho chotí a sestrou, před samou Hérrou,
 z nesmrtelných jež bohyň je postavy nejztepilejší,
 nejslavnější pak z dcer, jimž otcem Istivý byl Kronos,
 matkou pak Rheia, a Zeus, jenž nezmarne úmysly chová,
 ctihodnou chotí svou ji učinil, pečlivou družkou.

Afrodítě však samé zas Kronovec do srdce vstúpil
 sladké toužení, v lásce se s mužem smrtelným spojit;
 neměla zůstat ona vždy vzdálena lidského lůžka,
 tak aby před všemi bohy se někdy nemohla chlubit,
 úsměvná Afrodítě, a říci s laškovným smíchem,
 s ženami smrtelnými že v lásce spojila bohy,
 takže jim nesmrtelným pak smrtelné rodily syny,
 s muži pak smrtelnými že v lásce zas bohyně svedla.

Do srdce sladkou touhu jí vstúpil po Anchísovi;
 na řdě bohaté zdroji on tehdy vysoko v horách
 pásal svá stáda skotu, jsa postavou podoben bohům.
 Úsměvná Afrodítě, když jednou ho spatřila, láskou

vzplanula hned a prudká touha jí schvátla smysly,
Na Kypros odkvapila a do chrámu vonného vešla
v Pafu, kde má svůj háj a oltář obětí plný.
Jakmile vstoupila dovnitř, hned lesklé zavřela dveře;
Charitky v lázni ji umyly tam a olejem božským
natřely, jaký se skví vždy na tělech nesmrtných bohů,
nebesky jemným, jenž pro ni byl vzácnou nasycen vůní.
Potom krásný svůj šat si na tělo oblékla všechen
úsměvná Afrodíté a okrášlivši se zlatem,
z Kypru libovonného se spěšně vydala k Tróji,
rychle si razíc cestu skrz vysoko táhnoucí mraky.
K Ídě bohaté zdroji když dospěla, mateři zvěře,
po horském úbočí přímo šla v ohradu. Ihned se za ní
táhli šediví vlci a očima svítící lvové,
medvědi, panteři hbití, vždy lačň davičí laní,
ohony vrtíce všichni — ten pohled ji radostí plnil;
společný lásky chtíč jim do prsou vnukla a vkrátku
po páru zvířata všecka si ulehla v úvalech stinných.
Sama k pastýřským chýším již přišla zrobeným pevně;
našla tu samotného, jak od druhů opuštěn zůstal,
v ohradě Anchísa, reka, jenž od bohů obdržel krásu;
po místech travnatých pastvin se právě rozešli všichni
se svými stády, on sám, jak od druhů opuštěn zůstal,
sem a tam přecházejí, hrál s rozkoší na zvučnou loutnu.
Stanula Afrodíté tam před ním, Diova dcera,
vysokým vzrůstem a krásou jsouc podobna panenské
dívce,
aby se nezalekl, až tak by ji před sebou uzřel.
Anchísés, když ji spatřil, svým očím nevěře, zasl
nad jejím vysokým vzrůstem a krásou i nad skvělým
rouchem.

Bylat oděna v řízu, jež svítla nad září ohně,
krásnou, zlatem bohatě vyšitou, na něžných prsou
jako měsíční svit se jí třpytila, hotový zázrak;
stočené náramky měla a lesklé přívěsky v uších,
překrásné řetízky pak jí visely na jemné šíji.

Zahořel Anchísés touhou a pravil, hledě jí ve tvář:
Vítej, paní, ať přicházíš k nám, snad z bohůň jsouc
jedna,

Artemis nebo Létó či zlatá snad Afrodíté,
nebo vznešená Themis neb Athéna jiskrných zraků,
neb ať jsi přišla sem snad z Charitek jedna, jež ke všem
nebeským bohům se druží a slují nesmrtnými.
Nebo jsi jedna z nymf, jež bydlí v půvabných hájích,
v pramenech proudných řek a luzích porostlých trávou,
anebo z těch, jež zde v tom krásném pohoří sídlí?
Tobě já na výšině, jež zevšad je patrna kolem,
na počest zřídím oltář a budu ti v každý čas roční
krásné oběti konat; ty nakloň mi vlídně svou mysl,
uprostřed trojských mužů mi dopřej předčiti jiné,
dej, abych později také měl potomstvo jaré a sám pak
v hojnosti dlouho byl živ a viděl sluneční světlo,
šťastně pak mezi svým lidem bych dospěl ku prahu
stáří.

V odpověď Afrodíté mu řekla, Diova dcera:
Anchíse, nejslavnější ty z lidí, jež zrodila země,
žádná bohyně nejsem — proč k nesmrtným mě
rovnáš?

Jsem já smrtelná žena a z lidské zrozena matky.
Otec můj slavného jména je Otreus, slyšel-lis o něm,
nade vši Frygií vládne, jež pevná má hrazená města.
Jazyk váš také znám, tak dobře jako svůj vlastní;

od matky trójská chůva mě převzala, maličké děčko,
ta mě pak živila sama a úplně vychovávala;
tak jsem se mohla dobře i vaší naučit řeči.
Nyní mě vytrhl náhle bůh Hermés se zlatým prutem
ze sboru Artemidy, té bohyně s vřetenem zlatým.
Mnoho nás mladých žen a vysoko ceněných dívek
provádělo tam rej, dav náramný přihlížel v kole;
odtud mě uchvátil on, vrah Argův se zlatým prutem,
přes mnoho polí mě nesl, jež dílem jsou smrtelných lidí,
přes mnoho pustých lad a lidmi míjené půdy,
kudy jen dravá zvěř se toulá v roklinách stinných,
až jsem se bála, že nohou se živné již nedotknu země.
Řekl mi, Anchísovi že na lůžku určena budu
za řádnou choť a tobě že děti mám porodit krásné.
Tolik mi naznačil jen a ukázav cestu, zas nazpět
ke sboru nesmrtelných se vrátil silný vrah Argův;
já pak přišla jsem k tobě, když mocná mi nastala

nutnost.

Vroucně tě při Diovi a při tvých rodičích prosím
vzácných — vždyt takového by nízcí nemohli zplodit—
vezmi mě nedotčenou a dosud neznalou lásky.

Otcí svému mě ukaž a matce, pečlivé ženě,
jakož i bratřím svým, již téhož s tebou jsou rodu;
nebudu snachou jim k necti, však jistě budu jich hodna.
K Frygům, obratným jezdcům, jen vyšli, prosím, hned
posla

se zprávou pro mého otce a matku starostí plnou;
mnoho ti pošlou zlata i oděvů utkaných jemně,
ty pak neváhej přijmout těch darů převzácných hojnost!
Až to vykonáš, tehdy již chystej žádoucí sňatek,
jenž je u lidí stejně jak u bohů nesmrtelných v úctě.

Řekla a sladkou touhu mu bohyně do srdce vnukla.
Anchísés milostným žářem byl jat a promluvil takto:
Jsi-li smrtelná žena a lidská tě zrodila matka,
Otreus je-li tvým otcem, muž slavného jména, jak
pravíš,

přicházíš-li pak sama sem vůlí božského posla
Herma, abys mi slula mou choťí pro všechny časy,
potom mě žádný z bohů ni z lidí smrtelných nikdo
nezdrží, abych s tebou se nespojil v objetí lásky
ihned nyní — a kdyby sám Apollón, nemylný střelec,
stříbrným lukem svým sem vysílal bolestné střely;
vstoupím-li na lůžko tvé, ó bohyním podobná ženo,
potom bych vstoupil rád i třeba v Hádovo sídlo.

Za ruku vzal ji, to vyřknuv, a úsměvná Afrodité
odvrátila svou tvář a krásné sklopivši oči,
k úpravnému tam lůžku se nechala vésti, jež stálo
pánovi z měkkých houní ustláno; navrchu byly
prostřeny z medvědů kůže a ze lvů hrozivě řvoucích,
které usmrtil sám svou rukou na vrších horských.
Když tedy vstoupili spolu již na pevně zřízené lůžko,
Anchísés nejprve s údů jí lesklé ozdoby snímal,
stočené náramky, přezky a řetízky, přívěsky z uší.
Pak jí rozepjal pás a svlékl nádherné roucho
s těla a položil vedle vše na křeslo zdobené stříbrem.
Ulehl potom — tak z vůle a určení bohů se stalo —
k bohyni nesmrtelné sám člověk, neznaje pravdy. —

V čas, kdy pastevci všichni zas odhánějí svá stáda
skotu a tučného bravu zpět v ohradu z květnatých
pastvin,

Anchísa bohyně jasná již spánkem sladkým a silným
obestřela a sama svůj krásný šat si zas brala.

Když pak na tělo již si ladně oblékla všecko,
stanula poblíž lůžka, až k pevnému stropnímu trámu
sahajíc hlavou, a z tváří jí zářila nadzemská краса,
vlastní jen jí, té kythérské paní s čelenkou zlatou.
Vzbudila ze spánku reka a tato pronesla slova:

Vzhůru již, Dardanovče! Proč v tvrdý spánek se
noříš?

Posud, zda se ti jevím i nyní takovou právě,
jakous mě v první chvíli zde viděl očima svýma.

Takto řekla a on, hned procitnuv, bystře ji slyšel.
Afrodítinu šíjí a překrásné zraky jak uzřel,
úžasem ztrnul a stranou hned jinam odvrátil oči.
Houni si přitáhl výš a zakryv si obličej krásný,
vroucně ji počal prosit a pravil perutná slova:

Hned jak jsem, bohyně, tebe zde poprvé očima
spatřil,
hned jsem poznal tvé božství, však tys mi neřekla
pravdu.

Pokorně tebe vzývám a při bouřném Diovi prosím,
nedej, bych mezi lidmi byl živ jako mátoha chabá,
smiluj se nyní! Vždyť ten se nestává napotom mužem
kvetoucích sil, kdo v lůžku se s nesmrtnou bohyní stýká.

V odpověď Afrodité mu pravila, Diova dcera:

Anchíse, ze smrtelníků ty muži nejvíce slavný,
upokoj se a přílišný strach hled' zapudit z mysli!
Netřeba se ti bát, že ode mne zakusíš zlého
anebo od jiných bohů, vždyť nesmrtelným jsi milý.
Syn se narodí tobě, jenž bude Trójanům vládnout,
synům pak synové zas se napořád roditi budou;
Aineias bude mu jméno, že žal mě pronikl hrozný,
se smrtelným že mužem jsem ulehla na lůžko lásky.

Z lidí smrtelných právě vždy mužové vašeho rodu
bývají nejbližší bohům svým krásným vzhledem a
vzrůstem.

Rusý hoch Ganymédés byl právě pro svoji krásu
unesen všemoudrým Diem, by dál žil s nesmrtelnými,
v Diově paláci pak by zůstal číšníkem bohů,
z měsidla zlatého všem by rudý naléval nektar,
radostí jejich jsa očím a od každého jsa vážen.
Nesmírným žalem sklíčen byl Trós, když tušení neměl,
kam mu milený syn byl zanesen nebeským vichrem;
bez ustání on truchlil a naříkal za ním den po dni,
až se slitoval Zeus a náhradou za syna dal mu
spřežení klusavých koní, co vozí nesmrtné bohy.
Ty mu dal v majetek darem; vrah Argův, průvodce
Hermés

z příkazu Diova tehdy mu také pověděl všecko,
že se stal nesmrtelným a nestárnoucím jak bozi.
Když tedy uslyšel Trós to Diovo poselství božské,
potom již nenaříkal, byl šťasten v nitru své duše,
radosti pln pak s koňmi jak vítr rychlými jezdil.
Títhónos, bohům podobný muž, ježž unesla Ěós,
bohyně zlatotručná, byl rovněž z vašeho rodu.
Kronovce, vladaře mraků, šla pro něj o milost prosit,
aby byl nesmrtelný a živ byl po všechny věky,
jí pak přikývl Zeus a splnil jí vyřčené přání.
Zpozdilál Nevzpomněla v své mysli velebná Zora
žádat o mládí též a zhoubné zahladit stáří.
Ovšem dokud byl čas, kdy ho krásnila líbezná mladost,
se Zorou zlatotručnou, jež přináší jitro, se těše,
při proudech Ókeanu s ní přebýval u hranic země;
když mu však krásná hlava a hustě zarostlá brada

prvními šedinami již prokvetly, od toho času počala jeho lůžka se vzdalovat velebná Zora; v domě ho chovala dál a všeho mu poskytovala, jídla i ambrosie, a krásná mu dávala roucha. Když pak ho ohyzné stáří již docela tlačilo k zemi, takže ni zdvíhat ni ohýbat údy nebyl již schopen, takové rozhodnutí se v mysli jí nejlepším zdálo: dala ho do síně s lůžkem a lesklé zavřela dveře. Stále on chabý vydává hlas, však není již stopy po svěžesti a síle, již mívával v ohebných údech. Tak mezi nesmrtelnými bych já mít nechtěla tebe, abys, jsa nesmrtelný, byl takhle živ po všechna léta. Kdybys takto, jak nyní, s tím krásným vzrůstem a vzhledem, kdybys tak napořád žil a mého chotě měl jméno, nezastíral by smutek a stesk mou rozvážnou mysl. Avšak i tebe to stáří, to neblahé, obestře vbrzku — nelítostné, jež později vždy se přimyká k lidem, zkázy a útrap zdroj, že v bozích ošklivost budí. Mně ty příčinou budeš, že před bohy nesmrtelnými pro všechny časy teď jsem vydána posměchu zlému: báli se dřív mých nástrah a rozmarů, jak jsem je všechny dovedla někdy svést, je nesmrtné, k milostným stykům s ženami smrtelnými, mým záměrům podlehlí všichni. Nyní má ústa již nebudou smět to vyslovit víckrát před někým z nesmrtelných, když tak jsem se zmámiti dala

přetěžce, strašlivě tak a zbloudila z rozumu cesty, člověku jsem se vzdala a pod srdcem počala syna. Jakmile přijde čas, kdy spatří sluneční světlo, pohorské štíhlé nymfy ho živit a pěstovat budou,

bydlící na rozlehlých a posvátných výšinách zdejších. Nepatří ony k lidem ni k božstvu nesmrtelnému, dlouhý mají však věk a jedí nebeský pokrm, u věčných bohů pak smějí se vznášet v půvabném reji. S nimi se Silénové a Argovrah bystrého zraku spojují v lásce tam, kde milá jsou zákoutí slují. Ve chvíli zrození jejich vždy v půdě živící muže vyklíčí zároveň jedle neb duby vysokých korun, krásné, rostoucí bujně; tam na svých vysokých horách čníce k nebi se tyčí a lidé jim říkají háje nesmrtelných a těch se nikdy ocelí netknou; když pak již jednou přece se blíží čas jejich smrti, nejprve usychají v své půdě krásné ty stromy, kůra kol kmenů hyne a haluze odpadávají, spolu pak duše nymf též opouští sluneční světlo. Ty tedy u sebe chovat a pěstovat budou mé dítě. Já pak přijdu — at vše v své mysli projdu a řeknu — po čtyřech letech zas a synka přivedu k tobě. Jakmile očima spatříš ten letorost, zaplesáš v srdci z pohledu toho — tak velmi se bohům podobat bude — odvedeš pak ho k sobě hned do Tróje šlehané větry. Jestliže ze smrtelníků se někdo otáže tebe, která že toho synka ti pod srdcem nosila matka, tomu — to v paměti měj — tak odpověz, jak ti tu káží: Zrodila prý ho nymfa, tak říkají, s kvetoucí tváří, z těch, jež v pohoří tom zde bydlí, obrostlém lesem. Prozradíš-li však jednou, snad z bláhové touhy se chlubit, Kypridu s členkou krásnou žes v milostné objetí pojal, stihne tě hněvem svým Zeus a čadivým bleskem tě srazí.

Takto jsi slyšel vše. Ty ve své mysli to uvaž,
zdrž se, mé jméno zataj a chraň se božího hněvu!
Dořekla a v tu chvíli se k větrným nebesům vznesla.

Zdráva buď, bohyně, zdráva, ty paní výstavné výspy
Kyperské! Tebou počav chci k jinému přejítí zpěvu.

V.

NA DIONÝSA

O synu Semely slavné chci zpívat, Dionýsovi,
jak se při břehu moře, jež bez ustání se vlní,
na skalném výběžku mysu objevil, podoben muži
v prvním rozkvětu mládí, kol skrání mu poletovaly
černavé kadeře krásné a statné široké plece
objímal nachový plášť. Tu na lodi důkladně kryté
tyrhénští loupežní plavci se přihnali po moři třeptném.
Zlý je tam osud vedl. Jak zhlédli ho, na sebe kývli,
vyskákali hned na břeh a rázem se zmocnili muže,
dopravili ho na svou loď a jásali v duchu;
myslili jeden jak druhý, že z rodu vznešených králů
jistě to syn a tuhými pouty chtěli ho svázat.
Pouta však nedržela a daleko padaly houžve
od jeho rukou i nohou; on sám pak zůstával klidný
s úsměvem v tmavých očích. Když kormidelník to viděl,
vykřikl na své druhy a tak na ně důtklivě volal:

Kterého, nešťastníci, tu boha jímáte v pouta
silného? Vždyť ani důkladná loď ho nemůže unést.
Věru buď sám je to Zeus neb Apollón stříbrnoluký
anebo Poseidón snad; ten není smrtelným lidem
podoben, nýbrž bohům, co mají olympská sídla.
Radím vám, na černou souš ho ihned propustme z lodi,
nikdo naň nevztahuj ruku, ať na nás rozhněván za to
nevzbudí zuřivé větry a prudkou nezdvihne bouří!

Na něho náčelník plavců se obořil příkrými slovy:

Bláhovče, hlídej vítr a pomáhej napínat plachtu!
Chop se aspoň všech lan — zde s tím si už poradí
mužil

Myslím, že do Aigypta neb na Kypros připluje s námi,
k Hyperboreům nebo i dál; však nakonec jednou
poví, kde svou rodinu má, svůj majetek všečen
a své příbuzenstvo, když do rukou dal nám ho osud.

Řekl a stěžeň zdvíhat se jal a napínat plachtu.
Vítr doprostřed plachty se opřel a všichni kol pevně
utáhli lana. A v tom již viděli podivné věci.
Po rychlé černé lodi se nejdřív lahodné víno
prýštilo, šíříc líbezný dech a nebeskou vůni,
a všech plavců, jak spatřili div, se zmocňoval úžas.
Za chvíli po kraji plachty výš vyběhly větévky révy
na obou stranách a na nich se hojně houपालy hrozny;
tmavě zelený břečtan se kolem stěžeň zas vinul,
bohatý kvítky, i plod se v půvabných bobulkách jevil,
kde čněl u vesel kolík, tam visel věnec. Tu plavci
na druha lodivoda již volali, hned aby s lodí
přirazil k souši. Vtom bůh se ve lva hrozného změnil,
na krytbě zařval vši silou a za nový důkaz své moci
vyvolal doprostřed lodi zjev medvěda s huňatým tělem;
ten se tam zuřivě vztyčil a lev zas na krytbě shora
posupným pohledem hrozil. Tu na zád utekli plavci,
kde se kol kormidelníka, jenž zachoval rozvážnou mysl,
zděšení všichni shlukli; však lev se tam vrátil a rázem
uchvátil náčelníka. To vidouce, do jasné tůně
ostatní naskákali, tak záhubě uniknout chtějí,
tam se však delfíny stali. Jen lodivod milosti došel;
bůh ho zadržel, štěstí mu dal a promluvil k němu:
Zanech, lodníku řádný, vši bázně, ty máš mou přízeň.

Hlučný bůh Dionýsos jsem já, jež zrodila matka
Semelé, Kadmova dcera, když s Diem se spojila v lásce.

Pozdraven buď, ty synu Semely spanilé tváře!
Na tebe myslit musí, kdo sladkou složit chce píseň.

VI.

NA PÁNA

Vypravuj, zpěvná Muso, mi o milém Hermově synu s kozlímá nohama, s růžky, jenž miluje veselý povyk, po luzích s hustým křovím se s nymfami chtivými tance toulá, jež pobíhají i po srázných výšinách skalních, vyzývajíce boha pastevců, kosmatce Pána s bujnou houštinou vlasů. On sněhem pokryté vrchy za úděl má i temena hor i skalnaté stezky; na svých toulkách sem tam i husté prolézá mlází, brzy bystřiny tok jej zláká travnatým břehem, brzy se rozběhne výš a přechází po strmých skalách, na vrchol nejvyšší stoupá, jenž bravu přehlíží stáda. Po horách s bělostným leskem se často prohání hbitě, často se po stráních pustí a pobíjí divoké šelmy, bystrým je sleduje zrakem; až večer, když z lovu se
vrací,

rozezvučí svou šalmaj a vábnou píseň z ní loudí; nepředstihl by Pánovu hru v těch jímavých tónech pták, jenž v zeleni křovin, kdy jaro oplývá květy, vylévá z útlého hrdla své stesky líbezným zpěvem. K němu křepkými kroky v tu chvíli pohorské nymfy zvučných hlasů se druží a u zdroje s černavou vodou prozpěvují, až ozvěna lká kol temene hory; do jejich reje sem hned, hned tam, i doprostřed kola bůh se proplétá hbitýma nohama, přes záda maje ryšavou kůži z rýsa, a jejich libými zpěvy

kochá se na měkké louce, kde šafrán a kvetoucí bujně hyacint líbezné vůně se s trávou porůznu mísí. O velkém Olympu pějí a jeho blažených bozích; nad jiné o Hermovi, jenž lidem přináší štěstí, zpívají nymfy rády, jak rychlým všem bohům je poslem, do Arkadie jak se odebral, mateře bravu, v bohatý zdroji kraj, svůj kyllénský okrsek svatý. Člověku smrtelnému, ač bůh byl, pásal tam stáda ovcí s šedivou vlnou, když mocná touha v něm vzplála s nymfou sličnou, již Dryops byl otcem, se v rozkoši spojit.

Došel blahého sňatku i zrodila nymfa v svém domě Hermovi milého syna, hned při zrodu divného zjevu: kozlí měl nohy i růžky, byl křikloun a veselý smíšek. Hrozně se lekla matka, když spatřila nevzhlednou jeho chmýřím obrostlou tvář, a honem od děcka prchla; Hermés však, nosící štěstí, hned synka přijal a vzal jej do náručí. V svém srdci bůh cítil nesmírnou radost, spěšně do sídel bohů se vydal, zabalív dítě do teplé chlupaté kůže, již s horského zajíce stáhl. Usednuv k Diovi, jemu i sboru ostatních bohů ukázal rozence svého a hned byli veselé myslí bohové všichni, však nejvíc se rozjařil Dionýsos; Jménem Pán ho pak zvali, že rozveselil tak všechny.

Tak již, pane, buď zdrav, svou písní milost tvou
vzývám.

Já pak jinakou písní zas ještě vzpomenu tebe.

NA AFRODÍTU

O krásné Afrodítě, té bohyni s čelenkou zlatou,
ctihodné, budu zpívat, jež hrazená města má všude
na Kypru, ležícím v moři, kam po vlnách hlučících

kolem
v jemných chomáčích pěny ji zanesla Zefyru síla,
vanoucí vlhkým dechem. Tam Hóry s náčelkem zlatým
rády ji přivítaly; hned v božské ji oděly roucho,
na hlavu nesmrtelnou jí vložily čelenku skvostnou,
ze zlata zrobenou zdobně, pak do dírek lalůčků ušních
zapjaly z mosazi šperk a ze zlata drahocenného,
potom přes jemnou šíjí jí na hrud' bělostí skvoucí
spustily řetízky zlaté, takové, jakými samy
Hóry s náčelkem zlatým se zdobily, kdykoli měly
vstoupiti v otcův palác a v bohů půvabné plesy.

Když jí na božském těle již provedly úpravu všecku,
vedly ji k nesmrtelným. Ti sotva ji spatřili, ihned,
ruce jí podávajíce, ji pozdravovali a každý
přál si jí míti za choť a domů sobě ji odvést,
tak byli jati krásou té Kypřanky s čelenkou skvostnou.

Bohyně vábivých zraků, ty sladká, buď zdráva a přeji
mi
zvítězit v závodu tomto, můj zpěv rač dařit svou přízní!
Já pak jinakou písní zas ještě vzpomenu tebe.

NA ARTEMIDU

O Artemidě chci pět, té lovkyni s větrem zlatým,
střelkyni šípů honící jeleny, ctihodné panně,
zrozené z rodičů týchž, co Apollón se zlatým mečem.
Po stěnách stinných hor a po kopcích šlehaných větrem
napíná, lovem se těšíc, své lučiště zlaté a metá
nemilosrdné střely; tu zachvívají se všude
vrcholy vysokých hor a v hustých lesích se strašně
rozléhá šelem řev, až hrůzou se otřásá země,
taktěž rybnaté moře. Však bohyně statečné myslí
na všechny strany se vrhá a zmar nese divoké zvěři.

Když se již nabaží honu ta lovcí střelkyně šípů
a své potěší srdce, luk povolí zahnutý ladně,
v slavný pak odchází chrám, v to sídlo milého bratra,
Foiba Apollóna, tam v delfském úrodném kraji,
aby zas řídila Mus a Charitek sborové tance.
Pružný jak zavěsí luk a toulec na stěnu, ihned
předstoupí v čelo sboru a oděna v půvabné roucho
začíná taneční rej. Sbor slaví božskými hlasy
Létu kadeří krásných, že takové zrodila děti,
z nesmrtelných jak v činech, tak v úmyslech nad jiné
přední.

Zdrávi buďte, zrozenci Dia a přeslavné Léty!
Já pak jinakou písní vás obou vzpomenu ještě.

IX.

NA ZEMI MATKU VŠEHO

Zemi základů pevných, tu pramatku všeho, chci slavít,
věkem nejctihodnější, jež všecko na světě živí.

Po světlé souši co chodí, co v hloubi moře se hýbá,
ve vzduchu co kde létá, je živeno z bohatství tvého.

Tebou, vznešená, lidem se daří potomstva rody,
tebou úroda plodů, v tvé moci je smrtelným tvorům
život dávat i brát. Je šťasten, koho svou přízní
laskavě poctíš ty, ten v hojnosti nabývá všeho:

pole má obilí plná i dobytka oplývá stády
na venku po pastvinách a dům se mu plní vším dobrým.

Tehdy mužové v městě, jež krásné ženy jim zdobí,
po právu vládnou a zdar a všecko je provází blaho.

Bujaří synové jejich jen hýří radostnou silou,
dívký pak v přepestrých rejích se baví, na měkké louce,

poseté trávou a kvítím, si vesele poskakujíce —
tý jen, velebná, když jim požehnáš, bohyně štědrá!

Zdráva buď, bohů matka, ty hvězdného Ůrana choti,
milostí za můj zpěv dej žít mi v dostatku blahém!

Jinakou písni zase já ještě vzpomenu tebe.

X.

NA ATHÉNU

Palladu Athénskou počnu opěvat, bohyni mocnou,
důvtipnou, jiskrné zraky a tvrdé mající srdce,
ctihodnou pannu cudnou, měst silnou ochranitelku,
Trítionovnu, již všemoudrý Zeus sám od sebe zrodil
ze své vznešené hlavy hned ve vši válečné zbroji,
veskrze zářící zlatem. A tenkrát úžas se zmocnil
blažených bohů všech, když zřeli, jak z nesmrtné hlavy
před Dia oblačného se prudkým seskokem snesla,
kopím pak potřásla ostrým; tu velký Olympos hrozně
strašlivě zaduněla, v tu chvíli i moře se zdvihlo,
vlnami rozbouřenými se vzdouvajíc, potom však náhle
solný se zarazil příboj. I jasný syn Hyperiónův
zastavil na dlouhou chvíli své rychlé oře, až božská
zrozenka Athénská Pallas si nebeské brnění snála
s nesmrtných plecí. A všemocný Zeus se radoval
v srdci.

Tak již, paní, buď zdráva, ty bouřného Kronovce
dcerou!
Já pak jinakou písni zas ještě vzpomenu tebe.

XI.

NA HÉLIA

Kalliopo, ty z Mus, dcer Diových, počni tu píseň
o zářném Héliovi, jež slavná Euryfaessa
zrodila velebné Gaie a hvězdného Úrana synu.
Učinilt Euryfaessu, svou sestru, chotí svou milou
Hyperión a jemu pak zrodila rozmilé dívky,
Éóu růžových ramen a Selénu kadeří krásných,
neúnavného Hélia též, jež bohům jsa roven,
na voze rozkročen stoje tak svítí smrtelným lidem
jako nesmrtným bohům. Tu pohledem oslňujícím
zírá zpod zlaté přilby, jas plamenných paprsků sálá
z něho a kadeře skvoucí, jež po skráních s temene

hlavy

splývají, krásnou tvář mu lemují, zářící v dálku;
nádherný jemný šat kol těla mu ve vání větru
svítí plápolným leskem a hřebci cválají pod ním.
Potom když zlatý vůz a bujné zastaví oře,
tam, kde je vrchol nebe, se s nimi zdrží, až zase
nesmírným obloukem dráhy níž k Ókeanu je řídí.

Zdráv buď, pane, a vlídně mi přej žít v dostatku

blahém!

Od tebe počav svůj zpěv, chci opěvat smrtelné syny
otců božských, jichž činy nám lidem zjevily Musy.

XII.

NA SELÉNU

O Méně okřídlené mi píseň vnukněte, Musy,
Dia Kronovce dcery úst sladkých, mistryně zpěvu!
Od ní s nesmrtné hlavy se rozlévá nebeská záře,
zemi kol objímajíc, a nesmírná krása se line
z jejího zářného svitu. Vzduch zšeřelý dřívě se plní
světlem zlatého věnce, jež paprsky svými je šíří,
kdykoli Seléné jasná, své spanilé omyvši tělo
ve vlnách Ókeanu a skvoucí oblekší roucha,
oře své vysokých šíjí zapřáhne, zářivě lesklé,
spěšně pak žene vpřed to spřežení s překrásnou hřívou
večerem v úplňku čas; je naplněn koloběh velký
nebeské dráhy, a tehdy v tom vrcholu paprsky její
svítí největším jasem; ten úkaz je znamením lidem,
S ní kdys Kronovec Zeus se spojil v objetí lásky,
ona pak matkou se stala a zrodila Pandeiu dceru,
která i nesmrtelným se jevila nad jiné sličnou.

Zdráva buď, jasná paní, ty bohyně bělostných

loktů,

Seléné milostivá! Já od tebe počav, teď chválu
héroů, potomků božích, chci pět, jichž hrdinské činy
pěvci, sluhové Mus, všem hlásají zpěvnými ústy.

XIII.

NA AREA

Aree, přemocný silou a chrabrostí, bitevní jezdcě
 se zlatou přilbou a štítem, měst zachránce, oděný
 kovem,
 s oštěpem v mohutných pažích, ty nezdolný, Olympu
 hradbo,
 válečných vítězství otče a spojenče bohyně řádu,
 vzpurných podmaniteli, práv strážců nejlepších vůdce,
 statečným vládnoucí králi, jenž kroužíš v ohnivém
 kole
 ve věnci sedmera hvězdných drah, kde plamenní oři
 neustále tě nesou tam nad třetím okruhem nebes.
 Lidem pomocný bože, ty bující mladosti dárce,
 slyš mě a shůry v mou bytost nech skanout paprsek
 jemný,
 jakož i bojovnou sílu, ať odpornou zbabělost mohu
 zahrnout od své hlavy a vyvrátit ze svého nitra
 nízké lstivosti náběh, jež silně pokouší duši,
 zdržet však divokou prudkost, jež mé by dráždila
 srdce
 vrhnout se v hroznou seč; však dej mi zmužilost, bože,
 abych zůstával věren jen svatým zákonům míru,
 unikl nepřátel vřavě a kruté násilné smrti.

XIV.

NA DIOSKÚRY

Diovy syny slavte, ó Musy, Tyndareovce,
 rozence Lédy krásných kotníků, blížence skvělé,
 Kastora, statného jezdce, a vzorného Polydeuka.
 Pod samým vrcholem hory Taygetu, vysoko čnící,
 s oblačným Kronovcem kdys se spojivši v objetí
 lásky,
 zrodila oba syny, ty zachránce pozemských lidí,
 s nimi pak rychlých lodí, když vichřice prudce se
 ženou
 po moři nelítostném; tu vystoupí na krytbu zádi
 plavci a vyzývají hlasně ty syny velkého Dia,
 v modlitbách slibující dát k oběti beránky bílé.
 Přívalem mořských vln a nárazy dravého větru
 již již se potápí loď, tu náhle zjeví se oni,
 rozmachem šumných křídel když protrhli výšiny
 vzdušné.
 Rázem ztiší v té chvíli všech větrů zuřivých vání,
 uklidní vzbouřené vlny a zjasní hladinu mořskou,
 plavcům to znamená blahá — je konec útrapám jejich;
 zříce to, cítí radost a od zlých si oddechnou lopot.
 Zdravím vás, Tyndareovci, vy jezdci na rychlých
 ořích!
 Jinakou já pak písní chci vzpomenout ještě vás obou.

XV.

NA HESTII

Hestio, bohyně ctná, již uvnitř vysokých domů
nesmrtných bohů všech i po zemi chodících lidí
věčné sídlo je dáno a pocta tobě jen vlastní,
krásný máš úděl a vzácný, vždyť bez tebe u lidí není
hostin a nikoho není, kdo počínaje by nedbal
ulíti Hestii první a poslední sladkého vína.

Ty také, vrahu Argův, ó synu Dia a Maie,
posle blažených bohů a dárce lidského blaha,
s milou bohyní ctnou i ty svou milostí přispěj!
Přebývejte tu v krásných příbytcích, laskaví spolu:
znajíce řádné činy — vy oba — pozemských lidí,
přejte pomoci své jim v rozumnosti a síle!

Zdráva buď, Kronova dcero, zdrav, Herme se zlatým
prutem!

Já pak jinakou písni chci vzpomenout ještě vás obou.

XVI.

NA DIONÝSA

O hlučném Dionýsovi, jež břečtan věncí, chci
zpívat,
skvělém synovi Dia a Semely nad jiné slavné.
Od otce vševládneho jej ve svou přijaly náruč
nymfy kadeří krásných a s velkou ho pěstily péčí
v úvalech Nýské hory; i vyrůstal s otcovou vůlí
v jeskyni plné vůně, jsa k nesmrtelným již přičten.
Nymfami když byl vychován tak bůh slavený zpěvy,
lesnatá údolí procházel rád, jsa břečtanem všecek
ověnčen, vavřínem též; tam jejich ho provázel zástup,
on jim byl v čele a širý hvozd se rozléhal rykem.

Tak již, ó Dionýse, jenž révou oplýváš, zdrav buď!
Dej, ať s radostí v srdci zas za rok přijítí mohu,
od toho roku pak dál tak ještě po mnohá léta!

XVII.

NA HÉRAKLEA LVÍHO SRDCE

Héракlea chci slavit svým zpěvem, Diova syna,
nejzdatnějšího z lidí, jež v Thébách půvabných tanců
zrodila Alkméné v lůžku, když s Kronovcem splynula
v lásce.

Na cestách končinami i nesmírné země i moře,
vladařem Eurystheem jsa posílán, vykonal napřed
mnoho odvážných činů sám a nad jiné slavných;
nyní již v skvělém sídle tam na božském Olympu
sněžném

blažený má své místo a chotí mu půvabná Hébé.
Zdráv buď, rozenče Diův! Rač přát mi zdaru a štěstí!

XVIII.

NA HÉFAISTA

Héfaista, zpěvná Muso, spěj opěvat důmyslného,
boha, jenž vzácným dílům — sám s Athénou jiskrných
zraků —

naučil na zemi lidi, již po horách mívali dříve,
nejinak nežli zvěř, svá obydlí v jeskyních pustých.
Nyní, když řemesla znají, k nimž Héfaistos, umělec

slavný,
dal jim návod, již snadno a pokojně tráví svůj život
po celý běžící rok, v svých vlastních bydlíce domech.

Milostiv, Héfaiste, buď a zdar mi uděl a štěstí!

XIX.

NA POSEIDÓNA

O mocném bohu zpívat počínám, Poseidónovi,
zemí jenž hýbá a mořem vlnivým, vládcem jsa hlubin,
pánem je Helikónu i rozsáhlým vévodí Aigám.
Dvojitou, Zemětrřase, ti přiřkli bohové poctu:
koní být krotitelem a na moři zachráncem lodí.

Zdráv buď, Temnovlasý, ty bože chvějící zemí!
Laskavé srdce měj a plujícím pomoci skýtej!

XX.

NA AFRODÍTU

Kythéřskou paní opěvat budu a zrozenku Kypru,
skvělé dary jež lidem udílí; líbeznou tváří
stálý úsměv jí hraje a líbezný rozsévá půvab.

Výstavné Salaminy a Kypru v objetí moře
paní mocná, buď zdráva a učiň půvabným zpěv můj!
Já pak jinakou písní zas ještě vzpomenu tebe.

XXI.

NA MATKU BOHŮ

Opěvuj, zpěvná Muso, ty dcero velkého Dia,
 Matku všech bohů i lidí všech, jež ráda má zvláště
 bubínků rachot, chřestaček hluk a volání píšťal,
 vyjících vlků řev a lvů, již očima svítí,
 ozvěnou dunící hory a úvaly obrostlé lesem.

Pozdravena buď v písni a s tebou bohyně všechny!

XXII.

NA ASKLÉPIA

Asklépia nejprve opěvám, lékaře chorob,
 Apollónova syna, jež zrodila Korónis jasná,
 dcera Flegya krále, kde Dótijská rovina zkvétá,
 velkou útěchu lidstvu, by konejšil bolesti trapné.

Tak již, pane, buď zdráv! Svou písni vroucně tě
 vzývám.

XXV.

NA DIOSKÚRY

Kastora s Polydeukem opěvuj, Muso ty zpěvná,
Tyndareovce oba, však olympským zplozené Diem;
pod horským Taygetu čelem je zrodila velebná Lédé,
Kronovci, vládci mraků, se oddavši v úkrytu tajném.
Zdravím vás, Tyndareovci, vy jezdcí na rychlých
koních!

XXVI.

NA APOLLÓNA

Tobě to zvučně pěje, ó Foibe, v rozmachu křídel
labuť, když vzlétá na břeh, kde proudí Péneios vírný;
sladkoustý též pěvec, svou zvučnou provázen loutnou,
opěvá prvního tebe i posledního, ó Foibel
Tak již, pane, buď zdrav! Svou písní tě o milost
prosím.

XXVII.

NA ARTEMIDU

Artemidu, ó Muso, opěvuj, střelkyni šípů,
panenskou Foibovu sestru, s nímž společně pěstěna
byla.

Nechavši koně napít z vln Melétu rákosnatého,
na zlatém voze rychle se přes Smyrnu do Klaru žene
révou přebohatého, kde se svým stříbrným lukem
Apollón mešká a čeká tu jistou střelkyni šípů.

Pozdravena buď v písni a s tebou bohyně všecky!
O tobě pěji já nejdřív a od tebe počínám zpěv svůj,
nyní pak, tebou počav, chci k jiné přejíti písni.

XXVIII.

NA HÉRU

O Hěře zlatotrúnné, již zrodila Rheia, chci zpívat,
královně nesmrtelných, jimž vévodí postavy krásou,
bouřného Dia sestře i choti, nad jiné slavné,
jež je u věčných bohů, co širý jich Olympos chová,
v stejně vysoké úctě jak Zeus sám, vládnoucí blesky.

XXIX.

NA ATHĚNU

Palladu Athěnu počnu opěvat, strážkyni města
hroznou, jež s Areem spolu má na mysli válečná díla,
boření měst a plen a ryčné volání bitev.
Ona též chrání voj, ať v boj jde, nebo se vrací.
Zdráva buď, bohyně, zdráva a dej nám štěstí a blaho!

XXX.

NA DÉMĚTRU

Démětru kadeří krásných chci opěvat, bohyni
svatou,
s překrásnou Persefonou, tak spolu matku i dceru.
Zdráva buď, bohyně, město rač chránit a vévodit
zpěvu!

XXXI.

NA HERMA

O bohu kyllénském zpívám, Hermovi, Argovu
vrahu,

Arkadie rodící brav a Kyllény pánu,
nesmrtných rychlém poslu, ježž nymfa zrodila Maia,
zrozenka Atlantova, když s Diem se spojila v lásce,
ostychu plná; v ten čas se stranila blažených bohů,
bydlíc v jeskyni stinné. Tam dlíval v objetí lásky
s nymfou pletenců krásných syn Kronův za noci čiré,
zatím co velebná Héra se v sladký nožila spánek;
nesmrtným bohům bylo to tajno i smrtelným lidem.

Tak již pozdraven buď, ó rozenče Diův a Maiin!
Tebou počav svůj zpěv, chci k jiné přejíti písni.
Zdráv buď, průvodce bohů, ty radosti dárce a blaha!

XXXII.

NA MUSY A APOLLÓNA

Od Mus a Apollóna svůj zpěv a od Dia počnu.
Neboť od zpěvných Mus a od Foiba, jistého střelce,
jsou zde na zemi pěvci a ti, kdož na lyru hrají,
od Dia králové jsou. Je šťasten ten, koho Musy
milují, z jeho úst řeč sladce znějící plyne.

Zdrávy buďte, vy Diovy děti, a poctěte zpěv můj!

XXXIII.

NA DIONÝSA

(Zlomky hymnu)

Říkají, rozenče božský, v bok otcem ukrytý, tebe
Diovi bleskovládci že Semelé na Drakanu
zrodila, jiní zas na Íkaru, šlehaném větry,
jiní, že na Naxu, jiní, že poblíž alfejských vírů,
někteří tvrdí též, že ses narodil v Thébách — vše

lživě:

daleko lidských bydlíšť byl otec lidí a bohů,
před Hérou bělostných loktů se skrýváje, tebe když
zplodil.

Hora je převysoká a lesem obrostlá, Nýsé,
daleko od Foinikie, však vodám aigyptským blízká...

*

...mnoho obětních darů jí lidé postaví v chrámech.
Jako zde tři jsou kusy, tak každého třetího roku
budou ti lidé vzdávat vždy s oslavou bezvadné žertvy.

Řekl tak Kronův syn a tmavým obočím kývl;
božské kadeře hned se do čela shrnuly vládcí
s temene nesmrtné hlavy a velkým Olympem zachvěl.

Takto promluvil všemoudrý Zeus a pokynul hlavou.
Buď nám milostiv, bože, jenž ženám třeštění vnukáš!
S tebou začíná pěvec svůj zpěv i končí a v mysl
píseň mu nevstoupí svatá, když není pamětliv tebe.

Tak již buď zdráv, ó Dionýse v bok ukrytý, zdráv
buď
s matkou Semelou jasnou, jež zvána je Thyóny jménem!

VÁLKA ŽAB A MYŠÍ

(*Batrachomyomachia*)

Na samém počátku díla sbor Mus já nejprve vzývám,
s výšiny Helikónu by vstoupil do mého nitra,
na klíně na destičky když novou píseň chci napsat,
mocnou jsa poháněn touhou, všech lidí smrtelných
uším
zvěstovat nesmírný zápas a bouřlivé Area dílo.

Kterak že s žabami myši se v chrabrém utkaly boji,
Gigantů ze země vzešlých si za vzor berouce činy?
Jak šla po lidech zvěst, byl takový počátek všeho:

Jednou žízňící myšák, když stěží unikl drápům
kolčavy, k rybníku sběhl a nahnuv mlsný svůj čenich,
sladkou vodičku s rozkoší pil. Tam spatřil ho tehdy
bařináč hlučnohlasy a takto promluvil k němu:

Kdo pak, cizince, jsi? Kdo otec tvůj? Odkud jsi
přišel
na tento břeh? Jen pravdu mi zjev, at nejsi mi lhářem!
Doprovodím tě domů, když přátelství hodným tě
shledám,
nadto i hostinné dary ti dám jak hojné, tak skvělé.
Já jsem Nadmuchtán, král, jenž po tomto rybníku
celém
všemi jsem ctěn, kde žabám panuji po všecky časy.
Bahnomil stal se mým otcem, když s Vodoslavou tam
kdysi
na břehu Ěridanu se v milostném objetí spojil.

Na samém počátku díla sbor Mus já nejprve vzývám,
s výšiny Helikónu by vstoupil do mého nitra,
na klíně na destičky když novou píseň chci napsat,
mocnou jsa poháněn touhou, všech lidí smrtelných
uším
zvěstovat nesmírný zápas a bouřlivé Area dílo.

Kterak že s žabami myši se v chrabrém utkaly boji,
Gigantů ze země vzešlých si za vzor berouce činy?
Jak šla po lidech zvěst, byl takový počátek všeho:

Jednou žíznicí myšák, když stěží unikl drápům
kolčavy, k rybníku sběhl a nahnuv mlsný svůj čenich,
sladkou vodičku s rozkoší pil. Tam spatřil ho tehdy
bařináč hlučnohlasy a takto promluvil k němu:

Kdo pak, cizince, jsi? Kdo otec tvůj? Odkud jsi
přišel
na tento břeh? Jen pravdu mi zjev, at nejsi mi lhářem!
Doprovodím tě domů, když přátelství hodným tě
shledám,
nadto i hostinné dary ti dám jak hojné, tak skvělé.
Já jsem Nadmuchtán, král, jenž po tomto rybníku
celém
všemi jsem ctěn, kde žabám panuji po všechny časy.
Bahnomil stal se mým otcem, když s Vodoslavou tam
kdysi
na břehu Éridanu se v milostném objetí spojil.

Vidím, že také ty jsi nad jiné krásný a statný.

Jemu Drobtolov zas dal odpověď těmito slovy:

Pročpak ty po mém rodu se ptáš? Je kdekomu
znám přec.

Drobtolov je mé jméno a syn jsem přeudatného
otce Hryzochleba; ten zplodil mě s milenou matkou
Mlýnolizkou, již Kýtohlod král svou nazývá dcerou.
V Komoře dala mi život a skryla mě, abych měl všeho,
v hromadě ořechů, fíků a mnohých pochoutek jiných.
Jak se však spřáteliš se mnou, když přírodou jinak
jsem stvořen?

Ty máš svou výživu z vod, a já, co je potravou lidem,
to také jídám sám; tak nikdy si nenechám ujít
z jemňoučké mouky chléb, když z okrouhlé ošatky
voní,

nikdy též mazaný koláč a tučným sypaný sýrem,
nikdy homolku čerstvou, co z libého mléka se tlačí,
anebo řízky z kýty neb játra s bělostným tukem,
ani ten medovec skvělý, jenž budí choutku i v bozích,
nic, co kuchaři svedou, když lidem hostiny strojí
se vším kořením možným, by jídlo chutnější měli.
Pro mne kapusta není, já nehryžu ředkev ni tykev,
zeleným česnekem též se neživím, petržel nejím;
tohle všechno jsou jídla tak pro vás, rybniční panstvo.

Usmál se Nadmuchtán k tomu a odpověděl mu
takto:

Přilíš si chválíš, hoste, své pochoutky; mnoho i u nás
podivuhodných věcí lze v moku i na suchu spatřit.
Kronovec přidělil totiž nám žabám dvojbytný život,
můžeme po zemi skákat i ve vodě skrývat své tělo.
Je-li ti libo snad poznat i to, pak můžeš to snadno:

vystup si na má záda a drž se mne, jen se chraň
sklouznout,
abys tak s veselou myslí se dostal do mého bydla.

Tak tedy pravil a nastavil hřbet; hned chytil se
myšák

tlapkami měkké šije a zlehka tiskna se držel.
Nenesl na svém hřbetě tak dobře milostné břímě
býk, když Evropu tehdy si unášel na Krétu mořem,
jako na zádech odvážel myš tam do svého domu
žabák, žlutavým tělem se roztáhnul po třpytné vodě.
Zprvu se radoval myšák, když viděl zátoky blízké,
plavbou s Nadmuchtánem jsa pobaven, ale když
potom

ocas již ve vodě cítil, jak veslo jej za sebou táhna,
počal se modlit k bohům, jen aby již dostihl země;
když pak již vzduté vlny ho smáčely, Palladu vzýval,
káral se pro marnou lítost a rval si nebožák vlasy,
těsněji k břichu nohy přitáhnul; srdce mu v těle
bušilo z nezvyklé plavby, jen na souš vrátit se toužil,
hrozně pak zhluboka vzdychal, jsa sklíčen ukrutným
strachem.

Náhle tu vodní had se vynořil, oběma stejně
skýtaje strašlivý pohled, jak nad vodu vztyčoval šiji.
Sotva ho Nadmuchtán zhlédl, v tom mžiku se potopil,
pranic
nedbaje, jakého druhu tím nechá propadnout zkáze.
Zmizel v hlubině vodní a vyhnul se záhube černé.
Drobtolov jak se ho pustil, hned naznak se na vodu
skácel,
zoufale vztahoval údy a v smrtelné úzkosti pištěl.
Často se ponořil do vln a často, škubaje sebou,

ještě se vynořil zas, však nemohl ujítí sudbě,
provhlá srst svou tíhou jen víc jej do tůně táhla.
Když pak již ve vodě hynul, ta slova pronesl ještě.

Neskryješ, Nadmuchřtáne, cos na mně úskočně
spáchal,
svrhnuv mě se svých zad jak se skály na pospas
vlnám!

Nebyl bys, ošemetníku, mě překonal na suché zemi
v běhu, v křížku ni v pěstním zápase; užils jen šalby,
abys mě do vody shodil. Však mstící oko má božstvo.
Odplata myším vojskem tě stihne, neujdeš zmaru!

Promluviv takto zاكل se ve vodě. V osudné chvíli
spatřil ho Miskoliz právě, když na měkkém břehu si
hověl,
ihned s největším spěchem tu zprávu donesl myším.
Sotva tu zaslechly zvěst, hned strašný hněv se všech
zmocnil.

Tehdy po hlasatelích dal do svého paláce ráno
na sněm svolati všechny král Hryzochleb, zároveň
otec

bědného Drobtolova, jenž na rybníku byl naznak
rozprostřen, bezduché tělo; a nebyl nebožák tehdy
nijak již blízko břehu, však středem tůně byl nesen.
Když pak s úsvitem spěšně se sešli, nejprve povstal
Hryzochleb, pro syna hněvu jsa pln, a promluvil
takto:

Přátelé, ač já sám jsem utrpěl zlou onu ránu
od žab, přece nás všechny tím těžká postihla zkouška.
Žalostný teď je můj los, když tři již syny jsem ztratil.
Prvního z nich mi snědla ta šelma hubící myši,
kolčava, stihla ho v tom, jak zápolil s vepřovým bučkem.

Druhého, nešťastníka, mi zabili ukrutní lidé
novým svým vynálezem, tou ze dřeva zřízenou léčkou,
kterou jmenují pastí, což myši je záhuba jistá.
Třetího, jenž byl miláčkem mým a pečlivé matky,
utopil Nadmuchřtán tam, kde lstivě ho na hloubku
dostal.

Nuže již chystejte zbroj a táhněte proti nim polem!
Řečí tou přemluvil všechny, že hned se počali zbrojit.
Nejprve bojovníci si holeně připjali k lýtkům,
zelené lusky bobů, když každý roztrhli na dvě,
jak si jich na louskání již za noci dostatek snesli.
Krunýře měli z kůže, již kdysi s kolčavy stáhli,
kousky spínali stébly a tak si je zřídili umně.
Za štít sloužilo víčko z kahance; k útoku byla
oštěpem jehlice dlouhá, kus železné válečné zbroje;
za přílbu na skráně každý si skořápku z ořechu vsadil.

Tak byl vyzbrojen myši voj. Jak to postřehly žáby,
vyskákaly ven z vody a hned pak se na jedno místo
ve sbor k poradě sešly, co počít v nesnázích války.
Zatím co zkoumaly, proč ten vzruch a odkud ten

poplach,
Hrnkolez k nim se blížil, syn chrabrého Sýrodlabouna,
hlasatel, třímající svou berlu v ruce, a stanuv,
aby zlé poselství války zvěstoval, takto se ozval:

Žáby, jsem od myši poslán vám ohlásit s důtklivou
hrozbou,
že vám nastává válka a nutnost k bitvě se strojit.
Spatřily Drobtolova tam na vodě, jemuž tam král vás
Nadmuchřtán bídnou připravil smrt. Nuž mějte se
se k boji,
jestliže některým z žab též hrdinská mysl je dána.

Tak jim oznámil vzkaz. Jak zvěst jim pronikla v uši,
do myslí pyšných žab hned zmatek a zděšení vnesla.
Nastalo reptání v davu. Tu Nadmuchtán povstal

a pravil:

Přátelé, myšáka já jsem nezabil aniž jsem spatřil
někde ho hynout; je jisto, že utonul, chtěje si při hře
zaplavat po vzoru žab kdes při břehu; oni jen bídí
mne, jenž viny jsem prost, tak viní. Hledejme tudíž
způsob, jak máme zničit to myší úkladné plémě!
Já vám řeknu hned sám, co shledávám nejlepším.

Slyšte!

Připravme řádně svá těla a rozestavme se všichni
ve zbroji při samém břehu, kde zvláště příkré je místo;
až pak vytrhnou v řadách a začnou útočit na nás,
za přílbice je chopme, jak do rukou komu kdo padne,
rovnou pak do rybníka je shážejme šmahem i s poslem!
Tak je tam, neplavce, utopíme a s radostnou myslí
památník záhuby myší si zřídíme na tomto místě.

Řečí tou přemluvil všecky, že zbroj si spěchali
chystat.

Tuhými lupeny slézu si obkládali hned lýtka,
z krásně zelené řípy zas krunýře k ochraně měli,
z listí kapustového si зробili úpravné štíty;
dlouhá sítina ostrá jim vhodným oštěpem byla,
hlemýžďí skořápky zdobné si vzali pak na krytí hlavy.
V takovém ozbrojení se roztáhli po příkrém břehu,
kopími potřásající, a v každém hrdinství plálo.

Tedy na hvězdném nebi Zeus, dav svolatí bohy,
války jim ukázal shon a bojovníky ty chrabré,
statné i počtem silné a nesoucí oštěpy dlouhé,
jako když Kentaurů voj neb Gigantů do boje táhne.

Slaškovným úsměvem ptal se, kdo z bohů chce pomáhat
v boji

žabám anebo myším, a oslovil Athénu takto:

Milá dcero, ty asi se vypravíš na pomoc myším?

Ony přec po tvém chrámě ti v houfech napořád brousí,
z tuku tam mlsajíce a z všelikých obětních jídel.

Tak tedy pravil Zeus, však Athéna odpověděla:

Otče, já nehodlám nikdy jít myším, budou-li v tísni,
na pomoc, protože časem mi natropí nemálo zlého,
obětní vínky kazí a lampy, jak na olej chodí.

Zvláště však vzbudily tím můj hněv, co mi provedly
jednou:

rozhlodaly mi řízu, s níž nemalou práci jsem měla,
dlouhou osnovu spředla a tkala přejemným útkem,
v lichvářských rukou jsem teď — jak sklíčeno tím je
mé srdce! —

Vzalat jsem předivo na dluh a ten teď nemohu splatit,
k tomu úrok mě tíží a to je věc pro bohy hrozná.

Přes to však nebudu já mít chuť ani pomáhat žabám;
není stejně v nich myslí rozumné. Nedávno totiž,
když jsem se vracela z války a toužila z únavy velké
už jen spát, ti skokani chvílku mi nedali zdřímnout,
jaký tropili povyk; tak jen jsem ležela, nespíc,
soužena bolestí hlavy, až začal kokrhat kohout.

Nechtějme, bohové, tedy tam těm snad pomáhat
nějak,

sic ještě někdo z vás by ostrým kopím byl zraněn;
znajít se udatně bít, byť i bůh se proti nim octl.
Sledujme raději z nebe ten boj, tím všichni se bavme.

Tak tedy řekla a rádi ji poslechli ostatní bozi;
všichni pak na jedno místo se shromáždili co nejdřív.

Na velké trouby vtom již komáři jali se troubit
hrozným zvukem, jenž do boje zval, a zahřměním
mocným
s nebes Kronovec Zeus zlé války znamení seslal.

První oštěpem ránu dal Velekváč Lizorádovi,
v přední řadě jak stál, skrz břich až játra mu protkl;
střemhlav ten klesl a v prach své hebké zabořil vlasy.
Potom hned po Bahnivci se Dírovec rozpráhl k ráně,
pádné kopí mu vrazil do prsou; raněný padl,
černá ho schvátila smrt a duše mu vylétla z těla.
Hrnkolez naráz pak zabil Cviklouše, zasáhnuv srdce.
Pocítil Bazalčík žal a Dírovi sítinu ostrou
vehnal do měkké šíje; ten hned se pod ranou skácel.
On zas vytrhl oštěp; pak Pšenkojídka když zahnal
na útěk, seskočil hloub až pod břeh, však dále ho stíhal
do vody ještě a tam ho vrženým oštěpem proklál;
Sklesl a nevzdechl ani, jen rybník při kraji krví
do ruda barvil. Než Bazalčík sám pak rozprostřel údy
(při běhu poblíž něho, byv ostřím zasažen dřevce,) jež mu proniklo střevy, když protrhlo slabiny lesklé.
V zápětí Sýrohryza tam rovněž při samém běhu
Močálník (života zbavil svým oštěpem, bojovník
statný.)

Kýtodlaba jak spatřil Mátovec, ze strachu před ním
dal se na útěk, zahodil štít a do vody skočil.
Hraboně jinou zbraní zas usmrtil Bahnivál chrabrý,
kamenem ostrým lebku mu roztrčíštiv; ihned mu mozek
vytéká, stříkáje z nozder, a krví se třísnila půda.
Vtom již Mískoliz vyrazil vpřed, jsa rozlícen v srdci,
(ostrou pak zamířil střelu, jíž Bahnivál rázem byl
zabit.)

Potom na Loužechvala zas Hrnkolez namířil oštěp,
proklál mu hruď a tomu hned temno zastřelo oči.
Než se útočník nadál, již za nohu stáhl ho s sebou
Česnečník, v rybníce pak jej utopil, chopiv ho za krk.
Padlého druha pomstít se přihnál Žitochvat s kopím,
do břicha Česnečníka jím zasáhl, do středu jater;
svalil se před ním hned a duše v říš Hádovu přešla.
Když to Blatohoň spatřil, hrst bahna prudce naň
hodil,

do čela mu je mrštil a byl by jej oslepil málem.
Hněvem Žitochvat vzplál, a zdvihnuv pravici pádnou
v pláni ležící kámen obrovský, břemeno země,
přes nohy Blatohoně jím udeřil; pravého lýtka
byl mu roztrčíštěn hnát, že naznak se do prachu skácel.
Vřeskonín na pomoc spěchal a zamířiv na Žitochvata,
do středu břicha ho bodl, až vjela sítina celá
hluboko do vnitřností a střeva mu vyhrkla na zem,
zatím co silnou paží byl na kopí dál ještě vlečen.
Vida to Děrohrab z břehu svůj oštěp Vřeskonínovi
(kolenem přímo prohnal; ten se svou obtížnou ranou)
odkulhával se z boje a hroznou bolestí trpě,
skočil pak do rybníka, by unikl záhubě náhlé;
zanedlouho však navrch vyplaval (podlehnuv smrti).
Potom vzal Nadmuchtán kámen a Hryzochleba jím
praštil

do špičky nohy tak prudce, že všecky mu přerazil
kosti.

Když však poznal, že klesnuvší sok je živ ještě zpola,
pronikl první řadou a vymrštil sítinu ostrou,
(míře na Všehomlsa, jenž padlého druha chtěl chránit;)
neprorazil však štít, jen hrotem tam uvázl oštěp.

Marnou na něho střelu a hned pak i na Všudyvleza vyslal též Majorán slavný, jenž, chtěje být jako sám Arés, jediný z rodu žab se v půtkách vyznamenával.

Oba se na něj hnali, leč on, jak je naproti spatřil, nevyčkal statných reků a v hlubinách rybníka zmizel.

Nad jiné v řadách myší byl mladistvý Kouskolap
zdatný,
jehož otcem byl Škraboch, ten chrabrý po chlebě
slídič —

(oštěpem žabím byv raněn do ruky, sám se již dřívě)
z bojiště vzdálil, však syn měl rozkaz vytrvat v boji —
ten tedy vyhrožoval, že zničí plemeno žabí.

Honem popadl ořech, a na švu jej rozloupnuv na dvě,
prázdnými skořápkami si obě ozbrojil ruce,
blízko pak stanul, dychtě vši silou se do boje vrhnout.
Strach se zmocnil všech žab a šmahem se k rybníku
hnaly.

*

Byl by pak věru splnil, čím hrozil, mělt velikou sílu,
otec však bohů a lidí to bystře postřehl dřívě.

Žab tak zkáže již blízkých se zželelo Kronovu synu,
zakýval vznešenou hlavou a pronesl taková slova:

Běda, jak těžký zápas to spatřuji očima svýma!
Pořádný práce kus ten Kouskolap chystá, když záby
u rybníka tam stíhá odplatou. Vyšleme proto
Athénu válčení znalou neb Área, at mu co nejdřív
zabrání bojovat dál, i když je takový silák.

Tak tedy Kronovec pravil a jemu zas odvětil Arés:

Nestačí, Kronovče, síla ni Athénina ni moje
odvrátit ještě včas tu náhlou záhubu od žab.

Všichni však pojďme na pomoc jim — nebo ty onu
zbraň svou

vymrští sám! Vždyť tak i největší hrdina padne;
tak jsi i Kapanea kdys zahubil, silného obra,
velkého Enkelada i Gigantů divoké plémě.

Takto řekl a Zeus, (dav temné přihnati mračno,)
nejprve zahřímá silně, až velkým Olympem zachvěl,
vzápětí kmitavý blesk, (tu zbraň svou, do dlaně
chopiv,)

s mocným jej rozmachem vyslal, i vyletěl z vládcovy
ruky.

Všecky poděsil sice tím s nebe seslaným ohněm,
přesto však myší voj přec neustával a doufal
takto jen ještě spíš rod žabích nepřátel potřít.

Zeus, když z Olympu viděl, že žabám záhuba hrozí,
soucitem znova byl jat a hned jim posilu poslal.
Přišli: hřbet jako z kovu a zahnutá klepeta měli,
šilhouni širokých zad, chod šouravý, s nůžkami

v ústech,

kostnatí skořepináči, noh křivých, lesknavých plecí,
sanice natahující a na stopkách mající oči,
dvojhlaví osminožci, zlí štípači — jméno pak jejich
raci. Ti chapadly svými hned ocasy, nohy a ruce
myším uštipovali a lámali oštěpy jejich.

Lekly se nebohé myši těch hrůz a nevytrvavše,
šmahem se na útěk daly. A zatím zapadlo slunce,
jednodenní pak války děj tak skončení došel.

Překlad „Homérských hymnů“ se zakládá na vydání *Allenově*: „Homeri opera, tomus V, Oxonii 1912“. Na pochybných místech textu rukopisného podání, značně porušeného, přidržel jsem se nejednou některého z jiných vydání, kterých jsem i jinak při své práci použil: Gemoll, *Die Homerischen Hymnen*, Leipzig 1886. Allen-Sikes, *The Homeric hymns*, London 1904. Evelyn-White, *Hesiod, the Homeric hymns and Homerica* (s anglickým překladem), London 1914. Humbert, *Homère, Hymnes* (s francouzským překladem), Paris 1941.

Pro překlad „*Batrachomyomachie*“ volil jsem za základ vydání *Ludwichova*: „Die homerische *Batrachomyomachia* des Karers Pigres nebst Scholien und Paraphrase, Leipzig 1896“, rovněž s některými odchylkami v jednotlivostech podle jiných vydání.

Hymny poprvé do češtiny přeložil zároveň s *Batrachomyomachii* časoměrným šestiměrem Hynek Mejsnar: „Homérový hymny, epigramy a *Batrachomyomachia*“ (v Táboře 1881). O překlad *Batrachomyomachie* se u nás pokusili již v době obrozenské (v časopisech) Dominik Fr. Kynský (před r. 1820) a o málo později Slovák Samuel Rožnay, který přeměnil v rýmovaných trochejích *Batrachomyomachii* násilně v jakýsi ženský boj vzhledem k tomu, že žába i myš jsou v češtině rodu ženského (v řečtině obojí rodu mužského). Po časoměrném překladu Mejsnarově (1881) byl otištěn jen v rámci výroční zprávy gymnasia v Domažlicích (1891) ještě časoměrný, ale uhlazenější překlad „Vojna žab a myší“ od Ant. Škody. Velmi volný je pozdější knižně vydaný překlad Jaromíra Rašína: „Homérova *Žabomyší vojna*“ (v Praze 1928), vpravený do rozměru přízvučného iambického trimetru. (Ztrácí mnoho na parodistickém účinku tím, čím se od originálu odchyluje.) Překlady zde podané jsou ovšem přízvučné, zachovávajíce jinak formu originálu. Místa v rukopisech porušená, popř. doplněná, jsou označena závorkami.

21 — *Démétro* — *Déméter* (-try), bohyně zemské úrody, matka Persefonia, ctěná zvláště jako dárkyně a ochránkyně obilí, jejím odznakem je hrst klasů a srp.

Zeus (Dzeus, další pády *Dia*, *Diovi* atd.) — nejvyšší bůh, svrchovaný vládce přírody, bohů i lidí, mající v moci mraky, déšť, blesk a hrom (proto hřímatel). Podle Hésiodovy epické básně o původu bohů *Theogonia* vzešel ze spojiny nejstarších božstev *Úrana* (*Úranos* — *Nebe*) a *Gaie* (*Gaia* — *Země*) rod mohutných *Titánů* (*Títánes*), z nichž hlavní *Kronos* násilným zásahem *Úrana* svrhl a zmocnil se vlády nad světem. Nejmladší z jeho dětí z matky *Rheie* (*Rheia*) *Zeus* povstal proti otci a v nastalém boji *Titánů* s pomocí jiných bohů *Krona* přemohl. Rozděлил se pak o vládu nad světem se svými dvěma bratry tak, že sám si ponechal jako nejvyšší bůh nebe a povrch země, *Poseidón* se stal pánem moře a *Hádés* (-da, -dovi atd.) pánem podzemí (podsvětí), říše mrtvých.

Otec...Zeus — Persefonu porodila *Diovi* *Déméter*. Řádnou manželkou byla mu druhá sestra *Héra*; mnoho synů a dcer zplodil *Zeus* s jinými bohyněmi i pozemským i ženami, k nimž vzplanul láskou.

Přislíbil dříve — Bratru *Hádovi* slíbil *Zeus* dceru *Persefonu* bez vědomí její matky.

Ókeanovny — dcery *Ókeana* (*Ókeanos*), boha veletoku, objímajícího celou zemi.

Vladaře Stínů — Zemřelé si staří *Řekové* představovali jako bezkrevné stíny. *Vladař Stínů* a níže *Hostitel Stínů* jsou eufemistická pojmenování nevlidného boha podsvětí. Byl označován i jinými opisy, k tomu se vztahuje níže přívlastek „s mnohými jmény“.

Na pláni nýské — *Nýsa* je zde asi jméno mythické.

22 — *Hekaté* — bohyně noci, nosí pochodně. Protože se únos stal za dne, mohla jej *Hekaté* ze své jeskyně slyšet, ne však vidět, povědět o něm mohl toliko *Hélios*, jenž vidí všecko. *Hélios*, bůh slunce, syn *Titána* *Hyperióna* a *Theie*, vyjíždí ráno na zlatém voze z *Ókeanu*, projede celou oblohu a večer se zase ponořuje do *Ókeanu*. (Viz hymnus.)

Ten však — tj. Kronovec Zeus; byl vzdálen úmyslně, když měl Hádés Persefonu unést.

Konejšil sklíčené srdce — V následujícím textu je menší mezera.

Déó — vystřídává jméno Démétér v čas jejího bloudění.

Ambrosie — pokrm bohů, jímž udržují svou nesmrtelnost, nápojem jejich je nektar.

23 — *Strůjhyňé časů* — Jako bohyně úrody způsobuje Démétér také příhodné počasí pro zemské plodiny.

24 — *V Eleusině* — Eleusis (-siny), na atickém pobřeží záp. od Athén.

Olympských sídel — Za společné sídlo bohů (po nastoupení třetí již dokonalé generace božské) pokládán Olympos, hora na rozhraní Thesálie a Makedonie, nejvyšší v Řecku.

Z darů zlaté Afrodity — Afrodité, bohyně lásky a krásy, nazývá se u básníků často zlatá (= zlatem zdobená). Srovnej hymnus VII.

25 — *K Thóriku* — Thórikos, město s přístavem v Atice.

28 — *Němým a žertovným posunkováním* — Snad narážka na veselé žerty při slavnostech Démétriniých (iambeia).

Ta se jí... libila vždycky — Pokud setrvala Démétér v domě Keleově, měla Iambu za svou společnici.

Zasvětila tak nápoj — Popsané zde směsi (kykeón) se užívalo jako posvátného nápoje při eleusínských mystériích; viz níže pozn. o těchto slavnostech.

29 — *Zhoubného červa* — Snad jsou míněny škrkavky, jež mohou oslabením dětského organismu být i životu nebezpečné.

Ambrosií — Bohyně potírala dítě ambrosií, aby nepotřebovalo obyčejného pokrmu a jakýsi křest ohněm měl je učinit nesmrtelným.

V stehna se udeřila — Tento projev prudkého vzrušení myslí, zvláště velkého bolu, pro nás neobvyklý, připomíná se několikrát v eposech Homérových.

30 — *Proud Stygu* — Styx (Stygu), řeka obtékající podsvětí; bohové při ní přísahali.

Nad Kallichorem — Kallichoros, pramen poblíž Eleusiny.

31 — *Iris (Íridy)* — bohyně duhy, poselkyně bohů, zejména Dia a Héry.

32 — *Hermés* (Herma atd.) — syn Dia a nymfy Maie, je zvláště bystrý posel bohů, provádějící i nejtěžší úkoly; nosí kouzelný prut, jímž lidi uspává a přináší jim sny. O něm jedná hymnus III.

33 — *Argovrah* — Řecké příjmení boha Herma Argeifontés bylo již starým Řekům nesrozumitelné a bylo vykládáno nesprávně lidovou etymologií jako vrah Arga (Argův), Argovrah na základě báje, podle níž Íó, dcera říčního boha Ínacha (v Argolidě) se tak zalíbila Díovi, že ji učinil svou milenkou. Aby ji uchránil před žárlivou chotí Hérou, proměnil ji v krávu, tu si však Héra od něho vyžádala jako dar a dala ji hlídat stookým netvorem Argem (Argos). Na rozkaz Díův Hermés Arga uspal a usmrtil.

Erebos (= tma, temnota) — jiné označení temné říše Hádovy, podsvětí.

34 — *Aidóneus* — tj. Hádés.

35 — *Pallas* — příjmení Athény, bohyně války a umělých prací, Artemis, bohyně lovu; obě jsou družkami Persefoninými jakožto bohyně panenské.

36 — *Rheiu* — matku Démétrinu.

37 — *Svěřila obřady svaté* — V tomto a dalších 12 verších se naráží na tajné obřady, zvané mystéria, při slavnostech eleusínských, které se vyvinuly v Atice z původního, čistě rolnického kultu Démétrina. Mystéria byla uváděna ve spojitost s tajemstvím života a s osudem duše po smrti a účastníci byli pro ně zvláště zasvěcováni. Nově zasvěcení byli nejdříve účastní malých mystérií (jarních), jimiž byl oslavován hlavně návrat Persefonin z podsvětí, pak směli přistoupit k velkým mystériím (podzimním), slaveným ke cti Démétry a Persefony ve spojení s Dionýsem, bohem plodivé síly a vína. Po několikadenní přípravě umýváním v mořské vodě, posty a usmířovacími oběťmi ubírali se v slavnostním průvodu z Athén do Eleusiny (vzdálené odtud skoro 5 hodin). Když po cestě, přerušované zastávkami s různými obřady, došel průvod do chrámu obou bohyň, směli zasvěcenci po předcházejícím postu požit posvátného nápoje (kykeónu), připraveného z ječné mouky s vodou a mátou. (V hymnu si Démétér, jež se v svém zá-

rmutku zdržovala jídla i pití, vyžádá v Eleusině v domě Keleově takovou směs mlsto nabízeného vína, a tak „zasvě-
tí nápoj“). Tato důležitá část rituálu měla být prostřed-
kem ke skutečnému spojení s bohyní a připomínkou jejího
vytrpěného žalu. V nočních slavnostech v hlavním chrámu
se mystéria dovršovala. O jednotlivostech je nám bezpeč-
ného příliš málo známo. Zasvěcení do všech tajů byli zavá-
záni k přísnému mlčení, nikdo je nesměl beztestně prozra-
dit. Vnějšími dojmy těchto slavností měla se v účastnících
utrzovat naděje a víra v život posmrtný a posilovat mrav-
nost.

38 — *Plútos* — personifikace bohatství.

Paros — v souostroví Kyklad, *Antrón*, město v Thesálii,
významná místa kultu Démétrina.

39 — *Vístým* (jinde *Nemylným*) *střelcem* se jmenuje bůh Apollón.
Jeho stálým atributem je luk s šípy nikdy nechybujícími,
jimiž sesílá náhlou smrt. Význam tohoto božstva prošel
delším vývojem. Prvotně bůh pastýřství a chovu stád,
znám je zvláště jako bůh slunce, věštby, básnického
nadšení, hudby, ochránce umění.

Létó — matka Apollóna, je podle báje u Hésioda dcerou
Titána Koia. Když byla oplodněna Diem, žárlivá manželka
Héra ji krutě pronásledovala. Úvodní scénou hymnu má
být naznačena Apollónova moc na Olympu přes všecku
nepřízeň Hérinu.

Artemis (- midy) — sestra Apollónova, panenská bohyně.
O ní jedná hymnus VIII.

Ortygií je míněno nejspíše místo nedaleko maloasijského
pobřežního města Efesu, kde měla Artemis proslulý chrám.
Podle známější báje porodila Létó na *Délu* (*Délos*), nej-
menším kykladském ostrově, Apollóna i Artemidu jako
dvojčata.

Kynthos — hora, *Ínópos*, říčka na ostrově *Délu*.

Foibos (-ba) — tj. světlý, jasný, nejčastější příjmení Apolló-
novu od té doby, kdy ve vývoji významu tohoto božstva do-
šla největšího rozšíření představa Apollóna jako boha slunce.

40 — *Euboia* — největší ostrov v Egejském moři, táhnoucí se
podél Boiótie a Atiky.

Aigina — ostrov uprostřed zálivu Saronského mezi Argoli-
dou a Atikou.

Aigy — je míněn asi ostrov poblíž Euboie.

Eiresie — ostrov s městem téhož jména v zálivu Thermaj-
ském při Makedonii.

Peparéthos — ostrov sv. od Euboie.

Athós (-thosu) — předhoří poloostrova Akté, vybíhajícího
na východ z Chalkidiky (na j. od Makedonie) do moře
Thráckého.

Pélion, pohoří na thesalském poloostrově Magnesii.

Samos Thráckého moře — tj. Samothráka, na v. od Chalkidiky.

Ídé — pohoří v Troadě.

Autokané — m. v Aiolidě na záp. pobřeží Malé Asie.

Fókaia — m. v sev. Iónii na záp. pobřeží Malé Asie.

Skýros — ostrov mezi Euboíí a Lesbem.

Imbros — ostrov na jv. od Samothráky.

Lémnos — vulkanický ostrov ve Sporadách.

Lesbos — ostrov ve vých. Egejském moři (*Makar*, jeho
mythický král), jižněji ostrov *Ghios*.

Mimas — hora na sz. výběžku Iónie naproti Chiu; na jeho
již. cípu mys Kórykos.

Klaros — město v Iónii sev. od Efesu.

Aisagea — hora na půdě Iónie, nepříliš vzdálená od míst
předtím jmenovaných.

Mykalé — .mys na již. pobřeží Iónie, naproti němu úrodný
ostrov *Samos*.

Miléto — město v již. Iónii.

Kós (Kou) — ostrov ve Sporadách u Karie, *Meropové* jeho
dávní obyvatelé.

Knidos — přímořské město v Karii.

Karpathos — ostrov mezi Krétou a Rhodem.

Naxos — největší z ostrovů kykladských.

Rhénéia — ostrov severně od ostrova Paru. Řadou míst
v 15 předchozících verších má být naznačeno, jak dlouho
musela Létó putovat po březích a ostrovech v oblasti
Egejského moře. Vyčítá je jakýmsi okruhem, v němž je
však neváže vždy na očekávaný pořádek. Volí přitom místa,
na která se kult Apollóna z *Délu* rozšířil.

- Strachem* — tj. před hněvem bohyně Héry.
- 42 — *Styžský proud* — tj. proud Stygu (Styx).
- Dióné* — dcera Titána Atlanta (Atlas), matka Afrodítina.
- Themis* — dcera Úrana a Gaie, bohyně mravního řádu a spravedlnosti. Ichnajskou se nazývá podle thesalského města Ichnai, kde byla zvláště uctívána.
- Amfitrité* — dcera mořského boha Nérea (Néreus), poddaného Poseidónovi. *Eileithya*, bohyně porodu.
- Devítikohenní řetěz* — Náhrdelník takové délky (asi 4 m) je si možno představit spirálovitě stočený.
- 44 — *Kde k tvé oslavě... se Ióni scházejí...* — Básník přechází tu pojednou k přítomnosti, k líčení slavnostního shromáždění (panegyris) Iónů na oblíbeném ostrově Apollónově Délu. Verši oplývajícími chválou, a zvláště obdivem pro sbor dělských dívek a jeho nevšední výkony ve zpěvu a tanci, zamýšlel získat u obyvatelů Délu, o jejichž apollónské slavnosti svůj hymnus přednášel, přízeň pro sebe a rapsodiku homérovské školy, k níž zřejmě náležel.
- 45 — *Svým zpěvem* — písněmi recitovanými od rapsodů při jejich potulkách.
- Slepý muž to* — patrně míněn Homér, podle dávné tradice slepý. Chios byl jedním ze sedmi míst, která si osobovala čest být jeho rodištěm.
- My* — rozumějí se rapsodové homérovští, proti jinému směru, asi hésiódovskému. Ve vloženém rozloučení s dívčím sborem dělským slibuje tu autor hymnu za sebe a ostatní homérovce za očekávanou přízeň roznášet slávu této dělské znamenitosti po všech krajích.
- Neustanu však... Létó* — Po těchto verších, jimiž se končí vypravování o zrození Apollónově, následuje bez žádoucí spojitosti vypravování o putování Apollónově za místem pro založení věštírny. Přejchod je příliš náhlý, pravděpodobně byla tato dlouhá část hymnu původně samostatný hymnus jiného autora.
- Lykii, pane, zveš svou... panuješ mocně* — Těmito verši se chce říci: Jsou krajiny (Lykie, Méonie) a města (Milétos) v Malé Asii, kde je Apollón pánem svých chrámů, ale všechna jeho moc se objevuje zvláště na Délu.

- Pýthó* — staré jméno pozdějších Delf, ve Fókidě v stř. Řecku.
- Musy* — bohyně zpěvu, dcery Diovy, jsou průvodkyně Apollónovy a svým zpěvem obveselují bohy na Olympu. Prvotně bez určitého počtu a jmen, pak se ustálil počet devíti Mus, Hésiódos v Theogonii uvádí již jejich jména. Jako matka jejich bývá jmenována Mnémosýné (dar paměti) z rodu Titánů. Básníci vyzývají Musy (nebo Musu) na začátku svého díla o přispění.
- 46 — *Charitky* — bohyně půvabu, bývají v průvodu Apollónově spolu s Musami; také jsou průvodkyněmi bohyně lásky Afrodity.
- Hóry* — bohyně řádu v přírodě a jeho ochránitelky; jsou půvabné dcery a služebnice Diovy.
- Harmonie* — personifikace souladu.
- Hébé* — bohyně mladosti.
- Arés* — bůh války. Area se týká hymnus XIII.
- Argourah* — tj. Hermés.
- O tvých láskách* — Text celého místa o láskách Apollónových, v nichž se naráží na některé báje nám méně známé, je silně porušený, a tím nejasný.
- Pterie* — krajina v jv. Makedonii při úpatí Olympu.
- K Eniénum* — Eniéni a Perabiové, kmenové usedlí v Epeiru v sz. Thesálii; místo *Lektos* není určitěji známo.
- Iólkos* — město v Thesálii u zálivu Pagaského.
- 47 — *Kénaion* — sz. mys ostrova Euboie.
- Lelantská rovina* — na Euboií při řece Lelantu.
- Euripos* — mořská úžina mezi Euboiou a Boiottií.
- Mykaléssos* — město na úpatí hory Messapia (předtím označené jako „svatá zelená hora“) v Boiottií.
- Teuméssos* — vrch nedaleko boiótského města *Théb*, v nejstarší době v jedn. čísle *Thébé*, později v mn. č. *Théby*.
- Onchéstos* — město v Boiottií u jezera Kopajského.
- Poseidón* — bůh moře. Od starších dob byl pokládán také za stvořitele a krotitele koní. Při zmínce o Poseidónově háji v Onchéstu připomíná se způsobem poněkud náhlým a nedostí jasným — snad je tu v rukopisném podání meze-

ra — jakýsi obyčej, odjinud neznámý. Zdá se, že jde o obyčej, kterým se v onom kraji zkoušelo, svoluje-li Poseidón, bůh, jemuž byl kůň zasvěcen, aby mladý kůň, schopný již tahání, chodil podě jhem. Hřbě bylo poprvé zapřaženo do lehkého vozíku a v háji Poseidónově puštěno bez vozataje; projel-li kůň posvátným okrskem s vozem bez zavadý, mohl být zapřahán k práci, pakliže se od vozu utrhl, zlomiv voj, odpíral tím bůh svolení k ujařmení svého zvířete a vlastník ho mohl používat jen k jinému účelu, porouchaný pak vůz byl, jako poznamenaný Poseidonovou nelibostí, ponechán na místě opřený v svatyni...

Kéfisos — řeka vtékající do jezera Kopajského a přítékající z Fókidy do města *Lilaié*.

Svémocný — jedno z častých příjmení Apollónových. Boiótská města *Haliartos* a *Ókaleia* jsou uvedena postupem ze stanoviska zeměpisného nepřesným.

Pelfítsa — pramen vyvěrající na pohoří Helikónu.

48 — *Európe* — tak bylo ještě tehdy nazýváno jen sev. Řecko. *Parndásos* — hora v jz. Fókidě; pod ní leželo prastaré město *Krisa*.

Flegyové — loupežný kmen.

49 — *Kéfiské pleso* — tj. Kopajské jezero.

50 — *Zplodil ze své hlavy* — podle pozdější báje. O tom viz hymnus XXVII.

Héfaistos (-ta) — bůh ohně.

Néreus — mořský bůh, poddaný Poseidónovi, otec *Néroveu*, jednou z nich byla *Thetis*.

51 — *Vy v podzemí přebývající* — Z Titánů ti, kteří v zápasu Diově proti Kronovi nešli s Diem, byli svrženi do Tartaru, jež si představovali staří ještě hlouběji než říši Hádovu.

52 — *Chimaira* — nestvůra soptící oheň, již popisuje Homér v Iliadě (vpředu lev, vzadu saň, uprostřed divoká koza). *Pýthos*, *Pýthický* — básníkův výklad jmen je srozumitelný jen v originále, kde je etymologisující hříčka kolem jména *Pýthos* (= Delfy) a řeckého slovesa *pýthein* = zpuchřelým činiti, v trpném rodě = puchřeti, práchnivěti; v českém překladě ji nelze napodobit.

53 — *Mínos* — Uvádí se v báji jako první král krétského města *Knósu* (Knósos); pro svou spravedlnost se stal po smrti soudcem v podsvětí.

Z vavřínu svého — Vavřín byl zasvěcen Apollónovi. Delfská jeho kněžka, než pronášela věštbu, zatřásla prý vavřínovým stromem, rostoucím před chrámem, a rozkoukla několik lístků.

Do Pylu pisečného — Mínil se nejspíše Pylos v Trifylii, jižní části krajiny Élidy (Élis) na záp. Peloponnésu (v historické době už zaniklé).

Notos — jižní vítr a jeho bůh.

Maleia a *Tainaros* — dva z jižních cípů Peloponnésu; jménem *Tainaros* je míněn mys i město téhož jména.

54 — *Další dráhu* — Popis cesty nelze v jednotlivostech dobře sledovat. Loď s krétskými kupci, řízená Apollónovou vůlí, objížděla Peloponnésos od jihu směrem severozápadním a nakonec se obrátila na východ k zálivu Korintskému. Básník se nezatěžuje zeměpisnou přesností, postup míst je někde zmatený. Poloha některých míst je nejistá (*Aréné*, *Aipy*), *Argyfea* je odjinud neznáma. *Pylos*, *Kruny*, *Chalkis* byly v již. Élidě, *Dymé* již na severním pobřeží (v krajině Achaia). Místem, od něhož bylo lze vidět ostrovy v moři Iónském, je míněno pravděpodobně město *Feai* na pobřeží střední Elidy.

Ithaké — známý ostrov Odysseův, v moři Iónském, taktéž *Dulichion* (nedaleko Ithaky), *Samé* (asi starý název *Kefallénie*) a *Zakynthos*.

Rozlehlý záliv — Korintský.

Pelopávu ostrov — tj. Peloponnésos.

Zefyr (*Zefyros*) — západní vítr a jeho bůh.

Trojnoží vzácných — *Třínožky*, na jaké se stavěl kotlík nad oheň, dávaly se jako dar i s kotlíkem jen pro výzdobu domu; zde jako dar do chrámu ve vzácného materiálu.

56 — *Jakožto Delfinského* — *Delfinios*, dříve asi samostatný bůh mořeplavectví, je zde již jako příjmení Apollónovo; je v něm zároveň narážka na pozdější jméno *Pýthu Delfoi* (Delfy). *Paián* — sborová píseň prosebná nebo děkonná, určená Apollónovi (též *Artemidě*).

- 57 — *Tam jim ukázal bohatý chrám* — Zde se tedy chrám již předpokládá.
- 58 — *Jiní mužové... vašimi páry* — Nejasná narážka, pravděpodobně na amfiktyony. Delfská amfiktyonie byla nejvýznamnější z oněch spolků, v jaké se sdružovaly obce (státy) kolem určité svatyně k její ochraně a k udržování tamějšího kultu. Členové amfiktyonie (amfiktyonové) se zavazovali k hájení zájmů příslušné svatyně i zbraní a k zachování jistých zásad a pravidel ve vzájemných stycích. Kdo se provinil proti stanovenému řádu, podléhal potrestání sborem volených zástupců.
- 59 — *Arkadie* — hornatá krajina v středním Peloponnésu, *Kylléné (-ny)*, pohoří v sv. Arkadii.
Stádo Apollónovo — Jako se starodávnému člověku zámožnost jevila v početnosti chovného dobytka, tak se bájilo také, že bohové mají své bohatství skotu, který se ve velkých stádech pase v Pierii, krajíně jižní Makedonie, v blízkosti pohoří Olympu. Tam se odebral Hermés, aby odehnal krávy patřící Apollónovi.
- 60 — *Vznosně našlapujíc* — Výraz vhodný pro koně, zde o želvě, vzpírající na nemotorných nízkých nožkách své tělo vězíci v krunýři, volen úmyslně pro vzbuzení komického dojmu.
Ty hostiny družko — Při tomto oslovení želvy myslí Hermés již na hudební nástroj, který si z jejího krunýře vyrobí. V Homérově *Odyssei* nazývá Odysseus také loutnu „družkou hostiny“.
Líp je držet se... bývat — Verš originálu je převzat z Hésiodovy básně „Práce a dny“, kde se vztahuje k uchránění majetku, pravděpodobně se ho však užívalo jako aforismu doporučujícího ženám držet se v ústraní a uvarovat se tak nebezpečí pomluv. Pronášeli ta slova Hermés k želvě, jsou zřejmě parodistická.
Škodlivé síly odvracet — Ve spise *Geoponika*, byzantské sbírce výňatků ze starých spisů hospodářských, čte se např., jak prý lze užít živé želvy jako ochranného prostředku proti krupobítí na vinicích: musí být nesena položená naznak v pravé ruce kolem celé vinice a potom zanechána v této

poloze živá uprostřed pozemku (želva převrácená naznak nedovede se bez pomoci sama zase obrátit).

Nařezal ze třtiny hůlky — Z nedosti jasného dalšího popisu je nesnadno nabýt přesného obrazu o tom, jak si podle představy básníkovi Hermés vytvořil z želvy lyru, zvláště když ani zachovaný text tu není všude bezpečný.

- 61 — *Jako když sbory jinochů... se... škádlí* — Mínil se improvizování žertovných veršů ke vzájemnému škádlení při hostinách a veřejných slavnostech, jak bylo oblíbeno zvláště u Řeků dórského kmene.

Obrátil otisky kopyt — Hnal krávy pozpátku, takže se jejich obrácené šlépěje zdály vést k louce, a nikoli pryč od ní, sám pak šel pravidelným způsobem vpřed se sandály, které si zvláště upravil tak, aby zahladily jeho vlastní stopy.

- 62 — *Skrz travnatý Onchéstos míře* — Se značnou epickou volností představuje básník dráhu mezi Pierií a Onchéstem jako písčitou, další pak cestu Hermovu s ukradeným skotem odbývá neurčitým označením, až jako cíl uvádí jakousi jeskyni, používanou přfležitostně za stáj, v blízkosti řeky Alfeia (v Élidě v sz. Peloponnésu). Z pozdějšího vypravování, kde Hermés sám vede Apollóna k úkrytu své kořisti, se vyrozumívá, že Hermés přihání krávy nejdříve k brodu řeky Alfeia a odtud k Pylu, zde nejmenovanému; na zpáteční cestě po vykonané oběti zahodí do této řeky své vlastnoručně upletené sandály, když je již nepotřeboval. *Budeš ty obtížen vínem* — Obtížení vínem je mříáno ve dvojmým smyslu, jednak vzhledem k úrodě hroznů, jednak vzhledem k účinku požitého nápoje. Hermés, zažertovav takto se starcem, o němž předpokládá, že poznal, oč běží, připojuje hned jen varovnou radu, jak by se měl zachovat, kdyby snad byl někým tázán.

Seléné — personifikace měsíce, o ní viz hymnus XII. Proti odchýlné genealogii na tomto místě je v hymnu na Héliu (XI) ve shodě s Hésiodovou Theogonií jejím otcem Hype-rión a Hélios (Slunce) a Éós (Zora) jsou jejími sourozenci.

- 63 — *Ve dřevě marhaniku* — Primitivním prostředkem k rozněcování ohně v dávných dobách byla dvě dřeva z nichž

jedno, tvrdší, bylo vyhloubeno, a druhým, měkčím, se v něm točilo. Podle pravděpodobné domněnky — text originálu je na tomto místě značně porušen — druhým dřevem, jehož Hermés podle vypravování básníka použil vedle kolíku vavříňového, je zde míněn marhaník (granátovník, nesoucí granátová jablka) nebo keř jemu podobný. Básník ve svém nadšení pro opěvovaného boha improvizoval scénu, v níž se Hermés představuje jako vynálezce způsobu, jak získat oheň; podle běžné báje přinesl lidem oheň Prométheus z nebe.

Héfaistos — bůh ohně.

Rozprostřel po drsné skále — Legendou o zkamenění stažených kůží měl se patrně vysvětlovat zvláštní tvar určitých skal u nějaké jeskyně zasvěcené Hermovi.

Dvanáct nařezal dílů... bezvadnou poctou — U různých kmenů řeckých neměli bohové stejnou úctu; celkem se ustálil počet nejmocnějších na dvanácti, ale výčet jejich jmen se místy přece poněkud různil. V nejznámějším dvanáctery byl zařazen také Hermés: Zeus, Héra, Apollón, Artemis, Athéna, Afrodíté, Poseidón, Démétér, Hermés, Héfaistos, Arés, Hestia. Myslil-li básník ve svém vypravování, že Hermés oddělil k oběti dvanáct dílů, na toto dvanáctero, museli bychom soudit, že Hermés je tu představován úmyslně v groteskní situaci, jak předbíhaje události, přináší obět také sám sobě; lze však také mít za to, že autor hymnu znal ze své otčiny dvanáctero hlavních bohů, ve kterém Hermés uváděn nebyl.

65 — *Zemětras* — příjmení Poseidóna, boha moře, bijícího svými vlnami souši.

66 — *Znamení poznal* — Z letu ptáků se také věštilo; Apollónovi, bohu věštnému, stačilo, když spatřil velikého ptáka, aby poznal, že zlodějem byl Hermés.

67 — *Kosmatý Kentaur* — Kentaurové byli v představě Řeků divoké lesní bytosti, mající přední tělo lidské, ostatní trup i s nohami koňský.

Tartaros — je zde za podsvětí vůbec.

69 — *Znamení ze sebe pustil... vzdáti pak i kýchl* — Oběma těmi hlučnými projevy chce Hermés zesměšňujícím způsobem

potvrdit Apollónovu předpověď z předešlých veršů, že bude jednou představovat nejvyššího pána zlodějí. Apollón pak přijímá obojí jako dobrá znamení pro sebe. Kýchnutí bylo odedávna vykládáno za příznivé znamení, zvláště pokládáno za potvrzení nějakého předcházejícího výroku.

Dlaněmi přiklání uši — Text originálu je zde nejasný, snad je míněno gesto, jímž Hermés s přemrštěnou horlivostí chce naznačit ochotu teď již vážně a pozorně naslouchat slovům Apollónovým, aby se dohodli.

70 — *Pastevec ovci* — Hermovi se tu přidává epiteton vyplývající teprve z jeho potomní funkce jako boha pastýřů a ochránce stád.

Na Olympu zdvihl se ruch — Bylo teprve časně ráno.

Jak zlatotránná se zjevila Zora — Zora = Eós, sestra Héliova, bohyně ranních červánků. Před východem slunce vstává z Ókeanu (nebo ze svého lůžka) a jedouc na voze se spřežením rychlých koní, přináší světlo bohům i lidem.

72 — *Že jsem nezahnal krávy k nám domů...* — Způsob, jak se obviněný Hermés hájí, je plný humoru. Vůči Apollónovi byl hotov se křivě zapřísáhnout, že jeho krávy ani neviděl, ale před Diem mluví tak, že jeho tvrzení neodporují vlastně pravdě: nepřihnal skutečně krávy domů, ale zahnal je do jeskyně, ani nepřekročil práh domu, když se vracel, ježto se protáhl otvorem pro klíč. Chytráctví je také v jeho ujištění o velké účtě k bohu Héliovi (Slunce), jenž všechno vidí: ovšem slunce již zapadlo, než se na svou výpravu vydal, a ještě nevyšlo, když se vracel.

Tak ať zdar je se mnou — rozumí se: jako že je pravda, co říkám.

73 — *Průvodce Hermés* — zase narážka na jednu z potomních funkcí Hermových, provázet duše zemřelých do podsvětí. *Z urbových prutů... padaly pruty* — dva verše vyplňující pravděpodobnou mezeru v textu originálu.

74 — *Očima blýskal* — V několika dalších verších, jež v textu originálu chybějí, byla patrně zmínka o lyře, kterou Hermés dosud schovával pod plenou ovinutou kolem těla a nyní ji „hleděl před ním ukřítí“ v narostlém proutí, Apollón to

však zpozoroval, žádal vysvětlení a Hermés pak si již pomocí své lyry nahněvaného bratra „snadno usmířil“.

Mnémosýné — jako matka Mus se stává také ochránkyní Herma, vynálezce lyry.

Hostiny druhu — Apollón nazývá Herma „druhem hostiny“ vzhledem k vynalezené jírní lyře, kterou Hermés sám dříve označil za „družku hostiny“.

75 — *Při tomto dřínovém kopí* — Apollón přísahá při svém kopí, jež drží v ruce, jako např. Achilleus v Homérově Iliadě při svém žezle. Na luky a oštěpy bylo obecně užíváno dřeva dřínového.

76 — *Radostně od něho přijal* — Hermés se tu spokojuje s tím, že přijímá funkci ochránce stád, ale tím také dárce blahobytu. S tím souvisí i zlatá hůl, Apollónem Hermovi slíbená, přinášející bohatství a štěstí.

77 — *Syringu* — Pastýřská píšťala zvaná syrinx (-ngy) se skládala z píšťal postupně kratších a kratších (jako naše „moldánky“); zde se připomíná jako pozdější vynález Hermův, jindy se přičítá vynález tohoto nástroje pastýřskému bohu Pánovi (srovnej hymnus VI).

78 — *Dává v úkolech zdar... získal* — Smysl tohoto místa pro porušenost textu originálu není dosti jasný.

Na něž jsi zvědav — Kde tuto zvědavost dal Hermés na jevo, není ze zachovaného textu zřejmo.

Jen věštně významných ptáků — Jen tomu, kdo přišel k věštnírně za příznivého znamení, dostalo se pravdivé věštby. Všichni ptáci neměli pro věštbu stejný význam. Dary byly pro každého tazatele věštnírní povinné bez ohledu na výsledek věštby.

Jsou jakési ženy věštky — Apollón, odvděčuje se Hermovi za darovanou lyru, povoluje mu i jistou účast ve věštění, ovšem nikoli ve svém vyšším umění, získaném od Dia, nýbrž přenechává mu jen jakýsi druh nižší mantiky, které ho mohou naučit věštecké panny, tři letité okřídlené sestry — Thie — na Parnasu, od nichž se sám v dětství učil základům věštění. Zdá se, že si je máme představovat jako bytosti, které se mohou proměnit v podobu včel, nebo jako ženy mající od pasu tělo včel; bílý jemný poprašek na

hlavě vykládá se buď o barvě vlasů nebo o pelu, jímž bývají včely obaleny.

79 — *Jediným poslem k Hádovi* — Hádés sám od Herma daru neobdržel, ale svolil k té počtě, aby byl Hermés stálým průvodcem zemřelých do jeho říše.

80 — *Kyperské pant... činy... Kythérské bohyně dílo* — Ostrovy Kypros (ve vých. moři Středozemském na jih od Malé Asie) a Kythéra (na jih od peloponéské krajiny Lakoniky) byly hlavními sídly kultu bohyně lásky Afrodíty, podle nich se pak často nazývá jen Kyperskou (Kypris) nebo Kythérskou.

Hestia — bohyně krbu a klidné domácnosti.

Již zplodil první... potom se poslední stala — Naráží se na báji známou z Hésiodovy Theogonie, že Kronos, vládnoucí nové generaci bohů po svržení Úrana, z obavy, aby nebyl od žádného ze svých dětí zbaven vlády, polykal děti, z nichž první byla Hestia, jakmile se narodily, až matka Rheia poslední dítě, jímž byl Zeus, zachránila lstí, podavši Kronovi místo novorozence do plínek zabaleno kámen; dospělý pak Zeus přinutil otce, aby pohlcené děti zase vyvrhl, a tak byla Hestia potom poslední.

81 — *Uprostřed domu...* — Krb byl středisko domu a rodiny; Hestii se obětovalo vždy na začátku obětních hodů.

Po Anchísovi — Anchísés, král v městě Dardanii u pohoří Ídy v Troadě (Troas v sz. Malé Asii); zakladatelem města je podle báje Dardanos, praotec rodu, jemuž náležel Anchísés. Jeho praděd Trós založil v témž kraji město Tróju.

82 — *Pafos* — město na jz. ostrově Kypru, kultem Afrodítiným zvláště proslulé.

83 — *Frygie* — krajina v Malé Asii, od Troady na jv.

86 — *Aineias* — V originále je slovní hříčka, spojující jméno Aineias s řeckým před. jm. ainos = hrozný; v překladu ji nelze napodobit.

87 — *Ganymédés* — podle pozdější verse mythu unesl Zeus Ganyméda v podobě orla; zde ho uchvacuje prudký vítr. *Z vašeho rodu* — Títhónos byl syn trojského krále Láomédonta.

89 — *Silénové* — bujně bytosti volné přírody, bydlící u vod

a na vlhkých lukách. Byli vypodobováni s ušima a nohama koňskými a někdy zaměňováni se Satyry, dovádívními bůžky hor a lesů s kozlíma ušima, nohama a ocasem. Později byl zvlíecí ráz jejich podoby zjemněn. Setkáváme se v antických památkách také s jediným Sílénem jako s nejstarším ze Satyrů v jejich průvodu.

Zrodila prý ho nymfa... — Anchísés tím nemá popřít své otcovství, ale má se tak vyhnout určité výpovědi.

Kypridu — Kypriis (-ridy) = Kypřanka. Syn Afrodítin a Anchísův Aineias — v latinisované formě Aeneas — dostal se podle pozdější pověsti římské po pádu Tróje na své pouti za novou vlastí do Itálie a stal se praotcem římu. rodu Iuliů, k němuž náležel Caesar a císař Augustus.

91 — *Semely* — Semelu (Semelé), dceru krále Kadma, zakladatele Théb, zamiloval si podle báje Zeus a navštěvoval ji v lidské podobě. Z návodu žárlivé choti Diovy vyprosila si Semelé od Dia, aby se jí zjevil v plné velebnosti krále bohů a vládce blesku, byla však bleskem zasažena a umřela. Porodila děcko života neschopné. Zeus si je dal zašít do svého boku (odtud epiteton Dionýsovo „v bok ukrytý“ ve zlomku hymnu na Dionýsa XXXIII), a když došlo k životu, dal malého Dionýsa odchovat nymfami na hoře Nýse (nejistého určení). Když Dionýsos dospěl, pěstoval révu a třešňák rád s průvodem Satyrů, vedených Sílénem, po horách a údolích za hlučného veselí (odtud níže „*hlučný bůh*“). K nim se přidružovaly ženy, které Dionýsos uváděl u vytržení a divoké vzrušení, zvaly se pak bakchy, bakchantky asi podle jiného jeho jména Bakchos. Toto jméno si pravděpodobně přinesl Dionýsos z Thrákie, odkud jeho kult jako boha vína a extase přešel do Řecka a šířil se nejdříve mezi širší vrstvy lidové, než byl tento bůh přičleněn také k starším, státem uznávaným božstvům, zpodoběným hlavně Homérem.

Tyrhénští loupežní plavci — Tyrhénové, jiné označení Etrusků.

92 — *K Hyperboreům* — Národ Hyperboreů si představovali staří Řekové daleko na severu.

Kde čněl u vesla kolík — Veslaři seděli na lávkách, spoju-

jících obě boční stěny lodi, na horním okraji stěn byly vsazeny kolíky, na něž se vesla připevňovala řemeny.

93 — *Na tebe myslit... píseň* — Dionýsos dává také básnické nadšení jako Apollón.

94 — *Kosmatce Pána* — Pán, bůh pastvin a lesů, ochránce bravu. Původním domovem je v horském kraji arkadském (ve stř. Peloponnésu), kde pásali pastýři čttná stáda bravu, zejména koz, z čehož se vysvětluje představa o jeho podobě, jak ji básník níže naznačil. Je milovník toulek po horách, lesích a lučinách, bujných rejů s horskými nymfami, zpěvu a hry na pastýřskou píšťalu, a rovněž lovu.

95 — *Jméne Pán ho pak zvali... vzbudil* — V originále se tu uvádí jméno Pán v souvislost s řeckým slovem pás = všechen, stř. rod pán (množ. č. pantes = všichni); etymologizující hříčka v překladě nenapodobitelná. Pán nezůstal na Olympu, milejší mu byla horská příroda v Arkadii a volně toulky a hory, jak je básník dříve vylíčil.

96 — *V jemných chomáčcích pěny* — Podle starších představ (v Homérově Iliadě) byla Afrodíté dcerou Dia a Dióny, zde se předpokládá pozdější báje o jejím zrození, jak se čte v Hésiodově Theogonii. Když Kronos ve vzpouře Titánů zbilvil vládnoucího Úrana mužství, plovat utatý úd Úranův dlouho v moři, až se kolem něho vytvořila bílá pěna, řecky *afros*, a z ní povstala Afrodíté (báje etymologická). Nejdříve prý byla odnesena k ostrovu Kythéře, odtud pak ji *Zefyros* (záp. vítr) zanesl na východ až na ostrov Kypros, kde vystoupila na zemi.

V otcův palác — v palác svého otce Dia.

V závodu tomto — Zde je výslovná zmínka o závodu rapsoďů při nějaké slavnosti.

97 — *Z rodičů týchž* — Artemidu s Apollónem porodila Létó Diovi.

98 — *Na Zemi, matku všeho* — Zosobněnou zemí je bohyně Gaia (jinak Gé = země). Ve spojení s Úranem (= nebe) stala se matkou Titánů, z nichž Kronos a Rheia založili božské pokolení dokonalejší. Je štědrá dárkyně a zmocňovatelkou všeho života, jež zase v sebe přijímá. Její kult ustupoval časem do pozadí, když záhy nastoupila na její

místo Démétér, a také Rheia, Hestia a Themis převzaly některé stránky jejího významu.

- 99 — *Tritonovna* — příjmení Athénino, výklad jeho je nejistý. *Kalliopé* — byla podle pozdějšího rozlišení jednotlivých Mus pokládána za Musu epického básnictví.
- 100 — *Hyperión* — jeden z Titánů, je také podle Hésiodovy Theogonie otcem Héliá (Slunce) a jeho sester Selény (Měsíc) a Éóy (Zora, Jitřenka), matkou je tam však Theia, zde odchylně Euryfaessa, jméno odjinud neznámé.
- 101 — *O Méně* — Méné, jiné pojmenování Selény. *Ten úkaz je znamením lidem* — tj. podle měsíčního úplňku počítají lidé časová období.
- 102 — *Arés (-ea)*, — syn Diův a Héfim, bůh války, zvláště zuřivé vřavy válečné. Od této běžné představy je značně odlišné pojetí boha Area v tomto hymnu. *Bohyně řádu* — v přírodě i v životě lidském je Themis (-idy). *Jenž kroužíš v ohnivém kole...* — Básník tu pohlíží na Area jako na planetu Marta, staroitalský bůh Mars byl totiž s Areem ztotožněn. *Ve věnci sedmery hvězdných drah* — Do sedmery planet nepočítali staří Zemi, zato však Slunce, dále pak Merkura, Venuši, Měsíc, Marta, Jupitera a Saturna, což je nejvzdálenější planeta z těch, které jsou prostým okem viditelné; vychází-li se od ní, je Mars se svým zarudlým světlem třetí (nad třetím okruhem nebes). *Lidem pomocný bože, slyš mě...* — Hymnus vyznívá vlastně jako modlitba, v níž básník prosí právě boha války o duševní rovnováhu, o sílu k sebeovládání, k odporu proti násilí a šetření zákonů míru; vyplývá to z názoru, že co který bůh může na lidi seslat, to může i zastavit a odvrátit.
- 103 — *Tyndareovce* — Kastór a Polydeukés (latinské jméno Polux) jsou nazýváni Tyndareovci po spartském králi Tyndareovi (Tyndareós), ačkoli se autor přidržuje báje, podle níž byl otcem jejich Zeus, přiblíživší se k manželce Tyndareově Lédě v podobě labutě; vzešli jako blíženci z vejce, které Léda zrodila. Jejich společné jméno *Dioskurové* znamená právě Diovi synové. Kastór proslul jako krotitel

koní, Polydeukés jako pěstní zápasník, oba byli výborní jezdcí.

Taygetu — Taygetos, pohoří v záp. Lakonie.

Zachránce pozemských lidí... — Dioskurové byli vzýváni o pomoc v rozličných nebezpečích, zvláště plavci je pokládali za své záchrance při bouři na moři; obětovali jim bílé jehně. Přilétali prý na křídlech, když přinášeli utišení bouře. Později byla jejich přítomnost spatřována také v tzv. ohni sv. Eliáše, elektrických to výbojích na vrcholu stěžně.

Uvnitř vysokých domů bohů všech i... lidí — Hestia je vlastně zbožnění krbu, střediska všeho života v domácnosti, v chrámě i v obci.

- 104 — *Úliti Hestii první a poslední* — Na začátku obětních hodů i hostin se ulévalo víno bohům, Hestii vždy jako první. Výrazem „první a poslední“ je asi míněno, že Hestia je první a poslední, tj. jediné božstvo, kterému se dostává úlitby *vždycky* na začátku každé hostiny.

Ty také, vrahu Argův... — S Hestií je zde ve spojení Hermés, obě božstva se vzývají, aby zaujala své místo ochránců a pomocníků pro skvělý dům, v textu určitěji neoznačený, Hestia jako ochránkyně klidné domácnosti, Hermés jako strůjce blahobytu. Byl tedy hymnus asi určen pro přednes v soukromém domě.

- 105 — *Břečtan* — byl Dionýsovi zasvěcen, rovněž vavřín, především pak — jako bohu vína — réva.

Zas za rok — Příležitost ke složení a recitování tohoto hymnu byla nějaká každoroční slavnost dionýsovská.

- 106 — *Na Héraklea* — Podle báje narodil se Héraklés (-klea) ze smrtelné matky *Alkmény* (Alkméné), choti *Amfitryóna*, krále *trynthského* (Tíryns, město v Argolidě.) Za jeho nepřítomnosti se s ní spojil v Thébách v podobě Amfitryónově Zeus a zplodil Héraklea, jenž vynikl obrovskou silou a srdnatostí (sluje také *Leontothýmos* = lvího srdce.) Nenávisť žárlivé Héry se mu stala příčinou vytrvalého pronásledování z její strany, její lstí byl uveden i v služebnost svého příbuzného Eurysthea (Eurystheus), krále mykénského (Mýkény, proslulé město v Argolidě.) Vy-

chován byl Amfitryónem a brzy konal divy hrdinství, zejména zbavoval zemi rozličných nestvůr a škůdců. Pověsti o jeho udatných činech se časem množily, také práce, jež mu ukládal Eurystheus, uváděly se v různém počtu, ustálilo se však podání o dvanácti svrchované obtížných pracích. Po své smrti byl vzat mezi bohy na Olymp, jeho chotí se pak stala bohyně mládí Hébé.

- 107 — *Héfaistos* — bůh ohně, první kovář, naučil lidi řemeslné práci; spolu s Athénou dal základ lidské civilizaci. Viz o něm též vypravování matky Héry (v hymnu na Apollóna). *Zemí jenž hýbá... hlubin* — Ukazuje se zde k dvojmu charakteru Poseidónovu: jako k bohu hlubin zemských podle nejstarších představ a jako k bohu moře podle pozdějších. Je pánem zemského pohoří Helikónu (v Boiótii) a taktéž přímořského města Aig (na již. pobřeží Euboie); *krotitelem koní* je v působnosti boha chthonického (zemního), ale je též ochráncem plavců na moři. Příjmení *Zemětvās* mohlo také zůstat Poseidónovi z oné původní představy, rovněž asi přívlstek *Temnovlasý*, jež má společný s bohem podsvětí Hádem.
- 109 — *Výstauné Salaminý... paní mocná* — zde je míněno město Salamis (-iny) na ostrově Kypru. Je pravděpodobno, že verše *Kythéřskou paní... rozsévá pŕvab* jsou úvodní a další tři závěrečné k nezachovanému hymnu na Afrodítu s kultem v kyperské Salamině.
- 110 — *Matka bohů* — Její kult se dostal do Řecku z Malé Asie. Byla to fryzská bohyně Kybelé, zvaná také Velká Matka, jež byla uctívána na horách extatickými tanci za ohlušujícího doprovodu bubínků, řehaček a píšťal. Časem byla ztotožněna s Rheiou, chotí Kronovou.
- 111 — *Asklépios* — syn Apollónův a nymfy Korónidy (Korónis), bůh lékařství. Podle báje donesl Apollón syna po jeho narození na horu Pélion (na thesalském poloostrově Magnesii) ke Kentourovi Cheirónovi, jenž byl znalý rozmanitého umění, Asklépia vychoval a naučil! ho lékařství. Asklépios pak v tom umění svého učitele daleko předstihl. Po smrti byl uctíván nejdříve jako heros, později jako bůh. *Flegyas* — král thesalský.

Dótijská rovina — ve střední Thesálii. V tomto kraji se vyvinul nejstarší kult Asklépiův, rozšířil se pak po celém Řecku. Nejslavnější byla jeho svatyně v Epidauru (Epidaurous na vých. pobřeží Argolidy), z daleka široka přicházeli tam nemocní hledající uzdravení.

- 112 — *O Diu... spráddá* — Základní myšlenka: Zeus, nejvyšší bůh, vládne spravedlivě nad osudem lidí. Společnicí moudrých úradků Diových je právě Themis jako strážkyně mravního řádu a práva. Mezi přívlasky pro Dia zde volnými *dovršitel věcí* se vztahuje i na zákony spravedlnosti.
- 113 — *V Pýthu* — tj. v Delfách. *Stále s pletenců vlasů ti jemný škapává olej* — Verš obsahuje antropomorfisticky podloženou narážku na posvátný krb, na němž byl udržován stálý oheň živěný olejem, snad právě na krb v delfském chrámě Apollónově. Věčný oheň plápolal také na posvátných obecných krbech s oltářem v radnicích měst. *Zavítej v tento dům* — Do jaké budovy je tu Hestia zvána zároveň s Diem, není zřejmo, snad jde o nějaký nově zřízený chrám Diův, v němž má bohyně krbu s nejvyšším bohem přebývat.
- 115 — *Labuť* — byla pták Apollónovi zasvěcený. Proti jiným druhům labutí, jež vydávají, a to jen zřídka, hlas podobný troubení, ozývá se labuť zvaná zpěvná (cyanus musicalis) v letu („v rozmachu křidel“), řídčeji mezi plováním, hlasem znějícím z dálky dosti lahodně; tyto zvuky daly podnět k báji o labutím zpěvu. Thesalská řeka *Péneios* je tu jmenována vzhledem ke kultu Apollónovu v jejím údolí zvaném Tempé. *Opěvá prvního tebe i posledního* — smysl: Můj zpěv platí od začátku do konce tobě. Celek je toliko rámeček.
- 116 — *Z uln Melétu* — Melés (-létu), řeka u Smyrny, města na sev. íonském pobřeží Malé Asie. *Do Klaru* — Klaros, město v Iónii, na sev. od Efesu.
- 117 — *Hymnus na Hěru* — nejvyšší bohyni, je jen rámcový. Delší vypravování o žárlivé choti Diově je vloženo do hymnu na Apollóna (II) při líčení jeho zápasu se saní.
- 118 — *Palladu Athénu...*, jež s *Areem...* — Pallas Athéna i Arés

- jsou božstva válečná, Arés zejména bůh zuřivé vřavy válečné, Athéna války s rozmyslem vedené. Smysl: Athéna chrání město, které ji uctívá a vzývá, a městu nepřátel-skému připravuje zkázu. Hymnus je rámcový.
- 119 — *Démétro... matku i dceru* — Tyto dva verše jsou převzaty z delšího hymnu na Démétro, zde I. Třetí verš se čte v hymnu na tuto bohyni od alexandrijského básníka Kallimacha. Celek je jen rámeček.
- 120 — *Zrozenka Atlantova* — Atlás (-anta), syn Titána Iapeta, bratr Prométheův. Jeho dcerami jsou Plejády, z nichž nejkrásnější byla Maia. Bájilo se o něm později, že daleko na západě drží na svých ramenech celou klenbu nebeskou. — V tomto hymnu na Herma jen verš první a poslední jsou samostatné, ostatní jsou převzaty s menšími změnami z hymnu na tohoto boha (III). Celek je pouhým zkrácením úvodu téhož hymnu.
- 121 — *Od Mus a Apollóna... a od Dia...* — Tento hymnus je jen obratně sestaven a upraven z několika míst Hésiodovy Theogonie jako rámeček, který se hodil k tomu, aby rapsód mohl při své recitaci před nějakými vznešenými posluchači vyzdvihnout důstojnost svého umění.
- 122 — *V bok otcem ukrytý* — O tomto přívlastku Dionýsově, vztahujícím se k báji o jeho předčasném narození, viz pozn. k hymnu V na str. 152.
- Drakanon* — je míněn asi mys ostrova Kóu (Kós) ve Sporadách v moři Egejském.
- Íkaros* — nejsevernější ostrov mezi Sporadami.
- Foinikie* — přímořská část maloasijské Syrie.
- ...mnoho obětních darů* — Tímto veršem začíná druhý zlomek hymnu. Jak vysvětluje z dalších veršů, mluví tu Zeus k Dionýsovi. Slovem „jí“ se rozumí matka Semelé.
- Jako zde tři jsou kusy* — Tato slova se vztahují k něčemu, co bylo obsaženo v předcházející nezachované části hymnu.
- Řekl tak Kronův syn... Olympem zachvěl* — V textu originálu jsou to tři verše z I. zpěvu Homérovy Iliady (v. 528 až 530); sem byly patrně později nevhodně vloženy některým opisovačem nebo rapsódem.

- Thýóny* — Jménem Thyóné nazvána Semelé, když byla později Dionýsem z podsvětí vzata na Olymp.
- 125 — *Giganti* — obrové zplození Zemí z krve Úranovy, odvážili se vzpoury proti Diovi, ale byli v tomto zápase přemoženi. Jejich boj (gigantomachia) byl od umělců s oblibou zobrazován.
- Éridanos* — podle starých bájí mohutná řeka kdesi na západě, vtékající do Ókeanu.
- 126 — *Pro mne kapusta není...* — Byla stará domněnka, že se žáby živí stravou rostlinnou.
- 127 — *Býk* — Zeus, proměněv se v krásného býka, přilákal k sobě sličnou dceru foinického krále Agénora Európu, když sbírala s družkami květiny na louce u města Sidonu, a unesl ji na ostrov Krétu; tam se stala matkou krétského krále Mínoa.
- Vodní had* — je míněna asi užovka.
- 130 — *Kentaurů voj* — Z bájí byl zvláště znám boj Kentaurů, těchto divokých bytostí, bydlících v Thesálii, se sousedním horským kmenem Lapithů. Boj vznikl při svatbě krále Lapithů Peirithoa, Kentaurové v něm podlehli. Rovněž tento boj byl hojně zobrazován jako dříve vzpomenu-
 tý boj Gigantů. Přírovnání válečné vystupujících žab a myší k tak nadobyčejným zjevům bojovníků přispívá vhodně ke zvýšení zamýšleného parodistického účinku básně a bylo pochopitelně blízké básníkovi, písničnickému svou Batrachomyomachii (řec. batrachos = žába, mys = = myš, maché = boj.)
- 134 — *Strach se zmocnil všech žab... hnaly* — V textu originálu je po tomto verši patrně větší mezera; ztratila se tu část textu, v níž Kouskolap (Meridarpax) osvědčoval své hrdinství a přivedl žáby do tak zoufalé situace, že sám Zeus byl jat soucitem a uznal potřebu poslat jim pomoc.
- 135 — *Kapanea* — Kapaneus, jeden ze sedmi hrdinů, kteří za sporů synů krále Oidipa vytáhli proti Thébám; chlubil se, že i proti vůli Diově město zapálí, ale byl pak od Dia bleskem s hradeb sražen.
- Enkelada* — Enkelados, nejsilnější z Gigantů ve vzpouře proti Diovi.

S nůžkami v ústech — řečeno vzhledem ke třem párům kusadel.

Dvojhlaví osminožci — Raci mají deset noh, není tu mezi ně počítán první pár s většími klepety, jež vytýká básník zvláště (dříve: *zahnutá klepeta měli*). Dojem jakési dvojhlavosti dá se snad vysvětlit dvěma hlavovými články s dvěma páry tykadel.

OBSAH

O době a vzniku homérských hymnů a „Války žab a myší“ 7

Homérské hymny

I. Na Démétru	21
II. Na Apollóna	39
III. Na Herma	59
IV. Na Afrodítu	80
V. Na Dionýsa	91
VI. Na Pána	94
VII. Na Afrodítu	96
VIII. Na Artemidu	97
IX. Na Zemi matku všeho	98
X. Na Athénu	99
XI. Na Héliu	100
XII. Na Selénu	101
XIII. Na Area	102
XIV. Na Dioskúry	103
XV. Na Hestii	104
XVI. Na Dionýsa	105
XVII. Na Héraklea tvého srdce	106
XVIII. Na Hefaistu	107
XIX. Na Poseidóna	108
XX. Na Afrodítu	109
XXI. Na Matku bohů	110

XXII. Na Asklépia	111
XXIII. Na Dia	112
XXIV. Na Hestii	113
XXV. Na Dioskúry	114
XXVI. Na Apollóna	115
XXVII. Na Artemidu	116
XXVIII. Na Héru	117
XXIX. Na Athénu	118
XXX. Na Démétru	119
XXXI. Na Herma	120
XXXII. Na Musy a Apollóna	121
XXXIII. Na Dionýsa (Zlomky hymnu)	122
Válka žab a myší (Batrachomyomachia)	125
Poznámky	136

SVĚTOVÁ ČETBA

Svazek 199

Ričí Dagmar Steinová, Zdeněk Štolba a Jiří Zapletal

HOMÉRSKÉ HYMNY

VÁLKA ŽAB A MYŠÍ

Z řeckých originálů Allen, Homeri opera, tomus V, Oxonii 1912 a Ludwich, Die homerische Batrachomyomachia des Karers Pigres nebst Scholien und Paraphrase, Leipzig 1896, přeložil a opatřil poznámkami Otakar Smrčka. Předmluvu napsala Růžena Dostálová-Jeništová. Graficky upravil František Muzika

Vydalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, n. p., jako svou 909. publikaci v redakci krásné literatury. Praha 1959. Odpovědný redaktor Jan Binder

Z nové sazby písmem borgis Horley Old Style Monotype vytiskl MÍR, novinářské závody o t. n. p., Praha 3 — Formát papíru 70 × 92 cm — 6,26 autorských archů, 6,65 vydavatelských archů. D 581847

*Náklad 15 000 výtisků — Thematická skupina 13/4
Vydání první*

*Cena kart. 7,40 Kčs
56/VIII—17*